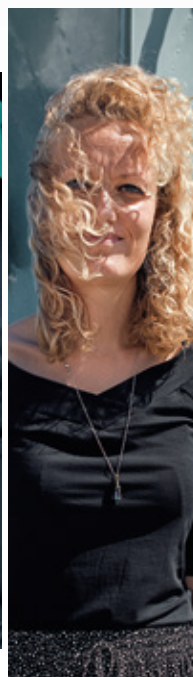
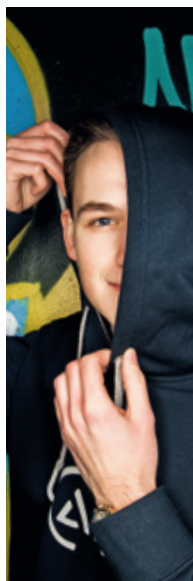

oblicza erasmusa+

PODSUMOWANIE PROGRAMU 2014-2020

TOM I

Wydawnictwo
FRSE

oblicza erasmusa+

PODSUMOWANIE PROGRAMU 2014-2020

TOM I

OBLICZA ERASMUSA+. Podsumowanie programu 2014–2020. Tom I

Wywiady:	Martyna Śmigiel, Michał Radkowski, Ula Idzikowska, Maciej Zasada, Karolina Ludwikowska, Anna Brzezińska-Czerska, Justyna Tylczyńska-Seliga
Zdjęcia:	Szymon Łaszewski, Aleksandra Dudziak, Krzysztof Karpiński, Paweł Krzepina, Krzysztof Kuczyk, Luka Łukasiak, Dariusz Majewski, Danuta Matloch, Krzysztof Pacholak, Agnieszka Ucińska
Koncepcja układu:	Krzysztof Szwałek, Mariusz Skarbek, Karolina Kwiatosz
Redakcja:	Karolina Kwiatosz
Korekta:	Monika Bujak, Marta Michałek
Okładka, layout:	Mariusz Skarbek
Druk:	TOP DRUK Łomża
Wydawca:	Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Narodowa Agencja Programu Erasmus+ Al. Jerozolimskie 142A, 02-305 Warszawa www.frse.org.pl kontakt@frse.org.pl www.erasmusplus.org.pl

Publikacja powstała we współpracy z zespołami programów sektorowych Erasmus+: Szkolnictwo wyższe, Edukacja szkolna, Kształcenie i szkolenia zawodowe, Edukacja dorosłych, Młodzież, Sport, a także zespołami Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Europejskiego Korpusu Solidarności, eTwinning, Eurodesk, SALTO EECA, EPALE, Europass, ECVET, WorldSkills, Promocji i Komunikacji, Badań i Analiz oraz Wydawnictwa FRSE.

Wykorzystano fragmenty publikacji *Program Erasmus+ w Polsce* wydanych w latach 2015–2020 oraz innych materiałów informacyjno-promocyjnych wydanych przez FRSE.

Niniejsza publikacja została wydana na zasadach i warunkach określonych w licencji Creative Commons 4.0 Polska: Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Na tych samych warunkach (CC BY-NC-SA 4.0 PL). Więcej: creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode.pl

ISBN SERII: 978-83-66515-29-1,
ISBN Tom I: 978-83-66515-18-5,
DOI: 10.47050/66515185

Publikacja została wydana przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej w ramach programu Erasmus+. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autora i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za jej zawartość merytoryczną.

Publikacja bezpłatna

Cytowanie:
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (2020). *Oblicza Erasmusa+. Podsumowanie programu 2014–2020. Tom I*. Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji.
doi: 10.47050/66515185

Czasopisma i portale Wydawnictwa FRSE:

 języki:obce
w szkole

 euroopa

 eurodesk
Polska

 EUROPEJSKI
PORTAL MŁODZIEŻOWY

Więcej publikacji Wydawnictwa FRSE: www.czytelnia.frse.org.pl

Wprowadzenie	4
--------------	---

Erasmus+ i PO WER

Szkolnictwo wyższe	12
Edukacja szkolna	20
Kształcenie i szkolenia zawodowe	28
Edukacja dorosłych	36
Młodzież	44
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	54

Programy towarzyszące

Europejski Korpus Solidarności	62
eTwinning	66
Erasmus+ Sport	70

Inicjatywy wspierające

Eurodesk	76
SALTO EECA	78
EPALE	80
Europass	82
ECVET	84
Eurydice, Youth Wiki	86

Działania wspomagające

Promocja, komunikacja, upowszechnianie	90
Wydarzenia	92
Konkursy i zawody	94
Mediateka	98
Badania	102

Szanowni Państwo,

Kończy się pierwszy, siedmioletni okres realizacji programu Erasmus+ – największej inicjatywy edukacyjnej Unii Europejskiej. Następcą programów „Uczenie się przez całe życie” i Młodzież w działaniu przez ostatnie lata wspierał reformowanie systemów edukacji w krajach w nim uczestniczących, kładąc nacisk na rozwój kompetencji kluczowych u osób uczących się w każdym wieku. Ważnym celem było również rozwijanie kompetencji zawodowych i językowych u nauczycieli oraz wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie kształcenia. Działania podejmowane w projektach objęły także współpracę z przedsiębiorstwami – umożliwiały dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy oraz modernizację programów kształcenia zawodowego.

Od strony finansowej najważniejszym sektorem Erasmus+ było Szkolnictwo wyższe. Tylko w 2019 r. na dofinansowanie projektów z nim związanych Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – pełniąca funkcję Narodowej Agencji Programu Erasmus+ – przeznaczyła ponad 82 mln euro, o prawie 80% więcej niż w roku 2014. W sumie od 1998 r. na studia i staże wyjechało już niemal ćwierć miliona polskich studentów – i wciąż chętnych nie brakuje. Dla wielu młodych ludzi wyjazd na zagraniczny uniwersytet czy politechnikę stał się obowiązkowym etapem studiów. Podobnie jest z pracownikami uczelni. Wprowadzona w mijającej perspektywie zmiana w zasadach programu sprawiła, że po raz pierwszy szansę skorzystania z niego zyskali pracownicy szkół wyższych oraz instytucji badawczo-naukowych. Za granicą prowadzili zajęcia dydaktyczne, brali udział w szkoleniach, seminariach, warsztatach i kursach, poszerzali swoją wiedzę i wymieniali się doświadczeniami. Co ważne, po środki na rozwój i umiędzynarodowienie sięgały nie tylko największe uczelnie, lecz także i te położone w mniejszych ośrodkach akademickich.

Efekty siedmiu lat programu obserwujemy dziś w trwałych relacjach z zagranicznymi partnerami, bliskiej współpracy nad nowymi inicjatywami i bogatej ofercie dydaktycznej prowadzonej w językach europejskich lub wykorzystującej nowe technologie. Szczególnie cieszy to, że dzięki nowym możliwościom i rozwiniętym kontaktom polskie uczelnie coraz łatwiej odnajdują zagranicznych partnerów do realizowania kolejnych innowacyjnych pomysłów, przyczyniając się w ten sposób do rozwoju naszego społeczeństwa. Angażują się także w inne ponadnarodowe inicjatywy, takie jak Uniwersytety Europejskie, dzięki którym studenci, doktoranci, pracownicy oraz badacze będą mogli swobodnie dzielić się wiedzą i zasobami w celu realizowania wspólnych programów nauczania.

Gdy program startował, wiele osób obawiało się, czy wykorzystanie sztytu Erasmus+ – kojarzonego wcześniej wyłącznie z wyjazdami studentów

– nie spowoduje komplikacji. Po siedmiu latach można z pewnością powiedzieć, że mapę skojarzeń udało się poszerzyć. Dziś już praktycznie każda osoba pracująca w sektorze edukacji wie, że unijny program to nie tylko oferta dla studentów i uczelni, ale też dla setek innych instytucji i organizacji – od przedszkoli po uniwersytety trzeciego wieku – oraz milionów indywidualnych beneficjentów, m.in. uczniów i nauczycieli. Dzięki środkom z Erasmus+, wspieranego w Polsce przez Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, udało się w naszym kraju znacząco unowocześnić metody dydaktyczne, a uczniowie są lepiej przygotowani do wejścia na rynek pracy.

Żywe dowody na to, jak bardzo zmieniła się w ostatnich latach polska edukacja – zarówno ta formalna, jak i pozaformalna – znajdują Państwo w tej publikacji. Bohaterowie I tomu „Oblicz Erasmus+”, realizujący swoje pomysły w całym kraju, własnymi słowami opisują doświadczenia wyniesione z programu. Pokazują, że projekty edukacyjne mają istotny wpływ na rozwój kompetencji zawodowych, interpersonalnych, społecznych i cyfrowych u wszystkich uczestników – zarówno osób uczących się, jak i nauczających. Udowadniają również, jak ważny jest instytucjonalny wymiar korzyści – dzięki Erasmusowi+ placówki oświatowe wypracowały narzędzia i metody dydaktyczne, które pomagają im odnaleźć się w nowej rzeczywistości, wymagającej niestandardowego podejścia do nauczania i dużej uważności na potrzeby uczniów. Przykładem niech będą projekty w sektorze Edukacji szkolnej i w programie eTwinning: przedsięwzięcia opisane w niniejszej publikacji pokazują, że interdyscyplinarne nauczanie prowadzone za pomocą nowoczesnych technologii, z dala od szkolnych ławek, to nie jest pomysł na przyszłość – ono dzieje się już dziś. Bardzo ważne dla rozwoju osobistego i zawodowego są również przedsięwzięcia podejmowane w ramach Europejskiego Korpusu Solidarności i Erasmus+ Sport. Bohaterowie tych inicjatyw pokazują, jak unijne wsparcie można wykorzystać do pomocy najbardziej potrzebującym grupom naszego społeczeństwa, aby wyrównywać ich szanse i otwierać na nowe możliwości.

Szeroka gama doświadczeń zdobytych w ciągu siedmiu lat pozwala z dużą nadzieją patrzeć na kolejną perspektywę programu Erasmus+ w Polsce. Dobrą passę warto kontynuować.

Zachęcam do lektury!

dr Paweł Poszytek
dyrektor generalny
Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji

FOT. LUKA LUKASIAK

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Erasmus+

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

European Language Label

Eurydice

Youth Wiki

EDU inspiracje
inspirator

POWER

Nowy wymiar edukacji

Erasmus+ to program Unii Europejskiej finansujący rozwój edukacji i szkoleń oraz realizację przedsięwzięć młodzieżowych i sportowych. Głównym celem programu jest wspieranie krajów w nim uczestniczących w efektywnym wykorzystywaniu potencjału społecznego oraz promowaniu idei uczenia się przez całe życie. W praktyce Erasmus+ pomaga modernizować kształcenie i szkolenia, przyczynia się do wprowadzania innowacji, rozwoju przedsiębiorczości oraz wzrostu zatrudnienia.

Program dzieli się na pięć sektorów odpowiadających obszarom, w których odbywa się edukacja formalna, pozaformalna i uczenie się nieformalne: Szkolnictwo wyższe, Edukacja szkolna, Kształcenie i szkolenia zawodowe, Edukacja dorosłych oraz Młodzież. W każdy z tych sektorów realizowanych jest kilka akcji, w ramach których organizacje chcące uczestniczyć w programie mogły ubiegać się o dofinansowanie. Akcje Erasmus+ realizowane w poszczególnych sektorach różniły się szczegółami, ale generalne zasady były podobne: Akcja 1. to mobilności, Akcja 2. – partnerstwa międzyinstytucjonalne. Akcja 3., wspierająca działania systemowe, na poziomie krajowym była realizowana tylko w sektorze Młodzieży.

W latach 2014–2020 oferta programu była skierowana do instytucji organizujących kształcenie i szkolenia: uczelni, szkół i firm szkoleniowych, stowarzyszeń, fundacji, organizacji pracodawców, podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz seniorów, a także ośrodków analitycznych i instytucji badawczych. Program dał im możliwość pozyskiwania środków na projekty, z których korzystali pracownicy, uczniowie, studenci i słuchacze. Zapewniał też finansowanie partnerstw między placówkami edukacyjnymi, organizacjami młodzieżowymi, przedsiębiorstwami, władzami lokalnymi i regionalnymi.

Instytucje włączające się w Erasmus+ brały udział w różnego rodzaju działaniach służących m.in. podnoszeniu kwalifikacji zawodowych personelu, budowaniu potencjału czy tworzeniu międzynarodowych partnerstw. Miały one również możliwość organizowania wyjazdów studentów, wykładowców i nauczycieli, stażystów, wolontariuszy, a także osób pracujących z młodzieżą i osobami dorosłymi.

W Polsce realizacją Erasmus+ zajmuje się Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, pełniąc funkcję Narodowej Agencji tego programu. W latach 2014–2020 Fundacja zarządzała także programami powiązаныmi z Erasmus+: Europejskim Korpusem Solidarności oraz programem eTwinning. Pierwszy z nich umożliwia młodym ludziom – wolontariuszom – zdobywanie doświadczenia, rozwijanie umiejętności interpersonalnych i zawodowych oraz realizowanie działań, będących odpowiedzią na ważne tematy społeczne. Ten drugi natomiast stwarza szkołom z kilkudziesięciu krajów nowoczesną »

» i bezpieczną przestrzeń do współpracy online z wykorzystaniem najnowszych technologii. Fundacja – jako pierwsza na Starym Kontynencie – do realizacji projektów Erasmus+ wykorzystywała również środki z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER). Z jego budżetu wspierana była mobilność kadry edukacji szkolnej, studentów z niepełnosprawnością oraz znajdujących się w trudnej sytuacji. PO WER finansował również zagraniczne staże dla uczniów i absolwentów szkół zawodowych oraz szkolenia kadry kształcenia zawodowego.

Ważnymi elementami programu Erasmus+ w latach 2014–2020 były inicjatywy wspierające poszczególne akcje i sektory. Beneficjenci starający się o dofinansowanie lub realizujący swoje projekty w ramach pozaformalnej edukacji młodzieży korzystali z informacji i oferty szkoleniowej Eurodesk Polska i Centrum Współpracy Salto EECA, a instytucje wykorzystujące w projektach narzędzia służące do uznawania kwalifikacji lub akumulowania i przenoszenia osiągnięć mogły na bieżąco śledzić postępy we wdrażaniu usługi Europass i prace Zespołu Ekspertów ECVET. W mijającej perspektywie programu pojawia się też nowa inicjatywa wspierająca edukatorów osób dorosłych oraz uczenie się przez całe życie – Elektroniczna platforma na rzecz uczenia się dorosłych w Europie EPALE.

W latach 2014–2020 ze środków programu Erasmus+ skorzystało **5,2 tys.** placówek oświatowych, instytucji i organizacji w całej Polsce.

Na przestrzeni ostatnich siedmiu lat Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji prowadziła szeroko zakrojone działania promocyjne oraz przedsięwzięcia ukierunkowane na komunikację i upowszechnianie rezultatów projektów. Kontakt z beneficjentami był utrzymywany poprzez strony internetowe, media tradycyjne i społecznościowe. W najdalszych zakątkach Polski pracownicy Fundacji oraz grono współpracujących z nią ekspertów prezentowali możliwości programu podczas spotkań informacyjnych i szkoleniowych oraz w regionalnych punktach informacyjnych. Duże znaczenie w promowaniu idei programu miały Erasmus+ Bus i Mobilne Centrum Edukacyjne. W latach 2016–2020 odwiedziły one kilkaset miejscowości, w których przeszkolono kilka tysięcy osób zainteresowanych udziałem w międzynarodowych projektach. Fundacja zainicjowała także kilka autorskich wydarzeń edukacyjnych, sportowych, szkoleniowych, aby zachęcić do korzystania z oferty programów nowe grupy odbiorców.

Co roku Narodowa Agencja organizowała konkursy EDUinspiracje i Selfie+, w których brali udział brali beneficjenci wszystkich sektorów Erasmus+ oraz programów i inicjatyw mu towarzyszących. Instytucje prowadzące najlepsze projekty językowe były nagradzane certyfikatem European Language Label, a uczniowie szkół zawodowych rywalizowali w międzynarodowych konkursach WorldSkills i EuroSkills.

Równolegle prowadzono prace analityczne i badania opinii uczestników projektów w poszczególnych sektorach programu. W Fundacji opracowywano również i aktualizowano narzędzia zapewniające dostęp do rzetelnych informacji

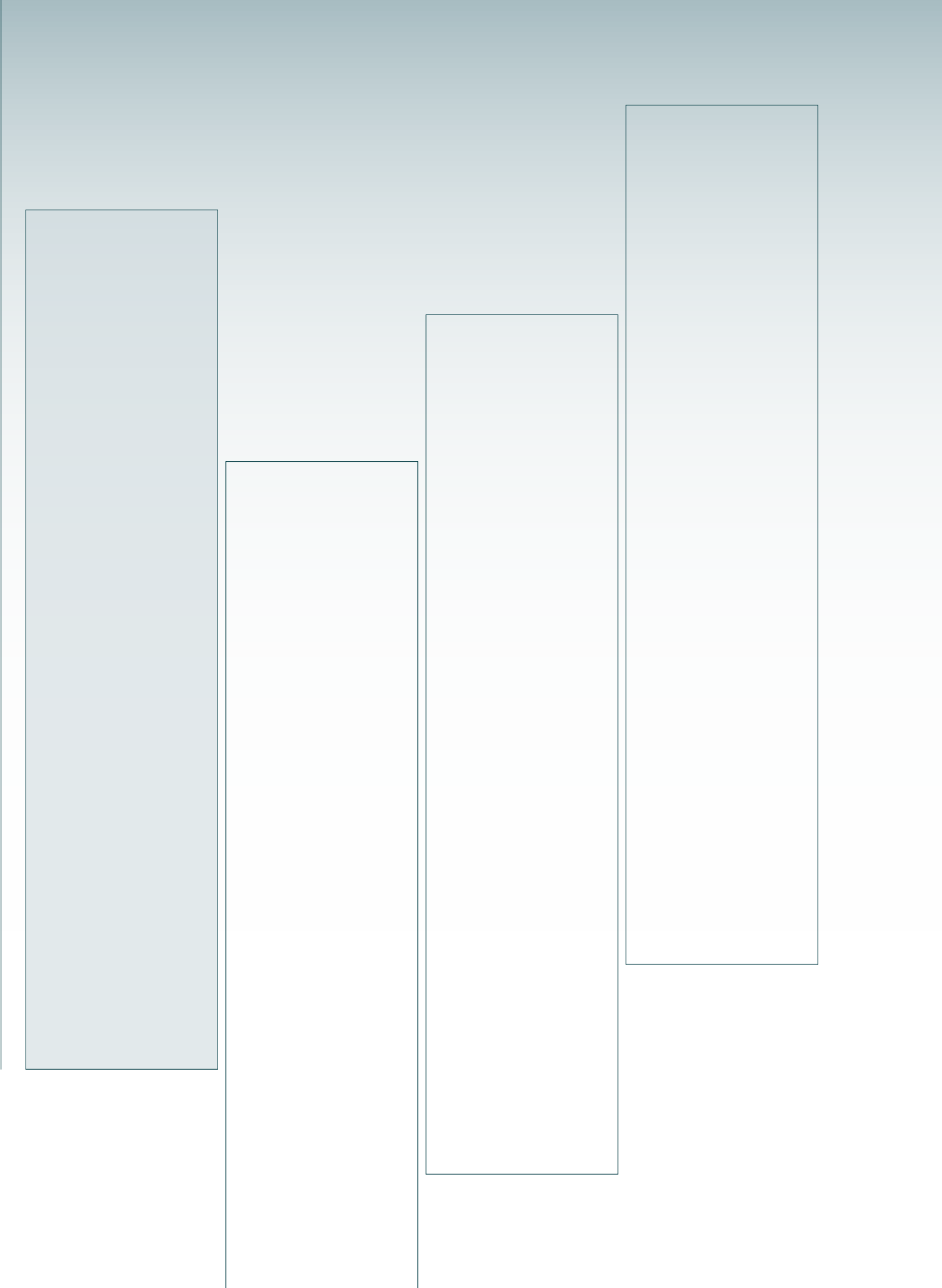

FOT. DARIUSZ MAJEWSKI

osobom odpowiedzialnym za politykę edukacyjną w Europie. W ramach sieci Eurydice powstawały raporty i zestawienia statystyczne przedstawiające aktualny stan różnych obszarów systemu edukacji. Od 2017 r. oferta poszerzyła się o bazę Youth Wiki, ukierunkowaną na rozwój wiedzy na temat polityki młodzieżowej.

W latach 2014–2020 Narodowa Agencja wydała ponad 150 publikacji finansowanych lub współfinansowanych ze środków programu Erasmus+, wśród których znalazły się raporty tematyczne, poradniki, przewodniki, opisy dobrych praktyk i rezultatów projektów, a także kwartalnik „Języki Obce w Szkole” i czasopismo „Europa dla Aktywnych”, cieszące się zainteresowaniem wśród beneficjentów programów zarządzanych przez Fundację.

Efekty pierwszej perspektywy programu w Polsce zostały przedstawione w tej publikacji. Pierwszy tom „Oblicz Erasmus+” prezentuje sylwetki beneficjentów realizujących projekty w poszczególnych akcjach i sektorach Erasmus+ oraz w programach mu towarzyszących. Koordynatorzy i uczestnicy przedsięwzięć z całej Polski dzielą się swoimi pomysłami na wykorzystanie wsparcia finansowego do podnoszenia jakości kształcenia na każdym etapie życia. Dowodzą, że edukacja z Erasmusem+ jest bardzo zróżnicowana, a nauczanie można prowadzić w każdym miejscu. Inspirują i zachęcają do udziału w przyszłej perspektywie programu Erasmus+ w Polsce.

Erasmus+

i P O W E R

SZKOLNICTWO WYŻSZE

Sektor Szkolnictwa wyższego kontynuuje tradycje programu Erasmus, działającego w Europie od 1987, a w Polsce od 1998 r. W jego ramach finansowane są wyjazdy studentów na staże i studia. Program wspiera również mobilności pracowników uczelni, a także międzynarodowe, wielostronne projekty służące podnoszeniu jakości nauczania lub funkcjonowania instytucji. W ten sposób uczelnie, instytucje badawcze i naukowe osiągają cele związane z umiędzynarodowieniem, określone w ich misji lub strategii.

Z PERSPEKTYWY NARODOWEJ AGENCJI

Program silny i ugruntowany

Martyna Śmigiel: Program jest już dzisiaj tak silny i ugruntowany, że mówi się wręcz o pokoleniu Erasmusa.

Beata Skibińska: Wiele osób uważa, że program przyczynił się do kształtowania świadomości europejskiej. W Europie Erasmus wystartował w 1987 r., w Polsce 11 lat później, więc rzeczywiście wyrosło już całe pokolenie ludzi, którzy mają na swoim koncie to międzynarodowe doświadczenie. I czerpią z niego na co dzień.

Erasmusowcy – jacy to ludzie?

Gdy wracają z wymiany, zwykle wspominają, że był to fantastyczny, najlepszy okres w ich życiu. Taki, którego nigdy nie zapomną. To z pewnością ludzie otwarci, ciekawi świata, niebojący się odmienności, nietypowości, nawiązywania międzynarodowych kontaktów, co wpływa na dalszy przebieg ich studiów, szanse na rynku pracy, ale też bardziej ogólnie – na postawę życiową.

W 2020 r. kończy się perspektywa programu rozpoczęta w 2014 r. Jakie to były lata?

Nie było rewolucji, ale dlatego, że jej po prostu nie potrzebowaliśmy. Na pewno pojawiły się udoskonalenia organizacyjne, a ostatnie lata to przede wszystkim czas stabilizacji, krzepnięcia programu, świadomego wykorzystywania przez uczelnie jego możliwości, a w związku z tym podnoszenia jakości kształcenia. W ostatnich latach szkoły wyższe jeszcze bardziej otworzyły się na kontakty i współpracę międzynarodową.

Polskie uczelnie zmieniły się dzięki Erasmusowi?

Jestem przekonana, że dzięki programowi coraz lepiej realizują swoje zadania edukacyjne i dydaktyczne. Świat nauki musi być przecież otwarty na międzynarodową wymianę myśli. Pamiętajmy też, że z programu korzystają nie tylko studenci, lecz także wykładowcy i pracownicy administracyjni, dzięki czemu jest on również inwestycją w kadre. To wszystko wpływa na poziom kształcenia. »

BEATA SKIBIŃSKA

dyrektor Biura Szkolnictwa Wyższego FRSE

Z wykształcenia jest magistrem ekonomii. W sektorze edukacji pracuje od niemal 30 lat. W latach 1991–2000 była związana z programem Tempus, w którym zajmowała się wyjazdami stypendialnymi studentów, pracowników i projektami wielostronnymi. Od 2000 do 2014 r. była zaangażowana w realizację programu Erasmus jako jego koordynator. Obecnie kieruje zespołem zajmującym się europejskimi programami edukacyjnymi dla szkolnictwa wyższego.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

FOT. DANUTA MATLOCH

erasmus+ SZKOLNICTWO WYŻSZE

Wprowadzone w 2014 r. zmiany w programie Erasmus+ najszybciej dostrzegli uczestnicy wymian, przede wszystkim studenci. Dla nich nowości były bardzo korzystne: w kończącej się edycji programu mogli brać udział w mobilności edukacyjnej na każdym etapie kształcenia akademickiego

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2014

» Program jest bardzo rozpoznawalny, ale czy jest dostępny dla wszystkich? Czy od 2014 r. wzięło w nim udział tyle osób, ile zakładano?

Z tego wskaźnika wciąż nie jesteśmy zadowoleni, gdy odnosimy go do całej populacji studentów i pracowników akademickich. Zgodnie z wytycznymi dla całej Europy miało to być 20%. W naszym kraju nie udało się tego osiągnąć.

Z czego to wynika?

Wydaje mi się, że z poziomu zamożności społeczeństwa. Wyjazd wymaga jednak własnych środków finansowych. W założeniu stypendium to tylko dodatek pokrywający część kosztów. Student otrzymuje wsparcie po to, aby był w stanie utrzymać się za granicą. Siła nabywcza polskiego pieniądza nie jest jednak duża, więc naszym studentom wyjeżdżającym do krajów Europy Zachodniej wciąż może być trudno.

Potrzebny jest większy budżet programu czy musimy wzbogacić się jako społeczeństwo?

Wraz z większym budżetem pojawia się konieczność osiągnięcia wyższych wskaźników, czyli większej liczby wyjazdów. Jednak to nie wpływa na zamożność społeczeństwa i nie sprawi, że wszyscy chętni będą mogli sobie pozwolić na wyjazd. To moje wielkie życzenie, by program był dostępny dla każdego, kto chce z niego skorzystać. Nowa perspektywa finansowa programu ma właśnie skupiać się na przeciwdziałaniu wykluczeniom społecznym, ekonomicznym i kulturowym.

Obecna perspektywa kończy się w wyjątkowo niesprzyjających okolicznościach – w czasie pandemii. Czy wpłynie ona na program?

To nagłe zatrzymanie się świata może rodzić obawy, czy w przyszłości będziemy tak chętnie korzystać z tego, co oferuje nam program Erasmus+, czy studenci i kadra akademicka nie zniechęcą się do wyjazdów i współpracy międzynarodowej. Mam nadzieję, że tak się nie stanie, bo ja już nie wyobrażam sobie świata bez Erasmus+.

SEKTOR W PIGUŁCE

Kurs na rozwój

Grupą odbiorców najczęściej kojarzoną z Erasmusem+ są od lat studenci. Ich wyjazdy – zarówno na studia, jak i na staże – są najważniejszym elementem programu, a w mijającej perspektywie przeznaczono na nie największą część budżetu. Dziesiątki tysięcy studentów znad Wisły zasmakowały kształcenia na zagranicznych uczelniach lub praktyk w instytucjach poza Polską. Od 2015 r. program otworzył przed nimi całkiem nowe możliwości, dając szansę na wyjazd do placówek położonych w najdalszych zakątkach świata. Ci, którzy zostali w Europie, coraz chętniej wybierali wyjazdy na staże, choć w liczbach bezwzględnych to studiowanie w uczelniach utrzymało czołową pozycję.

Pobyt za granicą stał się dla młodych ludzi okazją do doskonalenia znajomości języków obcych, zdobycia niezależności i wzmocnienia wiary we własne możliwości. Badania przeprowadzone przez Narodową Agencję pokazują, że kompetencje nabyte za granicą wpływają na poprawę perspektyw zawodowych absolwentów programu. Erasmus+ umożliwił studentom zdobycie umiejętności szczególnie cenionych przez pracodawców, takich jak: krytyczne myślenie, współpraca z zespołem, elastyczność, kreatywność. Wyjazdy umożliwiły również poznanie nowych kultur, co może być istotnym atutem w pracy w środowisku wielokulturowym.

W latach 2014–2020 z możliwości doskonalenia kompetencji zawodowych skorzystali także pracownicy uczelni i nauczyciele akademicy. Projekty mobilności dały im szansę na ukończenie kursu lub poprowadzenie zajęć w uczel-

Na projekty realizowane przez polskie

instytucje w sektorze Szkolnictwa wyższego

przeznaczono w latach 2014–2020 łącznie ponad

360 mln euro

niach poza granicami kraju. Polskie szkoły wyższe natomiast zapraszały pracowników zagranicznych instytucji, cenionych za wiedzę i doświadczenie zawodowe, aby na zajęciach odkrywali przed studentami tajniki swojej specjalizacji. Efekty międzynarodowych wymian widać w coraz większej otwartości środowiska akademickiego. Bardziej docenia się wpływ różnych form umiędzynarodowienia kształcenia na jego jakość i atrakcyjność.

W mijającej perspektywie polskie uczelnie uczestniczyły także w ponad stu projektach partnerskich, w trakcie których wypracowano nowatorskie programy nauczania i materiały dydaktyczne, nierzadko o interdyscyplinarnym charakterze lub wykorzystujące nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne. Polscy naukowcy opracowali m.in. e-podręczniki do chirurgii krtani, badali zastosowanie robotów rozpoznających emocje w terapii dzieci z autyzmem, tworzyli gry wspomagające zarządzanie dziedzictwem kulturowym czy kursy gry na instrumentach, wykorzystujące możliwości wirtualnej orkiestry.

2014 rośnie zainteresowanie wyjazdami na zagraniczne praktyki do krajów programu, a liczba studentów korzystających z wymian stabilizuje się na poziomie kilkunastu tysięcy rocznie

2015 rusza konkurs na projekty mobilności z tzw. krajami partnerskimi, który otwiera przed studentami i pracownikami dydaktycznymi możliwości nauki w placówkach na całym świecie

2016 polskie uczelnie po raz pierwszy w historii goszczą więcej zagranicznych studentów niż wysyłają

2017 Polska wskakuje na 6. miejsce w Europie pod względem liczby mobilności. Zmieniają się kierunki wyjazdów: studenci coraz chętniej kształcą się w krajach Europy Środkowo-Wschodniej

2018 program Erasmus+ angażuje się w tworzenie Uniwersytetów Europejskich – międzynarodowych partnerstw uczelni, które połączy zintegrowana i długoterminowa strategia w obszarze kształcenia i prowadzenia badań

2019 znaczna część polskich uczelni realizuje projekty innowacyjne, dotyczące tematyki, metod czy aspektów nauczania, które dotąd nie były analizowane nigdzie w Europie

2020 od startu Erasmusa+ z możliwości programu korzystało średnio ponad 15 tys. polskich studentów w ciągu roku. W czołówce wybieranych przez nich uczelni i firm znalazły się podmioty z Niemiec, Hiszpanii, Francji, Włoch i Portugalii. Wybory kraju docelowego pracowników uczelni były nieco inne – pierwszeństwo przypadło instytucjom z Hiszpanii, ze Słowacji, z Czech, Włoch i Niemiec

JAKUB ZIULKOWSKI
student prawa na Uniwersytecie
Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

W ramach Erasmus+ studiował na Uniwersytecie w Caen. Interesuje się nie tylko prawem, ale również stosunkami międzynarodowymi – w 2019 roku zdobył tytuł licencjata na tym kierunku. Uwielbia stawiać sobie nowe cele, a potem je realizować.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

AKCJA 1. OKIEM BENEFICJENTA

Francja dla każdego

Od czasów szkoły średniej fascynował się Francją i marzył o studiach w tym kraju. Niedawno wrócił z Erasmus+ na Uniwersytecie w Caen w Normandii i podkreśla, że spędził tam najlepsze pół roku swojego życia

Justyna Tylczyńska-Seliga: Caen to miasto biznesu, wystaw, uczelni, sklepów i zabytków. Większość osób jadących do Francji na Erasmusa wybiera raczej Paryż czy Tuluzę. Dlaczego zdecydowałeś się akurat na to miasto?

Jakub Ziulkowski: Jest mniejsze niż Tuluza czy Paryż, ma tylko 200 tys. mieszkańców, żyje się tam o wiele spokojniej niż w stolicy Francji.

Trudno było się dostać?

Z koleżanką, z którą pojechałem do Caen, śmialiśmy się, że wykosiliśmy konkurencję. Prawda jest jednak taka, że nie mieliśmy żadnej konkurencji. Była nas tylko dwójka i akurat dwa miejsca na uniwersytecie w Normandii. Trochę mnie dziwi, że ludzie boją się jeździć na wymianę do Francji.

Najważniejszy wniosek

Warto uczestniczyć w wymianach akademickich i studiować w sposób aktywny, nie ograniczając się do czytania podręczników i zdawania egzaminów

Znałeś język francuski przed wyjazdem?

Tak, uczyłem się francuskiego sześć lat. Moje umiejętności sprawdzono jednak dopiero na miejscu – ale nie w celu dyskwalifikacji czy wystania mnie z powrotem do Polski. Chodziło o dopasowanie do odpowiedniej grupy na kursie nauki języka francuskiego. To fantastyczna możliwość dla studentów przyjeżdżających do Caen, bo kosztuje tylko 50 euro. Osoby spoza uniwersytetu muszą za taki kurs zapłacić 300 euro.

Czy miałeś na miejscu buddy'ego – osobę, która pomagała ci z biurokracją? Mówi się, że ta francuska jest bardziej przerażająca od polskiej.

To prawda, francuska biurokracja może przysporzyć wiele problemów. Moja koleżanka miała buddy'ego, ale ja o to nie wnioskowałem. Erasmus+

ma to do siebie, że studenci bardzo sobie pomagają. Informacje rozchodzą się bardzo szybko i z formalnościami można sobie bez problemu poradzić, załatwiając je wspólnie z nowo poznanymi przyjaciółmi.

Jak wyglądają studia na francuskim uniwersytecie?

Nie ma się co bać poziomu tych studiów, bo nie różni się on tak znacznie od tego w Polsce. Wykładowcy są bardzo wyrozumiali dla studentów, poświęcają im dużo czasu. Oceny zdobywa się podobnie jak w Polsce.

A po nauce wracałeś do akademika czy na stancję?

Dowiedziałem się od koleżanki, która była wcześniej w Caen, że mieszkania w centrum miasta są bardzo drogie i nie opłaca się ich wynajmować. Dlatego jeszcze dwa miesiące przed wyjazdem zaaplikowałem o akademik i jestem bardzo szczęśliwy z tego powodu. Mieliśmy 9-metrowe, jednoosobowe pokoje, ale było w nich wszystko, co potrzeba: łóżko, łazienka i wielkie biurko do pracy. Poznałem tam wielu ciekawych ludzi i myślę, że te przyjaźnie będą trwały bardzo długo.

Najlepsze doświadczenie

Otworzyłem się na świat, poznałem wiele wspaniałych osób, zwiedziłem wiele pięknych miejsc, rozwinąłem swoje umiejętności językowe i dostrzegłem dużo nowych możliwości na rozwój mojej kariery zawodowej w przyszłości

Ile kosztowało życie w akademiku?

Około tysiąca euro za semestr. Myślę, że to jest dobra cena w porównaniu z kosztami wynajmu mieszkania.

A wspólne gotowanie było?

Nie opłacało się za bardzo gotować, ponieważ niedaleko była restauracja uniwersytecka, która serwowała obiady w bardzo przystępnych cenach. Korzystali z niej studenci z Uniwersytetu w Caen – był tam wybór od tradycyjnych dań francuskich po fast foody.

Niektórzy przeżywają tzw. depresję poerasmusową. Czy Ciebie też dotknęła?

Ja miałem odwrotnie – w depresję wpadłem po przyjeździe. Trudno jest odnaleźć się w rzeczywistości, jeśli nie było się wcześniej we Francji, a francuskiego uczyło się tylko na zajęciach w szkole. Po powrocie do Polski problemów nie miałem – wiem, że jeszcze wrócę do Francji. Planuję poszukać pracy w kancelarii francusko-polskiej, bo bardzo mnie zainteresowało prawo francuskie. Po skończeniu studiów chciałbym rozwijać się zawodowo w tym kierunku i jeszcze skorzystać z programu Erasmus+.

Jakie masz rady dla tych, którzy boją się i wahają? Jak ich przekonać do udziału w tym programie?

Nie warto martwić się tym, czy sobie poradzimy, czy nie. Nie jestem jakąś superambitną osobą, a świetnie sobie poradziłem. Każdy odnajdzie się na takiej wymianie. Daje ona pozytywnego kopa do dalszej nauki po powrocie i mocno poszerza horyzonty.

Mobilność edukacyjna

W ramach Akcji 1. sektor wspierał finansowo wyjazdy na studia i praktyki do zagranicznych uczelni i przedsiębiorstw. Projekty współpracy obejmowały:

- » wyjazdy studentów na studia (na okres 3–12 miesięcy);
- » wyjazdy studentów i absolwentów na praktykę lub staż do uczelni albo innej instytucji (na okres 2–12 miesięcy);
- » wyjazdy absolwentów na praktyki lub staże (na okres 2–12 miesięcy) pod warunkiem zakwalifikowania się na wyjazd w trakcie ostatniego roku studiów.

W mijającej perspektywie z tej oferty po raz pierwszy mogli skorzystać studenci wszystkich cykli kształcenia, a nawet absolwenci, jeśli ich wyjazd kończył się nie później niż 12 miesięcy od chwili ukończenia studiów. Wyjeżdżać można było kilkukrotnie. Dzięki tym zmianom w ciągu siedmiu lat z oferty sektora skorzystało kilkaset tysięcy studentów i absolwentów.

Ze wsparcia korzystali także pracownicy polskich uczelni wyjeżdżający w celu poszerzenia wiedzy i wymiany doświadczeń – mogli oni prowadzić zajęcia dydaktyczne dla studentów oraz brać udział w szkoleniach, seminariach, warsztatach, kursach. Mobilności pracowników służą zawsze poprawie kompetencji związanych z zakresem obowiązków. Przy okazji nawiązuje się nowe kontakty, pracuje na rzecz własnych zainteresowań badawczych, rozwijania pasji i zainteresowań.

Studenci i pracownicy wyjeżdżali do uczelni i przedsiębiorstw działających w krajach programu (kraje Unii Europejskiej, kraje kandydujące do UE lub stowarzyszone), a od 2015 r. – także do uczelni z krajów partnerskich położonych w innych regionach świata. W ramach tych ostatnich projektów najwięcej studentów i pracowników wysłały: Uniwersytet Warszawski, Politechnika Łódzka i Akademia Leona Koźmińskiego.

DR INŻ. DOROTA KAMIŃSKA
adiunkt w Instytucie Mechatroniki
i Systemów Informatycznych
Politechniki Łódzkiej

Jest specjalistką w zakresie innowacyjnych metod nauczania, takich jak *problem based learning* i *case study*. Od 2013 r. działa w zespole DT4U – przestrzeni kreatywnego rozwiązywania zagadnień problemowych z wykorzystaniem metodyki *design thinking*. Na uczelni koordynuje projekty Erasmus+ z zakresu rzeczywistości rozszerzonej i wirtualnej.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

AKCJA 2. OKIEM BENEFICJENTA

Skok w przyszłość

Rozwiązanie wspólnego, realnego problemu, znaleźli... w wirtualnej rzeczywistości. Wszystko po to, aby studenci mogli uczyć się na własnych błędach, a wykładowcy nie ziewali na zajęciach

Ula Idzikowska: Jak wpadła Pani na pomysł wykorzystania wirtualnej rzeczywistości?

Dorota Kamińska: Wszystko zaczęło się od konferencji, na której poznałam przyszłych partnerów. Okazało się, że wykładowcy we Włoszech, Macedonii Północnej i Estonii borykają się z tymi samymi ograniczeniami co lektorzy na Politechnice Łódzkiej. Sprzęt wykorzystywany na zajęciach jest kosztowny, nie wszystkie uczelnie stać na zakup najnowszych modeli silników. W konsekwencji studenci często pracują na starych typach, a wykładowcy tłumaczą w kółko to samo. Poza tym nie można dopuścić do tego, aby któryś z silników się spalił. Dlatego wykładowcy na zajęciach nie mogą pokazać żadnych stanów awaryjnych. Nasz zespół doszedł do wniosku, że zamiast kupować najnowsze modele, można je pokazać w inny sposób. W wirtualnej rzeczywistości. Tak powstał projekt „ViMeLa” – wirtualnego laboratorium na potrzeby uczenia mechatroniki.

Najważniejszy efekt

Zadowolenie odbiorców. To sprawia, że wiesz, po co robisz ten projekt

Ale wirtualna rzeczywistość też nie jest tania...

To prawda. Dlatego w ramach nowego projektu „Atomic” postanowiliśmy postawić na rzeczywistość rozszerzoną, łączącą świat rzeczywisty z elementami generowanymi komputerowo. To tańsze i bardziej dostępne rozwiązanie. Wyszliśmy z założenia, że skoro studenci ciągle używają telefonów, to dlaczego nie mieliby tego robić do nauki? Z tym że to my wskażemy im, na jakiej zasadzie ma się to odbywać. Aplikacja działa na smartfonach, więc ćwiczenia można wykonywać w domu. To duże udogodnienie, bo zadanie można powtarzać do skutku: do zapamiętania lub prawidłowego wykonania. Co więcej, można – dosłownie – rozłożyć sprzęt na czynniki pierwsze, aby lepiej zrozumieć jego funkcjonowanie. Na przykład odkręcić każdą śrubkę w silniku, zajrzeć

do środka maszyny. Przekonać się, co się stanie po zmianie napięcia, lub doświadczyć „na własnej skórze”, że można doprowadzić do wybuchu silnika, gdy zrobi się coś źle. To prawdziwa pomoc w nauczaniu, bo studenci lepiej zapamiętują, gdy widzą konsekwencje błędnego wykonania zadania.

Co jeszcze można pokazać za pomocą rzeczywistości rozszerzonej?

Obecnie pracujemy nad narzędziem, które pozwoli studentom analizować, w jaki sposób pracownicy fizyczni w fabrykach podnoszą ciężkie rzeczy i przenoszą je z miejsca na miejsce. Jeden ze studentów będzie przenosił paczkę, a drugi nadzorował wykonywanie zadania. Wizualizacja umożliwi obserwatorowi zorientowanie się, które części ciała pracują, a które są narażone na kontuzję. W momencie, gdy student odgrywający rolę pracownika wykona ryzykowny ruch, otrzyma informację, że coś może mu się stać.

Największe wyzwanie

Współpraca międzynarodowa w interdyscyplinarnym gronie. I praktyczne problemy: np. założenie konta w Macedonii Północnej trwało kilka miesięcy, a amortyzacja sprzętu wyglądała w każdym kraju inaczej

Jak studenci i wykładowcy reagują na nowe metody nauczania?

Zainteresowanie nimi wśród kadry Politechniki jest bardzo duże. Wszyscy mają do czynienia z nowymi technologiami i nikogo nie trzeba było do nich zachęcać. A studenci w ogóle nie chcieli ściągać okularów do wirtualnej rzeczywistości! Niektórzy byli wręcz zawiedzeni, że warsztaty trwały tylko godzinę. Dla wielu to była pierwsza styczność z tą technologią, a więc i wielkie przeżycie. Byli zadowoleni, że mogą sprawdzić różne ustawienia i kombinować, zamiast wykonywać polecenia krok po kroku. Poza tym widzimy, że studenci są bardziej zaangażowani i chętniej wykonują zadanie, gdy w grę wchodzi najnowsze technologie. Rozszerzona rzeczywistość to w gruncie rzeczy taka marchewka, haczyk zachęcający do nauki.

A jak przebiegała współpraca z partnerskimi uczelniami?

Wiadomo, nie zawsze jest różowo. Współpraca na odległość jest trudna, bo zawsze pojawiają się jakieś niedomówienia. Dlatego ważne są spotkania twarzą w twarz. Wtedy można wszystko omówić, przetestować prototyp, osiągnąć kompromis. Muszę przyznać, że miałam szczęście do partnerów projektów – wszystkim bardzo zależy, aby stworzyć jak najlepszy produkt. Będziemy kontynuować tę współpracę. Złożyliśmy już wniosek o nowy projekt. Chcemy wykrzystać wirtualną rzeczywistość do uczenia empatii przez pokazanie problemów, z którymi borykają się osoby z dysfunkcjami czy kobiety w ciąży. Metoda *mixed reality* pozwoli nie tylko zobaczyć pewne zjawiska, ale też je odczuć.

Więc to nie koniec przygody z wirtualną rzeczywistością?

Ależ skąd. To niesamowita metoda i bardzo chwalona przez użytkowników. A już niedługo może nie być taka droga.

Współpraca na rzecz innowacji

Akcja 2. wspierała partnerstwa strategiczne – projekty współpracy między co najmniej trzema instytucjami z trzech różnych krajów programu. W sektorze Szkolnictwa wyższego finansowano działania zmierzające do podniesienia jakości kształcenia i innowacyjności w uczelniach. Inicjatorzy tego rodzaju przedsięwzięć ubiegali się o pokrycie kosztów związanych m.in. z:

- » zarządzaniem i wdrażaniem projektu;
- » realizacją międzynarodowych spotkań projektowych;
- » wypracowaniem rezultatów pracy intelektualnej;
- » organizacją wydarzeń upowszechniających rezultaty pracy;
- » organizacją działań związanych z nauczaniem, uczeniem się lub szkoleniami.

Celem realizowanych projektów było najczęściej wdrażanie i upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań, a efektem – modernizacja oferty kształcenia oraz jej lepsze dostosowanie do potrzeb społeczeństwa i gospodarki. Program dofinansowywał opracowywanie konkretnych rezultatów i produktów projektów, a także organizowanie międzynarodowych spotkań, intensywnych kursów dla studentów, krótkich szkoleń dla pracowników, krótkoterminowych wyjazdów studentów oraz długoterminowych wyjazdów nauczycieli w celu prowadzenia zajęć.

W mijającej perspektywie złożono ponad 400 wniosków o partnerstwa, a najczęściej nawiązywały je Uniwersytet Warszawski, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Uniwersytet Łódzki i Politechnika Łódzka. Inne uczelnie również aktywne starały się o dofinansowanie tego typu współpracy. W efekcie po siedmiu latach na mapie Polski nie ma białych plam, które wskazywałyby na brak zainteresowania ośrodków akademickich międzynarodowymi projektami edukacyjnymi.

EDUKACJA SZKOLNA

Z możliwości tego sektora mogły korzystać placówki oświatowe – od przedszkoli po szkoły średnie. Zrealizowane projekty umożliwiły beneficjentom zyskanie nowego spojrzenia na nauczanie, a także dzielenie się doświadczeniem i sprawdzonymi rozwiązaniami; wzmocniły wiarę we własne siły, dały podstawy, by podejmować nowe wyzwania. Instytucje korzystające z możliwości programu zyskały prestiż i renomę, co niejednokrotnie przekładało się na wzrost liczby kandydatów zainteresowanych daną placówką.

Z PERSPEKTYWY NARODOWEJ AGENCJI

Ludzie, którym się chce

Martyna Śmigiel: W moich szkolnych czasach nikt nawet nie marzył o wyjazdach za granicę na wymianę uczniowską. Dziś w wielu szkołach jest to już codziennością.

Alicja Pietrzak: Obecnie w większości polskich powiatów szkoły realizują wymiany uczniowskie lub projekty mobilności kadry edukacji szkolnej. Przez wszystkie lata Erasmus+, a wcześniej programu Comenius, który jest jego poprzednikiem, staraliśmy się dotrzeć do jak największej liczby szkół. I teraz widzimy, że to się udało. Oczywiście, wciąż nie jest tak, że uczestnictwo w programie Erasmus+ jest powszechne, że korzysta z niego większość polskich szkół. Pracujemy nad tym, by tak było.

Polskie szkoły zmieniły się dzięki Erasmusowi+?

Z pewnością, bo wykorzystały możliwości, jakie daje program, sięgnęły po oferowane przez Komisję Europejską pieniądze. Pamiętajmy, że budżet Erasmus+ dla Edukacji szkolnej jest mniejszy niż chociażby w sektorze Szkolnictwa wyższego, ale mimo to środków do wykorzystania jest sporo. Co roku polskie szkoły składają bardzo dużo wniosków na realizację projektów, a budżet programu rokrocznie jest wykorzystywany w stu procentach. To przekłada się na korzyści.

Jakie to korzyści?

Dzięki projektom Erasmus+ nauczyciele i uczniowie zdobywają nowe kompetencje, zwłaszcza miękkie, które dzisiaj są bardzo cenione. Dla młodych ludzi zagraniczny wyjazd edukacyjny to okazja do rozwinięcia zdolności językowych, ale też kompetencji społecznych i obywatelskich. »

ALICJA PIETRZAK

dyrektor Biura Edukacji Szkolnej, Młodzieży i Europejskiego Korpusu Solidarności FRSE

Ukończyła zarządzanie i marketing w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego oraz studia podyplomowe w zakresie integracji europejskiej na Uniwersytecie Warszawskim. Od 2004 r. zajmuje się wdrażaniem takich programów edukacyjnych, jak „Uczenie się przez całe życie”, eTwinning, Europejski Korpus Solidarności i Erasmus+. Aktualnie kieruje zespołem zajmującym się unijnymi inicjatywami edukacyjnymi na rzecz młodzieży i edukacji szkolnej.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

FOT. LUKA LUKASIAK

Od początku programu Erasmus+ w sektorze Edukacji szkolnej dużą grupę beneficjentów stanowiły podmioty, które wcześniej korzystały z Comeniusa. Ten fakt zarówno pomagał, jak i utrudniał. Można było wykorzystać nabyte doświadczenie w zakresie realizacji projektów, ale trzeba było się postarać, by beneficjenci zapomnieli o dawnych zasadach i nauczyli się nowych

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2014

» A dla nauczycieli?

Dostrzegamy, że włączający się w projekty nauczyciele to ludzie, którzy chcą robić więcej, niż tylko realizować podstawę programową. To pedagodzy, którzy nie lubią rutyny, cenią innowacje w nauczaniu, są kreatywni. Te cechy mogą rozwijać właśnie dzięki projektom Erasmus+. A jak już zrealizują jeden, to za chwilę zabierają się za następny. Erasmus+ wciąga i zaraża coraz więcej osób. A przy okazji zmienia wizerunek szkół.

W jaki sposób?

Uczestnictwo we współpracy międzynarodowej to wielkie wyzwanie, które pozwala podnosić jakość nauczania, wpływa na atrakcyjność szkół w środowisku lokalnym. Widać to w raportach i w rozmowach z nauczycielami. Okazuje się, że szkoły, które realizują projekty Erasmus+, cieszą się większą popularnością wśród uczniów, są doceniane przez ich rodziców. O posłaniu dziecka do szkoły często decyduje właśnie to, czy dzieje się w niej coś dodatkowego, co uatrakcyjnia proces nauczania. Dzięki projektom Erasmus+ w szkołach nie ma rutyny, a umiejętności zdobyte dzięki nim uczniowie wykorzystują nie tylko na lekcjach, lecz także w życiu codziennym.

Jak ocenia Pani mijającą perspektywę programu w latach 2014–2020?

Najważniejsze jest to, że polskie szkoły w pełni wykorzystały możliwości, jakie miały dzięki programowi. Warto podkreślić, że chętnie podejmowały się koordynowania projektów, a nie tylko były partnerami w ramach międzynarodowej współpracy szkół. Taka rola wiąże się z dużo większą odpowiedzialnością za zaplanowanie projektu i jego realizację. Wiele polskich szkół podjęło to wyzwanie. Ważne również, że udało się nam przezwyciężyć obiegowe myślenie, że Erasmus+ jest tylko dla studentów i funkcjonuje jedynie na uczelniach. Z tym przekazem dotarliśmy nawet do szkół w mniejszych miejscowościach, w regionach oddalonych od głównych ośrodków edukacyjnych. Dziś Erasmus+ jest już rozpoznawalną marką – co roku realizowanych jest ponad 17 tys. mobilności uczniów i nauczycieli. To bardzo dobry wynik.

SEKTOR W PIGUŁCE

Odcienie sukcesu

W mijającej perspektywie konkursy wniosków w Edukacji szkolnej cieszyły się niesłabnącym powodzeniem. Każdego roku o dofinansowanie projektów starała się większa liczba instytucji niż w jakimkolwiek innym sektorze. Najlepsi realizatorzy otrzymali wyróżnienia w konkursach organizowanych przez Narodową Agencję, a najciekawsze inicjatywy wielokrotnie były prezentowane w jej publikacjach jako dobre praktyki, które mogą inspirować. Zakończenie edycji Erasmus+ na lata 2014–2020 to dobry moment, aby bliżej przyjrzeć się mniej znanym inicjatywom, bowiem i one dowodzą, że Erasmus+ przyczynił się do zmian w najbliższym otoczeniu beneficjentów.

Małymi krokami do wielkiego sukcesu dochodziła kadra Publicznego Przedszkola nr 71 „Diamencik” z Gdańska, w którym w latach 2014–2020 zrealizowano dwa projekty. Ich głównym celem było podniesienie umiejętności językowych nauczycieli oraz urozmaicenie form i metod wykorzystywanych w pracy z dziećmi. Stało się to możliwe dzięki udziałowi wychowawców w kursach językowych i metodycznych w Wielkiej Brytanii i na Malcie. Przeniesienie do Polski rozwiązań poznanych w trakcie wyjazdów pozwoliło rozbudzić w dzieciach ciekawość świata i zmysł jego odkrywania w czasie zabawy na świeżym powietrzu. Lepsza znajomość języków obcych umożliwiła nauczycielom swobodne komunikowanie się z kolegami z innych krajów nawet po zakończeniu projektów. Nauczycielki z „Diamencika” rozpoczęły realizację nowych przedsięwzięć na platformie eTwinning, nawiązując też kontakty i stale dzielą się wiedzą z 17 placówkami oświatowymi z różnych stron świata. Otwartość na międzynarodową współpracę zaowocowała dużym projektem pt. „In the heart of my city”, za który gdańskie przedszkole otrzymało Odznakę Jakości eTwinning w 2018 r.

W Polsce najwięcej projektów w ramach programu Erasmus+ zrealizowano w Edukacji szkolnej.

W ciągu siedmiu lat było ich ponad **4,6 tys.**

Niekiedy nowa sytuacja wymaga zmiany utartych schematów. Pokazuje to przykład I Liceum Ogólnokształcącego w Szubinie, w którym dzięki projektowi Erasmus+ pojawiły się dwie uczennice z Węgier. W małym mieście miały spędzić trzy miesiące, goszcząc u rodzin uczniów i chodząc do szkoły – nie znając języka polskiego. Nauczycielka matematyki wyszła im naprzeciw i zaczęła prowadzić lekcje po angielsku, aby włączyć uczennice w naukę. Zdecydowała się na to mimo obaw, że straci autorytet u uczniów, którzy lepiej od niej znają język angielski, bo częściej mają z nim do czynienia w życiu prywatnym i w mediach społecznościowych. Nic takiego jednak nie nastąpiło. Jej odważne zachowanie spotkało się z uznaniem i zaowocowało większą otwartością wszystkich na współpracę podczas lekcji.

To tylko dwa przykłady spośród kilku tysięcy sukcesów nauczycieli i uczniów placówek realizujących projekty z Erasmusem+ w latach 2014–2020. Więcej historii można poznać na stronie programu www.erasmusplus.org.pl, aby czerpać inspiracje na kolejną perspektywę.

2014 pierwszy rok naborów przyciąga setki potencjalnych uczestników. Szczególnym zainteresowaniem cieszy się oferta partnerstw strategicznych – w konkursie Akcji 2. różnego rodzaju placówki składają aż 1259 wniosków

2015 liczba wniosków w sektorze Edukacji szkolnej wzrasta średnio o ponad 40%. Najwięcej aplikacji wpływa od wnioskodawców ze Śląska, Mazowsza i Małopolski

2016 ruszają pierwsze spotkania dla osób zainteresowanych aplikowaniem, odkrywające tajniki przygotowania projektów. Dyrektorzy placówek i nauczyciele mogą korzystać z webinarów i zagranicznych szkoleń w ramach *transnational cooperation activities*

2017 zainteresowanie ofertą sektora po raz pierwszy znacznie przewyższa dostępne środki finansowe. W rywalizacji o fundusze coraz bardziej liczy się jakość projektu

2018 wchodzi w życie uproszczone zasady realizowania współpracy szkół. Większego znaczenia nabierają mobilności zagraniczne, zwłaszcza wymiany grup uczniów, mające na celu kształtowanie postaw sprzyjających otwartości

2019 dzięki projektom dofinansowanym w tym roku za granicę wyjeżdża niemal 18 tys. osób: 8510 pracowników kadry szkolnej i 9344 uczniów

2020 wśród korzyści płynących z projektów zrealizowanych w sektorze beneficjenci wymieniają: nawiązanie kontaktów zawodowych, poznanie nowatorskich metod pracy, udoskonalenie programów nauczania, poprawę warunków dydaktycznych placówki, a także poszerzenie oferty edukacyjnej

**KATARZYNA SAWICKA
I MAŁGORZATA BRASSEAUX**
koordynatorki projektów Erasmus+
i trenerki prowadzące warsztaty na temat
tego programu.

W gdańskiej Szkole Podstawowej im. św. Jana de La Salle uczą języków obcych. Katarzyna Sawicka jest także licencjonowanym trenerem *mindfulness* w zakresie redukcji stresu, a Małgorzata Brasseaux certyfikowanym terapeutą *instrumental enrichment*. Zараża kolegów i koleżanki swoją pasją do *outdooru* w skandynawskim wykonaniu.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

AKCJA 1. OKIEM BENEFICJENTA

Fal nie zatrzymasz

Zaczęło się od podnoszenia własnych kompetencji, a skończyło na outdoorowej rewolucji z nutą *mindfulness*. A to dopiero początek. Koordynatorki projektów Erasmus+ z gdańskiej podstawówki uczą surfować po świecie innowacji

Ula Idzikowska: Zrealizowały Panie dwa projekty Erasmus+, w ramach których w ciągu czterech lat odbyło się aż 29 zagranicznych wyjazdów. Otwieracie oczy sobie i innym nauczycielom, przekonując, że można uczyć inaczej. Czyli jak?

Małgorzata Brasseaux: Zaczęłyśmy od aplikacji na smartfony. Jeszcze w 2016 r. nikt nawet nie myślał, aby wykorzystywać je do nauki. A teraz dla części nauczycieli otwieranie Socrativa, Quizleta czy Quizizza jest równie naturalne, jak otwieranie dziennika.

Katarzyna Sawicka: U nauczycieli w naszej szkole widać niesamowity rozwój kompetencji informacyjno-komunikacyjnych. Niedawno organizowaliśmy online dni tematyczne i każdy miał jakiś pomysł: „Mam Prezi, zróbmy quiz. Podzielmy dzieciaki na pokoje, stwórzmy escape room na Genial.ly. Opracujmy zadania na Wordwallu.” I pomyśleć, że jeszcze kilka lat temu nikt nie słyszał o Kahooice.

Polecane metody

M.B.: Aktywizujące – np. *making decisions*. Uczy przedsiębiorczości, nowego słownictwa i szybkiego podejmowania decyzji. Klasa jest podzielona na dwie grupy. Pada hasło w języku obcym: „Lubię czekoladę. Lubię herbatniki”. I w ekspresowym tempie każdy sam musi zdecydować, co woli

Czy cała szkoła przyjęła nowinki technologiczne z otwartymi ramionami?

K.S.: Oczywiście, nie wszyscy są fanami edukacji cyfrowej czy blended learningu. Wielu nauczycieli woli analogowe rozwiązania. Nie chodzi jednak o to, by relacje zastąpić komputerem, lecz by aplikacje stały się jednym z narzędzi.

M.B.: Niektórzy wciąż korzystają ze wsparcia. Chętnie dzielimy się wiedzą i doświadczeniem, przygotowując szkolenia dla nauczycieli w naszej szkole i poza nią.

K.S.: Pamiętamy też własne początki, pierwsze szkolenia z eTwinningu – wszystko wydawało się wtedy skomplikowane.

M.B.: Dziś aplikacji używamy regularnie, nawet do robienia kartkówek. Zamiast długopisów uczniowie często wyciągają telefony.

W pierwszym projekcie postawiły Panie również na nauczanie interdyscyplinarne.

M.B.: Zgadza się. Idziemy na przykład do lasu czy parku. Zbieramy liście. Nazywamy je w języku polskim. Znajdujemy angielskie nazwy. Dzielimy znalezione na zbiory mniejsze i większe. Młodzież po takiej lekcji zdobywa wiedzę z różnych przedmiotów: angielskiego, przyrody, matematyki i wuefu. Odprężające otoczenie sprawia, że wszyscy uczą się szybciej i chętniej, mają frajdę.

Co jeszcze podpatrzyły Panie podczas wyjazdów z Erasmusem+?

M.B.: Przekonałam się do *outdooru* [nauki poza klasą – przyp. red.]. Nie chodzi o wyprawy do lasu czy w góry, ale o zachęcanie do wyjścia z pomieszczenia. Często organizuję biegane dyktando: rozwieszam słówka czy fragmenty wierszy na korytarzu, a uczniowie wybiegają z klasy, zapamiętują nowe słownictwo i wracają do ławek, aby je dokładnie zapisać. Uczenie dokładności jest jednym z zadań w terapii *instrumental enrichment*, którą stosuję na zajęciach. Uczniowie przyswajają wiedzę, a przy okazji ruszają się i bawią.

K.S.: W Hiszpanii zachwycałam się zajęciami z uważności opartymi na technikach redukcji stresu i obecnie sama prowadzę zajęcia *mindfulness*. Równowaga jest w dzisiejszym świecie niezwykle ważna. Pomaga radzić sobie z trudnymi emocjami, poprawia koncentrację.

Czego warto spróbować?

K.S.: *Escape room* – rozwija wyobraźnię i kreatywność. Zachęcam też do praktykowania uważności oraz dbania o swój dobrostan, bo szczęśliwi nauczyciele kształtują szczęśliwych ludzi

Jak na te nowinki reagują rodzice i nauczyciele?

M.B.: Wprowadzanie niestandardowych metod było i nadal jest wyzwaniem. Nauczyciele ciągle testują, a rodzice martwią się, czy po zajęciach *outdoor* ubrania będą czyste. W procesie zmian bardzo pomaga pozytywny *feedback* od uczniów, którzy w domu opowiadają o swoich wrażeniach. A testy pokazują, że *outdoor* w czasie zajęć nie stoi na drodze realizacji podstawy programowej.

K.S.: Tak, z podstawą programową często wiąże się pewien mit: nie można wyjść z klasy, bo trzeba gonić z materiałem. W pewnym momencie zrozumiałam, że odgórne wytyczne wcale nas nie ograniczają. Wskazują treści, ale metody wybieramy sami. Jak mawiał twórca nurtu uważności, amerykański profesor Jon Kabat-Zinn, „Nie możesz zatrzymać fal, ale możesz nauczyć się na nich surfować”.

Co dalej? Doświadczenie z Erasmusem+ nie kończy się na tych projektach?

K.S.: W ciągu ostatnich czterech lat wdrożyliśmy wiele innowacji, a każdy kolejny projekt jest kontynuacją poprzedniego. Celem na następne lata jest uczenie uważności i życia w zgodzie z naturą. Chcemy, aby dzieci zauważały nie tylko otaczający świat, lecz także same siebie.

Wyjazdy kadry edukacji szkolnej

Projekty realizowane w **Akcji 1** wpłynęły na poprawę jakości pracy placówek poprzez umożliwienie pracownikom udziału w zagranicznych kursach i szkoleniach, ułatwiających podnoszenie różnego rodzaju kompetencji. Osoby wyjeżdżające miały możliwość poznawania nowoczesnych metod nauczania i zarządzania. Mogły zdobywać nie tylko wiedzę teoretyczną, lecz także praktyczne doświadczenie i nawiązywać międzynarodowe kontakty.

Dofinansowanie projektu obejmowało koszty związane z podróżą, wsparciem indywidualnym i opłatą za kurs oraz wsparcie organizacyjne dla placówki. Wyjazdy trwały od 2 do 60 dni, a cały projekt od jednego roku do dwóch lat. W tej akcji w latach 2014–2020 wpłynęło niemal 4,8 tys. wniosków, a wśród beneficjentów, którzy zrealizowali co najmniej sześć projektów, znalazły się placówki z całego kraju: IV Liceum Ogólnokształcące im. Henryka Sienkiewicza w Częstochowie, Publiczna Szkoła Podstawowa Integracyjna im. Jana Pawła II w Radomiu, Przedszkole nr 66 w Bydgoszczy.

Pracownicy szkół mogli wyjeżdżać za granicę, aby:

- » prowadzić zajęcia dydaktyczne – pozwoliło to nauczycielom lub innym członkom kadry, zajmującym się edukacją szkolną, na zdobycie doświadczenia w pracy z uczniami z innych kultur oraz w innym języku w szkołach partnerskich za granicą;
- » brać udział w zorganizowanych kursach lub szkoleniach – w ten sposób kadra szkolna mogła doskonalić swoje umiejętności zawodowe, związane nie tylko z dydaktyką, lecz także z zarządzaniem placówką oświatową;
- » prowadzić obserwacje w miejscu pracy – która pracownikom szkół dała możliwość spędzenia pewnego okresu w szkole partnerskiej lub innej właściwej placówce szkolnej oraz podpatrywania metod pracy w innym systemie edukacji.

ANNA SULEK
zastępca dyrektora Zespołu
Szkoł Elektronicznych i Licealnych
w Warszawie

Pomysłodawczyni licznych projektów partnerskich zrealizowanych w ramach programów eTwinning, Comenius i Erasmus+ w sektorach Edukacji szkolnej oraz Kształcenia i szkoleń zawodowych. Za ich pomocą od kilkunastu lat ociepla wizerunek królowej nauk – matematyki. I robi to z dużym powodzeniem – udział uczniów w projektach przekłada się na wyniki matur.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

AKCJA 2. OKIEM BENEFICJENTA

Wspólny mianownik

Na koncie ma mnóstwo projektów partnerskich Erasmusa+ i ani jednej wątpliwości: współpraca międzynarodowa to doskonała okazja, by pokonać swoje słabości i poprawić warsztat

Anna Brzezińska-Czerska: Pięć szkół, sześć krajów, dwa lata działań, jeden temat. Na czym polegała wymiana międzynarodowa w ramach projektu „Rozwój kompetencji kluczowych poprzez nauczanie dwujęzyczne”?

Anna Sulek: Jej głównym założeniem było przygotowanie materiałów i wypróbowanie scenariuszy lekcji opartych na nauczaniu dwujęzycznym. Nie mieliśmy żadnych doświadczeń w tym zakresie. Za to szkoła z Chorwacji miała tak duże, że mogła nadawać specjalistyczne uprawnienia w tej dziedzinie. Dla nas ta wymiana była przede wszystkim czasem nauki, podpatrywania.

Najmocniejsze przeżycie

Pierwszy wyjazd zagraniczny. Była to wizyta studyjna w Budapeszcie w 2011 r. i od niej zaczęła się moja przygoda z programami unijnymi. Byłam jedyną Polką w kilkunastoosobowej grupie i nie mogłam liczyć na to, że ktoś powie za mnie po angielsku to, co ja najpierw powiem po polsku

W projekcie każda ze szkół pracowała z matematyką?

Każdy mógł sobie wybrać własny przedmiot. Szkoła z Łotwy opracowywała bliskie nam scenariusze z matematyki oraz biologii, szkoła z Włoch skupiła się na historii sztuki. Włosi w ogóle kładą duży nacisk na nauczanie humanistyczne, ale z naukami ścisłymi też sobie dobrze radzą, co sprawdziliśmy, prowadząc dla nich zajęcia.

Beata Karwowska: Jak narodził się pomysł nawiązania współpracy międzynarodowej?

Wszystko zaczęło się od nieszczęśliwego wypadku, który zmusił mnie do dłuższej przerwy w życiu zawodowym. Nie potrafiłam leżeć w domu

bezczylnie. Przypomniałam sobie o szkoleniu z eTwinningu, na którym kiedyś byłam, i o którym miałam poczytać więcej, gdy znajdę czas. Udało mi się nawiązać współpracę międzynarodową. Wcześniej przed rozpoczęciem takich działań powstrzymywała mnie bariera językowa – przekonanie, że nauczyciel ma być wzorem dla uczniów i mówić perfekcyjnie. Rozwiały się obawy dotyczące języka, wzrosła za to motywacja do podejmowania kolejnych inicjatyw.

Maciej Zasada: Współpracuje Pani z wieloma szkołami w Europie. Czy jest jakiś wspólny mianownik, który łączy te działania?

Pytanie matematyka o wspólny mianownik jest dosyć ryzykowne, więc odpowiem wprost: dla mnie jest to matematyka. Od pierwszego projektu szukam sposobu, aby „przemycić” jak najwięcej matematyki w realizowanych działaniach, zdobyć jak najwięcej doświadczeń w zakresie dydaktyki matematyki i aby uczniowie realizujący projekt sami „odczarowali” tę dziedzinę.

Czego warto spróbować

Zamiany ról uczeń–nauczyciel. Podczas wyjazdów, gdy możemy wyjść z zajęciami poza szkolne ramy, uczniowie bardzo chętnie wcielają się w rolę nauczyciela i dzielą się swoją wiedzą w bardzo profesjonalny i ciekawy sposób

B.K.: Czy uczniowie reagują również poprawą wyników w nauce?

Tak, rocznik, który realizował pierwszy projekt z programów zarządzanych przez FRSE, uzyskał bardzo dobre wyniki na maturze z matematyki, co jest bardzo satysfakcjonujące. Szkoła cieszy się także coraz większą popularnością wśród kandydatów. Kilka lat temu udało się nam uzyskać srebrną odznakę „Perspektyw”.

A.B.-C.: Co w samej integracji między partnerami projektów jest największym wyzwaniem?

Polskie grupy często mają kompleksy. Obawiają się o swoje kompetencje językowe: że gorzej niż inni mówimy po angielsku, że się nie dogadamy. To mit, którego nieprawdziwość można udowodnić już na etapie przygotowań do projektu, współpracując z nauczycielami języka angielskiego, którzy na lekcjach pokazują uczniom: „Zobaczcie, skoro bez problemu komunikujecie się podczas ćwiczeń w klasie, spokojnie dacie sobie radę w rozmowie z obcokrajowcami”. Uczniowie mają też obawy związane z zakwaterowaniem. Podczas wymiany gości się w swoich domach rówieśników z innych krajów. Wśród naszych uczniów pojawia się często pytanie: „Czy moje dwupokojowe mieszkanie na pewno spełni oczekiwania gości?”. Tak, spełni. To tylko zakwaterowanie, a nie istota projektu.

A.B.-C.: Jak przekłada Pani zdobyte doświadczenia na nowe działania?

Wprowadzamy innowacje pedagogiczne. Realizujemy też wieloletni projekt „Nowe ścieżki w matematyce”, w którym skupiamy się na matematyce specjalistycznej. Biorą w nim udział uczniowie szkół technicznych z Portugalii, Bułgarii, Cypru i Włoch. Doświadczenia zdobyte w poprzednich działaniach sprawiły, że po raz pierwszy zostaliśmy liderem, a nie tylko partnerem. To dla nas nowe doświadczenie, a przede wszystkim nowe wyzwanie.

Współpraca szkół i partnerstwa strategiczne

Akcja 2. umożliwiała polskim instytucjom realizowanie dwóch typów projektów: współpracy szkół oraz partnerstw strategicznych na rzecz edukacji szkolnej. Pierwsze polegały na współdziałaniu placówek z różnych krajów nad wspólnym tematem bądź problemem do rozwiązania. Elementem tych przedsięwzięć były wymiany grup uczniów, służące promowaniu tolerancji i idei włączenia społecznego, a także zwiększaniu świadomości kulturowej, motywacji i zaangażowania w proces uczenia się. Tego rodzaju projekty trwały zazwyczaj od 12 do 24 miesięcy, a długoterminowe przedsięwzięcia nawet do trzech lat. Współpracę mogły nawiązywać szkoły, przedszkola oraz ośrodki prowadzące szkoły, realizujące obowiązek szkolny i obowiązek nauki.

Partnerstwa strategiczne polegały natomiast na międzynarodowej współpracy placówek edukacyjnych, władz lokalnych lub regionalnych odpowiedzialnych za oświatę oraz innych organizacji działających na rzecz edukacji szkolnej (instytucje badawczo-rozwojowe, fundacje, stowarzyszenia). Celem działań było wprowadzenie długofalowych zmian wszędzie tam, gdzie było to niezbędne do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia. Partnerstwa, nawiązywane na okres od 12 do 36 miesięcy, mogły dotyczyć:

- » innowacji – mając na celu wytworzenie i propagowanie nowych rozwiązań;
- » wymiany dobrych praktyk – służąc wzmocnieniu działań międzynarodowych oraz wymianie metod, praktyk i idei.

W mijającej perspektywie o dofinansowanie współpracy szkół oraz partnerstw strategicznych ubiegano się ponad 2,5 tys. razy.

KSZTAŁCENIE I SZKOLENIA ZAWODOWE

W tym sektorze wsparcie uzyskiwały przede wszystkim szkoły zawodowe, przedsiębiorstwa oraz organizacje i instytucje związane z kształceniem branżowym, technicznym i szkoleniami. Zrealizowane projekty miały na celu podniesienie jakości kształcenia zawodowego i ustawicznego, zarówno w wymiarze indywidualnym – poprzez organizowanie zagranicznych wyjazdów, jak i instytucjonalnym lub systemowym – poprzez nawiązywanie międzynarodowych partnerstw i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań edukacyjnych.

Z PERSPEKTYWY NARODOWEJ AGENCJI

Staże wpisane w krwiobieg

Martyna Śmigiel: Nasi młodzi kucharze, fryzjerzy, mechatronicy czy floryści są dzięki Erasmusowi+ światowcami?

Izabela Laskowska: Z pewnością tak. Dyrektorzy szkół i nauczyciele często podkreślają, że wyjazdy uczniów w ramach Erasmus+ to nie są zwykłe wycieczki, na których trochę pogada się w obcym języku i zobaczy fajne zabytki. Kontekst merytoryczny jest bardzo istotny, a program staży układany jest uważnie, z uwzględnieniem potrzeb lokalnych pracodawców. Wyjazdy poszerzają horyzonty młodych ludzi, ale też zwiększają ich szanse na znalezienie dobrej pracy. Dzięki rozmowom z dyrektorami szkół branżowych oraz dzięki prowadzonym w FRSE badaniom losów absolwentów, znamy historie ich karier i są to bardzo dobre przykłady. Okazuje się, że uczestnicy projektów Erasmus+ poprawiają zarówno twarde kompetencje techniczne, jak i te miękkie, społeczne. To wszystko sprawia, że łatwiej im odnaleźć się na rynku pracy.

Na praktykach w kraju nie nauczyliby się tego samego?

Praktyki zawodowe w Polsce też mają bardzo wysoki poziom, ale jednak dzięki programowi można zetknąć się z innym procesem produkcyjnym, technologicznym czy z odmiennym podejściem do obsługi klienta. W wypadku zawodów usługowych to cenna wiedza, którą trudno zdobyć lokalnie. Jest wiele przykładów pokazujących, że podczas wyjazdów w ramach Erasmus+ uczniowie wykonują zadania wychodzące poza program obowiązkowych praktyk w kraju i uczą się dodatkowych rzeczy. Efekty widać zaraz po powrocie. Poprawiają się stopnie z języków obcych czy wyniki egzaminów praktycznych. U wielu osób następuje też przemiana osobowości. Nauczyciele często mówią, że nawet zamknięci w sobie czy nieśmiali uczniowie wracają pełni wiary w swoje możliwości, odważniejsi. Erasmus+ to przecież lekcja życia, samodzielności, dojrzałości. »

IZABELA LASKOWSKA

dyrektor Biura Kształcenia Zawodowego FRSE

Ukończyła Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 2000–2013 była koordynatorem projektów pilotażowych oraz transferu innowacji w programie Leonardo da Vinci. Uczestniczyła w realizacji międzynarodowych inicjatyw na rzecz włączenia społecznego, e-learningu, wspierania osób o niskich kwalifikacjach oraz uczenia się w miejscu pracy. Od 2014 r. kieruje zespołem zajmującym się wdrażaniem projektów w obszarze kształcenia zawodowego. Jest także delegatem technicznym w organizacjach WorldSkills Europe i WorldSkills International.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

FOT. PAWEŁ KRZEPINA

erasmus+ Kształcenie i szkolenia zawodowe

Jakie były pierwsze sukcesy?

Po pierwsze, pozyskanie różnorodnych beneficjentów, a wśród nich wielu przedsiębiorstw. Po drugie, rozwój sieci regionalnych konsultantów. Dzięki nim docieramy do małych środowisk, dla których rozwój współpracy partnerskiej jest szczególnie ważny dla budowania prestiżu instytucji oraz wzbogacania oferty edukacyjnej i szkoleniowej

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2014

» Jak program zmieniał się przez ostatnie siedem lat?

Cały czas wykorzystujemy doświadczenia programu Leonardo da Vinci, który poprzedzał Erasmus+ w edukacji zawodowej. Wówczas wyjazdy były jednak rodzajem nagrody dla najlepszych uczniów, nie były tak powszechne jak teraz. Budżet programu Erasmus+ jest dużo większy, dzięki czemu korzysta z niego więcej szkół – szansę na wyjazd ma większa liczba uczniów kształcących się w bardzo różnych zawodach. Szkoły coraz bardziej świadomie i merytorycznie podchodzą do tych wyjazdów i planują, co dzięki nim można osiągnąć.

Mijająca perspektywa programu jest sukcesem?

Sukces widać w statystykach. Z roku na rok rośnie liczba składanych wniosków, co oznacza, że szkoły widzą potrzebę realizacji wyjazdów, dostrzegają ich sens dla swoich uczniów i nauczycieli. Potrafią skonsumować rezultaty tych projektów. Dzięki nim stają się rozpoznawalne w środowisku lokalnym i przyciągają więcej nowych uczniów w procesie rekrutacji. Staże europejskie są już wpisane w krwiociąg wielu polskich szkół. Promocja zagranicznych praktyk działa i przynosi efekty, bo rośnie na nie popyt. Co roku udaje się w pełni wykorzystać budżet. A zapotrzebowanie, sądząc po liczbie złożonych wniosków, jest jednak trzykrotnie większe. Lekarstwem na to jest siostrzany Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, w ramach którego realizuje się projekty z listy rezerowej Erasmus+. W obu tych programach z wyjazdów może skorzystać ponad 20 tys. uczniów rocznie. To dowód, że ostatnie lata zostały dobrze spożytkowane. Teraz chcielibyśmy wykorzystać ten potencjał, aby pokazać historie osób, które były na zagranicznym stażu i osiągnęły sukces zawodowy. To one stworzyłyby sieć młodych ambasadorów Erasmus+.

Czego życzy sobie Pani na najbliższe lata?

By Erasmus+ jeszcze bardziej przyczynił się do promowania szkół branżowych, zerwania z wizerunkiem instytucji „gorszego wyboru”. Zagraniczne praktyki, dzięki swojemu prestiżowi, już teraz udowadniają, że bycie kucharzem, fryzjerem czy mechatronikiem to fajna i dająca satysfakcję droga zawodowa.

SEKTOR W PIGUŁCE

Odczarować wizerunek

Dziś trudno wyobrazić sobie życie bez fachowców, lecz kilka ostatnich dekad było okresem pogłębiającego się kryzysu w szkolnictwie zawodowym. Ten proces skutkowało trudnościami w znalezieniu wykwalifikowanych pracowników, mniejszą niż oczekiwana innowacyjnością gospodarki i obniżeniem prestiżu kształcenia w zawodzie. Zwolennicy zmiany tego trendu mają jednak silnego sojusznika. Od ponad siedmiu lat projekty Erasmusa+ nadają kształceniu zawodowemu międzynarodowy wymiar. W latach 2014–2020 do Narodowej Agencji wpłynęło niemal 7 tys. wniosków dotyczących organizacji praktyk zagranicznych lub nawiązania międzynarodowych partnerstw. Każdego roku padał rekord zainteresowania uczestnictwem w sektorze Kształcenia i szkoleń zawodowych. Wsparcie objęło łącznie niemal 2 tys. inicjatyw z całej Polski. Na 380 powiatów i miast na prawach powiatu, z możliwości programu nie skorzystało jedynie 19 jednostek.

Projekty międzynarodowej mobilności realizowane w tym sektorze stanowiły przystań, z której prawie 58 tys. uczniów i nauczycieli wyruszyło w najodleglejsze zakątki Europy, by u boku mistrzów w swoim fachu zdobywać unikalne doświadczenia. W staże zagraniczne uczniów szkół branżowych zainwestowano ok. 172 mln euro. Co ważne, wzrosła popularność Polski jako kraju docelowego. W ciągu siedmiu lat w polskich szkołach i u lokalnych pracodawców swoje umiejętności szlifowało ok. 13 tys. stażystów i 2,7 tys. przedstawicieli kadry kształcenia zawodowego z zagranicy. Beneficjenci nie tylko uczyli się od innych, lecz także chętnie dzielili się dobrymi praktykami, a osiągnięcia w zapewnianiu wysokiej jakości wyjazdów były nagradzane Kartą jakości mobilności. Liczba polskich organizacji, które uzyskały to wyróżnienie, zbliżyła się do 30.

Z ponad **217 mln** euro dofinansowania udzielonego w latach 2014–2020 skorzystali beneficjenci niemal **2 tys.** projektów

W mijającej perspektywie projekty partnerstw strategicznych, realizowane w Akcji 2. sektora, stały się platformą współpracy między instytucjami kształcenia zawodowego a biznesem. Suma dofinansowanych przedsięwzięć przekroczyła 45 mln euro. We wszystkich partnerstwach nawiązanych w latach 2014–2019 powstało ponad 600 produktów edukacyjnych, na które przeznaczono łącznie ponad 20 mln euro. Od 2019 r. Narodowa Agencja notuje wzrost liczby projektów podejmujących temat nowych technologii i rozwoju kompetencji cyfrowych uczniów. Dzięki temu szkoły zawodowe szybko znalazły narzędzia do zdalnego rozwijania umiejętności.

Dorobek projektów sektora wzmocnił jakość kształcenia zawodowego w Polsce i odczarował jego wizerunek. Nikt już nie wątpi w to, że przyszłość należy do fachowców, a dzięki Erasmusowi+ najmłodsi zawodowcy są w dobrych rękach.

2014 pierwsze wyjazdy organizują głównie szkoły zawodowe, a wśród nich najwięcej jest placówek ze Śląska. Wnioski najczęściej dotyczą staży w zagranicznych przedsiębiorstwach i instytucjach kształcenia zawodowego

2015 przed polskimi instytucjami kształcenia zawodowego otwiera się możliwość zdobycia **Karty jakości mobilności w obszarze kształcenia i szkoleń zawodowych**. W pierwszej edycji konkursu bierze udział ponad 30 placówek

2016 oferta sektora coraz lepiej wpisuje się w zmiany systemowe w szkolnictwie zawodowym. **Nowego znaczenia nabiera współpraca szkół z pracodawcami**, a kształcenie i doradztwo zawodowe zyskują wymiar praktyczny

2017 bardzo ważny rok dla sektora. **Polska dołącza do grona krajów uczestniczących w międzynarodowych konkursach umiejętności zawodowych WorldSkills**. Organizacją odpowiedzialną za przygotowanie reprezentacji jest FRSE

2018 nowelizacja ustawy *Prawo oświatowe* wprowadza obowiązek odbywania szkoleń w przedsiębiorstwach przez nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych i praktycznej nauki zawodu. Ich koszty mogą być finansowane ze środków Erasmusa+

2019 Polska lokuje się w czołówce rankingu krajów o największej liczbie mobilności uczniów i kadry kształcenia zawodowego. Na zasadach Erasmus+ na zagraniczne staże i praktyki wyjeżdża rocznie ponad 20 tys. osób!

2020 w opiniach absolwentów staży Erasmusa+ **wyjazdy zagraniczne uczyć współpracy w grupie i odnajdywania się w nowych sytuacjach**, ale też rozbudzają ciekawość świata i otwierają na nowe wyzwania

JOANNA ŻEBROWSKA

dyrektorka Zespołu Szkół nr 7 w Tychach. Jest koordynatorką projektów Erasmusa+. Za swoją działalność otrzymała wiele zagranicznych i krajowych wyróżnień, m.in.: VET Excellence Award 2018 w kategorii Teacher and Trainer – dla najlepszego nauczyciela zawodu w Europie 2018; EDUinspirator 2018 w kategorii Edukacja zawodowa. Prywatnie uwielbia podróże, jazdę na nartach i Morze Bałtyckie.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

AKCJA 1. OKIEM BENEFICJENTA

Z pasji do zawodu

Chcemy, by szkoły branżowe i technika nie były placówkami „gorszego wyboru”. One dają zawód, średnie wykształcenie i możliwość dalszej nauki. A dobrze przygotowani absolwenci mogą pracować na całym świecie

Martyna Śmigiel: W 2018 r. Komisja Europejska nagrodziła Panią za innowacyjność. Co to właściwie znaczy?

Joanna Żebrowska: Ta nagroda to podsumowanie mojej działalności jako dyrektorki szkoły. Od 2005 r. wysłaliśmy ponad 300 uczniów na zagraniczne staże, na które zdobyliśmy ponad milion euro dofinansowania. Ale nie chodzi tylko o same wyjazdy. Przez cały rok uczymy tak, by młodzież była przygotowana – zarówno do stażu, jak i do pracy. Na przykład wprowadziliśmy lekcje prowadzone wspólnie przez nauczyciela przedmiotów zawodowych i nauczyciela języków obcych. Nauka języka w praktyce jest przecież dużo skuteczniejsza niż ta standardowa.

Efekt Erasmusa+

Otrzymanie Karty jakości mobilności, a także umocnienie pozycji szkoły w środowisku lokalnym, ogólnopolskim i europejskim dzięki projektom unijnym, a przede wszystkim dzięki stażom zagranicznym

Jakie wrażenia przywozi uczeń z zagranicy?

Zazwyczaj jest tak, że za pierwszym razem uczeń jest nieśmiały, ale po powrocie chce jechać znowu. Po pierwszym stażu zupełnie inaczej patrzy na świat, zyskuje pewność siebie, przekonanie, że może podołać trudnym sytuacjom. Uczy się także pracy pod presją czasu, mówienia w języku obcym w codziennych sytuacjach, przygląda się innej kulturze, poznaje ludzi.

Młodzież wybiera szkoły zawodowe z pasji?

Różnie. Chcę wierzyć, że to przede wszystkim z zainteresowania i pasji, ale nie oszukujemy się. Niektórzy przychodzą, bo nie dostali się gdzie indziej, albo ich koleżanka czy kolega wybrali tę szkołę. Ale są też tacy, którzy wiedzą, po co tu są.

Aby szkolnictwo zawodowe rozwijało się, potrzebna jest też współpraca z pracodawcami, prawda?

W mojej szkole jest ona od zawsze. Praktyki zawodowe odbywają się w prawdziwych zakładach pracy. Młodzi cukiernicy spędzają trzy dni w tygodniu w szkole, a dwa u pracodawcy. I biorą udział w normalnej produkcji. My dajemy im pierwsze szlify, dzięki czemu na praktykach wiedzą już, jak obsługiwać urządzenia, przygotowywać określone rodzaje ciast.

Pracuje Pani również w Radzie Dyrektorów Szkół Zawodowych. Jakie rozwiązania są potrzebne na poziomie systemowym?

Ważna jest właśnie współpraca pracodawców i szkół. Chciałabym – choć jest to bardzo trudne – włączyć pracodawców w proces tworzenia programów nauczania. Oni nie lubią dokumentacji, procedur, ale mają określone praktyczne wymagania. I one mogą być świetną wskazówką dla nauczycieli. My zapraszamy do naszej szkoły pracodawców raz na semestr, by opowiedzieli nam, jakie mają oczekiwania. I później staramy się je realizować w pracy z młodzieżą. Warto, by konkretne zapisy pojawiły się w samych programach nauczania.

Bezcenna obserwacja

Lubię patrzeć, jak pobyt w naszej szkole rozwija uczniów. Szczególnie cieszą mnie zmiany, jakie w nich zachodzą po powrocie z zagranicznego stażu

A nauczyciel? Też powinien się uczyć?

Nie tylko powinien wciąż się uczyć, ale wręcz musi to robić. W ustawie jest zapisane, że każdy nauczyciel przedmiotów zawodowych jest zobowiązany do odbycia 40 godzin stażu u pracodawcy. W naszej szkole dzieje się to już od kilku lat. Zarówno nauczyciele przedmiotów zawodowych, jak i języków obcych wyjeżdżają na zagraniczne staże związane ze stanowiskiem pracy. Nauczyciel hotelarstwa stanął w recepcji zagranicznego hotelu, a nauczyciel produkcji – w kuchni. Natomiast mnie udało się wyjechać do Barcelony na staż w japońskiej cukierni. Jej właściciel, Japończyk, w 2016 r. wygrał konkurs na najlepszego croissanta w mieście. Rzeczywiście, ten jego rogalik jest niesamowity. Przygotowywałam go razem z nim.

Co jest dla Pani najważniejsze w pracy dyrektora szkoły?

Dla mnie wciąż najważniejsi są uczniowie. Pamiętam, że absolwenci technikum przyjeżdżali do mnie już jako studenci i mówili, że na pierwszym roku studiów na politechnice właściwie nie mieli co robić, bo byli tak dobrze przygotowani dzięki prowadzonym przeze mnie lekcjom. To dla mnie największe wyróżnienie.

Jak podsumowałaby Pani dotychczasową przygodę z Erasmusem+?

Gdyby nie ten program nie wiem, czy moja szkoła jeszcze by istniała. Staże napędziły jej popularność i wzbudziły u młodzieży chęć do nauki na kierunkach gastronomicznych i hotelarskich. A nauczyciele widzą sens i szansę na własny rozwój zawodowy dzięki udziałowi w stażach w roli opiekunów.

Wyjazdy uczniów i kadry edukacyjnej

Dzięki wyjazdom zagranicznym wspieranym w **Akcji 1.**, uczniowie szkół zawodowych oraz absolwenci tych placówek, którzy stosunkowo niedawno ukończyli naukę, zdobywali doświadczenie zawodowe i doskonalili umiejętności językowe. Staże lub praktyki odbywali w firmach, centrach kształcenia praktycznego lub szkolenia zawodowego. Wyjazd mógł trwać od dwóch tygodni do roku. Program zajęć realizowanych w tym czasie przewidywał praktyczną naukę zawodu. Integralną częścią stażu były również zajęcia przygotowawcze – językowe i kulturowo-pedagogiczne. Zdobyte doświadczenia ułatwiły uczniom przejście od etapu nauki do zatrudnienia. Rekordzistą pod względem liczby staży był Zespół Szkół Rolniczych w Namysławie, który w latach 2014–2020 pozyskał na ten cel prawie 1,5 mln euro. Każdego roku z Namysłowa za granicę wyjeżdżało ok. stu uczniów!

Program Erasmus+ dał szansę rozwoju także kadry dydaktycznej. Nauczyciele przedmiotów zawodowych, opiekunowie praktyk i doradcy zawodowi zyskali możliwość poznania za granicą nowych metod uczenia oraz nowości technicznych i organizacyjnych, które nie są jeszcze dostępne w szkole ani u rodzimych przedsiębiorców.

Wyjazdy przedstawicieli kadry trwały od dwóch dni do dwóch miesięcy. W tym czasie nauczyciele teoretycznych przedmiotów zawodowych lub praktycznej nauki zawodu prowadzili zajęcia lub kursy w placówkach edukacyjnych w jednym z krajów uczestniczących w programie. Mogli także prowadzić obserwacje typu *job shadowing* w instytucjach kształcenia i szkolenia zawodowego oraz odbywać praktyki w przedsiębiorstwach.

DR INŻ. PAWEŁ NOWAK
adiunkt w Instytucie Inżynierii
Budowlanej Politechniki Warszawskiej

Odpowiada za projekty dydaktyczne i projekty wyjazdów zagranicznych na praktyki oraz staże dla studentów, absolwentów i kadry akademickiej w ramach programu Erasmus+. W 2019 r. był ekspertem zawodów i trenerem polskich zawodników w konkurencji modelowanie informacji o budynku podczas światowego konkursu umiejętności zawodowych WorldSkills w Kazaniu.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

AKCJA 2. OKIEM BENEFICJENTA

Partner do rozmowy

Po czym poznać erasmusowców w grupie? Ci, którzy wracają z wymiany, mają mniejszy strach przed wykładownicą i nie boją się pytać. Siadają w pierwszej ławce, żeby mieć kontakt z prowadzącym

Michał Radkowski: Adam, absolwent Politechniki Warszawskiej, wyjechał na praktyki w ramach Erasmusa+. Po powrocie napisał na waszej stronie: „Pracowałem nad niesamowitymi projektami. To było bezcenne doświadczenie. Przez ostatnie pół roku, które spędziłem w Danii, nauczyłem się prawdopodobnie więcej niż przez większość studiów”. Pana te słowa cieszą czy martwią?

Paweł Nowak: Nie mogą mnie martwić, bo są bardzo pozytywne. Zresztą nieodosobnione. Większość studentów, którzy wyjeżdżają z naszej uczelni, zdobywa nowe doświadczenia, choćby dotyczące tego, jak w innych krajach wyglądają studia. Często im mówię, że gdybym był na ich miejscu, to co semestr wyruszałbym na inną uczelnię.

Największy sukces

Nominacja projektu „MentorCert”
do nagrody Best Practice przez
węgierską Narodową Agencję

W kształceniu technicznym w Polsce i za granicą nadal są duże różnice?

U nas zagadnienia techniczne są na dużo wyższym poziomie i dlatego studenci przyjeżdżający na Erasmusa+ mają kłopot z ich zaliczeniem. Zazwyczaj pierwsze zajęcia zaczynają się od rozpisania wzoru na dwóch tablicach, który student musi zapamiętać. W innych krajach znacznie większy nacisk kładzie się na praktyczne nauczanie zawodu. To, co u nas zamyka się w kilku godzinach zajęć, tam jest realizowane przez dwa semestry. Przez ponad 20 lat zawarliśmy mnóstwo bliskich znajomości z ludźmi z wielu europejskich uczelni. Często odwiedzamy się i rozmawiamy ze sobą. Widzę, że tam wcale nie uczy się gorzej niż u nas, a studenci są bardziej kreatywni. Dlatego w ramach projektów Erasmusa+ staram się zapraszać na zajęcia specjalistów, żeby korzystać z ich doświadczeń i lepiej przygotować studentów do wejścia na rynek pracy.

Jak zdobywa się partnerów do zagranicznych praktyk?

Na naszej uczelni w poszukiwanie partnerów i utrzymywanie z nimi bliskich kontaktów zaangażowanych jest ponad 60 osób. To tzw. zespół doradców dziekana. Współpracujemy z ok. 50 firmami budowlanymi i projektowymi, wśród których są olbrzymie przedsiębiorstwa z międzynarodowym kapitałem. Dzięki naszym kontaktom możemy co roku wysłać do każdego z nich po kilka osób. Na przykład na Malcie działa całkiem spore biuro projektowe, obsługujące niemal połowę europejskich państw. Oni z chęcią przyjmują naszych absolwentów na roczną lub półroczną praktykę. I są bardzo zadowoleni z tej współpracy. Mało tego, czworo naszych absolwentów po roku praktyk zostało już w tym biurze na stałe. Zatem Erasmus+ daje młodym ludziom niesamowite możliwości.

Kadra akademicka też może doszkalać się w ramach programu.

Oczywiście i sam z tego korzystam. Przez ostatnie 10 lat byłem w kilkunastu miejscach w Europie: od Norwegii i Islandii, przez Hiszpanię, po Turcję. To zawsze były udane wyjazdy. Jako wykładowcy jesteśmy zobligowani do publikowania tekstów naukowych po angielsku, więc nieustannie podszkalamy język, poznajemy nowe osoby, a niektóre nawiązane znajomości przydają się później do tworzenia międzynarodowych projektów edukacyjnych. Nasi wykładowcy uczestniczyli też w szkoleniach z diagnostyki budynków we Włoszech i w Polsce. To ciekawe zajęcia, na które przyjeżdżają doświadczeni ludzie z branży. I okazja, żeby uporządkować wiedzę, wprowadzić nowe materiały dydaktyczne.

Największe wyzwanie

Utrzymanie zaangażowania polskich i zagranicznych partnerów w projektach Erasmusa+ oraz mobilizowanie studentów i pracowników do udziału w wymianach międzynarodowych

Zmienił Pan styl pracy po wyjazdach na Erasmusa+?

Staram się traktować studentów po partnersku. Z niektórymi przeszedłem na „ty”. Tak jak to dzieje się na Zachodzie, gdzie nauczyciela traktuje się jak mentora, a nie nadzorcę.

Czy absolwent Politechniki Warszawskiej, który wyjechał na praktyki w ramach Erasmusa+, ma łatwiejszy start na rynku pracy?

Specjaliści od HR w dużych korporacjach i szefowie małych firm, którzy zatrudniają osobiście, biorą pod uwagę, co dany człowiek potrafi. Liczą się wiedza, kwalifikacje i kompetencje. Nasi absolwenci mają ogromną wiedzę, kwalifikacje takie jak po trzymiesięcznych praktykach. A co z trzecim elementem? Kompetencje społeczne są szalenie ważne, także w budownictwie. Nie są one jednak odpowiednio rozwijane w toku studiów. Dlatego na naszym wydziale staramy się realizować jak najwięcej projektów opierających się na kompetencjach miękkich, takich jak: zaangażowanie, odporność na stres, pracowitość, umiejętność pracy w grupie czy myślenie analityczne. Wyjazdy zagraniczne tego uczą. A nabyte doświadczenie wpływa na to, jak absolwenci prezentują się podczas rozmowy o pracę. Śmiałość, pewność siebie, odwaga – to cechy, które na pewno zostają po Erasmusie+.

Współpraca na rzecz innowacji i dobrych praktyk

Beneficjenci wnioskujący o dofinansowanie w **Akcji 2**, mogli angażować się w dwa rodzaje partnerstw strategicznych. Pierwsze polegały na opracowaniu, wdrożeniu lub adaptacji innowacyjnych materiałów edukacyjnych, dydaktycznych oraz na upowszechnianiu powstałych rozwiązań i produktów. Drugie przede wszystkim wspierały organizacje w tworzeniu i rozwijaniu sieci współpracy oraz w podnoszeniu umiejętności i możliwości działania na poziomie międzynarodowym poprzez wymianę oraz porównywanie różnych pomysłów, rozwiązań, praktyk i metod pracy.

Partnerstwa trwały od 12 do 36 miesięcy. Konsorcjum mogły tworzyć co najmniej trzy organizacje z trzech krajów. Uprawnione do udziału były m.in.: szkoły zawodowe, centra kształcenia praktycznego, ośrodki doskonalenia nauczycieli, przedsiębiorstwa, stowarzyszenia branżowe, izby rzemieślnicze, partnerzy społeczni, władze lokalne i regionalne. Szeroko zakrojona współpraca umożliwiła zbudowanie trwałych relacji między instytucjami z różnych branż i krajów, a nadrzędnym celem projektów była poprawa jakości działań edukacyjnych oraz lepsze ich dopasowanie do potrzeb rynku pracy. W latach 2014–2020 partnerstwa z udziałem polskich instytucji były zauważane za granicą.

Sukcesem w 2019 r. było nominowanie projektu „MENTEE: mentoring, networking i szkolenia dla europejskich przedsiębiorców”, koordynowanego przez firmę INnCREASE, do tytułu „Doskonałości w kształceniu i szkoleniu zawodowym”.

Sektor promował także wdrażanie systemu ECVET, a instytucje wysyłające i przyjmujące nierzadko wykorzystywały dokumenty Europass do spójnego komunikowania umiejętności nabytych przez stażystów lub praktykantów.

EDUKACJA DOROSŁYCH

W latach 2014–2020 Erasmus+ wspierał rozwój edukacji niezawodowej osób dorosłych. O realizację projektu mogła ubiegać się każda organizacja zajmująca się tym zagadnieniem. Dzięki temu z oferty programu w sektorze Edukacji dorosłych korzystało najbardziej zróżnicowane grono odbiorców, mimo że środki przeznaczone na wsparcie beneficjentów były znacznie mniejsze niż w pozostałych sektorach Erasmusa+.

Szerokie horyzonty

Michał Radkowski: Czy dorośli chcą się uczyć?

Alina Respondek: Nie wszyscy. I nie każdy jest świadomy, że się uczy. Gdy w badaniach pyta się o to dorosłych, wielu z nich zaprzecza. A to nieprawda. Przecież każdy z nas czegoś się uczy, nawet w codziennych sytuacjach życiowych. Często robimy to bezwiednie: oglądamy telewizję, słuchamy radia, czytamy, rozmawiamy – i w ten sposób zdobywamy wiedzę. Ostatnio choćby na temat zmian klimatycznych.

Wielu nie postrzega tego w kategoriach uczenia się.

Bo nie siedzimy w ławce, nie mamy przed sobą nauczyciela, nie bierzemy udziału w kursie czy szkoleniu. Jednak są dorośli, szczególnie ci pracujący, którzy bardzo chętnie uczestniczą w doskonaleniu zawodowym, seminariach czy innych zajęciach, poprawiających chociażby kompetencje kluczowe. Jest to dla nich możliwość poszerzenia swoich umiejętności, poznania nowych narzędzi pracy, zmieniających się przepisów czy szlifowania języków obcych, ale też odskocznia od codzienności w swoim miejscu pracy.

Uczenie się zatem to niekoniecznie ławka i nauczyciel, a Erasmus+ to nie tylko studenci. Kim są beneficjenci sektora Edukacji dorosłych?

To organizacje, które wspierają rozwój dorosłych w obszarze niezawodowym. Najczęściej są to stowarzyszenia i fundacje prowadzące działania edukacyjne dla dorosłych, w tym z grup defaworyzowanych, ale coraz częściej projekty są także realizowane przez instytucje kultury: biblioteki, muzea czy domy kultury. Beneficjentami są również uniwersytety trzeciego wieku, ludowe albo otwarte – taki działa np. na Uniwersytecie Warszawskim – oraz placówki pomocy społecznej i urzędy pracy. Nasze projekty najczęściej dotyczą rozwoju kompetencji kluczowych u osób dorosłych: od umiejętności rozumienia tekstu, przez kompetencje społeczne i obywatelskie, aż po ekspresję i kreatywność artystyczną. Edukatorzy z różnych organizacji uczestniczą w szkoleniach, by nauczyć się, jak lepiej i skuteczniej wspierać rozwój »

ALINA RESPONDEK

koordynator Zespołu Edukacji Dorosłych FRSE

Z wykształcenia chemik, a z powołania edukator osób dorosłych. Ukończyła także zarządzanie zasobami ludzkimi na Uniwersytecie Warszawskim. W latach 90. zajmowała się programem Phare, następnie była związana z programami Socrates i „Uczenie się przez całe życie”, kierowała projektami w obszarze doskonalenia nauczycieli i pełniła funkcję zastępcy dyrektora ds. programu Grundtvig. W programie Erasmus+ działa na rzecz rozwijania oferty edukacji dorosłych.

FOT. SZYMON PASZEWSKI

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

erasmus+ EDUKACJA DOROSŁYCH

Uruchomienie Erasmusa+ oznaczało duże zmiany dla sektora Edukacji dorosłych. Inna konstrukcja programu w porównaniu do poprzednich inicjatyw sprawiła, że małe organizacje odnalazły się w nim z dużym trudem, ale ostateczne efekty są zachęcające

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2014

» dorosłych. To nie tylko kursy, lecz także *job shadowing* w wybranych organizacjach zagranicznych, zajmujących się edukacją dorosłych. Nasi beneficjenci z partnerami z innych krajów wymieniają się doświadczeniami, wspólnie uczą się nowych metod pracy i opracowują nową ofertę edukacyjną, ale też organizują wyjazdy dla swoich uczących się dorosłych. Te projekty mają poprawiać jakość życia dorosłych, tak, by ich naturalne predyspozycje i talenty zostały jak najlepiej wykorzystane. Podam przykład. Jednym z beneficjentów jest stowarzyszenie zajmujące się dorosłymi z niepełnosprawnością intelektualną. Ich opiekunowie uczą się, jak im nie przeszkadzać w uzyskiwaniu samodzielności. Wiadomo, że ci dorośli nie są w stanie zająć się sobą tak jak osoby zdrowe, ale wystarczy nie wyręczać ich we wszystkim, być cierpliwym i pozwolić im działać. To zaś umożliwi im rozwój ku jak największej samodzielności, a w efekcie być bardziej szczęśliwymi i spełnionymi.

Przyznają Państwo granty, ale też inspirują. Czy beneficjenci potrzebują dodatkowej motywacji, by realizować projekty?

Wielu z nich jest inspiracją dla nas i dla mniej doświadczonych organizacji. Chociaż często my też podpowiadamy, jak rozwinąć dany projekt, by zaprosić do niego kolejną grupę osób. Staramy się uważnie słuchać naszych wnioskodawców i pomagać im wybierać najlepsze rozwiązania. Jednak nie powiedziałabym, że beneficjenci potrzebują dodatkowej motywacji do pracy. Dla większości z nich działania na rzecz swoich grup docelowych to pasja i misja, a nasze projekty pozwalają im tworzyć jeszcze lepszą ofertę edukacyjną, skuteczniej motywować do rozwoju, a także, co ważne, zapobiegać wypaleniu zawodowemu.

Co jest największym sukcesem ostatnich lat?

Z roku na rok udaje nam się powiększać grono wnioskodawców o bardzo różne organizacje. Najbardziej jesteśmy dumni z tego, że zainteresowaliśmy naszym programem instytucje kultury. W ostatnich latach przekonaliśmy je, że ich codzienne działania skutecznie rozwijają u dorosłych kompetencje kluczowe. Te kompetencje były tematem międzynarodowego seminarium kontaktowego dla instytucji kultury. Przyjechali goście z całej Europy, zrodziły się świetne pomysły na wspólne projekty. Dla nas to było ogromne wyzwanie, ale i duży sukces. Mam szczęście koordynować pracę fantastycznego zespołu. Od beneficjentów często słyszę, że to ludzie z pasją, którzy z troską i zrozumieniem podchodzą do każdego.

SEKTOR W PIGUŁCE

Mały może więcej

Przez siedem lat stopniowo, ale znacząco rósł budżet na dofinansowanie projektów w sektorze Edukacji dorosłych. Z roku na rok coraz więcej organizacji działających w tym obszarze ubiegało się o środki, aby wzbogacać swoją ofertę o niestandardowe podejścia i innowacyjne metody. Dzięki temu pod koniec perspektywy wsparcie uzyskało dwa razy tyle projektów, ile w pierwszym roku programu.

Po fundusze najczęściej sięgały stowarzyszenia i fundacje (ok. 65% beneficjentów), w tym te działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami, seniorów, promujące zachowania prozdrowotne, proekologiczne czy prospołeczne, ale też publiczne instytucje wspierające rozwój dorosłych w obszarze niezawodowym, np. ośrodki pomocy społecznej. Tematyka realizowanych projektów dotyczyła przede wszystkim rozwoju osób dorosłych wymagających szczególnego wsparcia, często z niższymi umiejętnościami podstawowymi.

Ogromny potencjał obudziły w sobie instytucje kultury – najmłodsza stażem grupa wśród wyróżniających się beneficjentów sektora. W miejscowościach rozsiągniętych po całej Polsce działają setki placówek o tym profilu, a mieszkańcy traktują je jako lokalne centra rozwoju osobistego. Dlatego w mijającej perspektywie bardzo chętnie przeznaczano fundusze na wyjazdy edukacyjne kadry bibliotek, muzeów czy domów kultury oraz na zawierane przez nie partnerstwa. Zaangażowanie w przedsięwzięcia pomogło pracownikom tych placówek odkryć w sobie powołanie i spojrzeć na swój zawód od innej strony. W trakcie wizyt w zagranicznych placówkach uczestnicy projektów przekonywali się, że działania podejmowane przez biblioteki mogą przyczynić się do rozwoju wszystkich kompetencji kluczowych u dorosłych. Instytucje kultury najczęściej podejmowały działania na rzecz rozwijania kompetencji cyfrowych, językowych, w zakresie rozumienia tekstu i tworzenia informacji, a także społecznych, osobistych, obywatelskich.

W sektorze zrealizowano ponad **540** projektów.

Nawiązanie współpracy ułatwiała wyszukiwarka partnerów dostępna na platformie EPALE

Projekty Erasmus+ w sektorze Edukacji dorosłych wielokrotnie wybiły się ponad przeciętność. W latach 2014–2019 za ogromne zaangażowanie i wysokiej jakości pracę na rzecz niezawodowej edukacji dorosłych tytuł EDUinspiratora otrzymało sześcioro koordynatorów projektów: Bartłomiej Głuszak z Federacji Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Małgorzata Tarasiuk z Centrum Kształcenia Ustawicznego w Białymstoku, Aleksandra Zawalska-Hawel z Miejskiej Biblioteki Publicznej w Żorach, Piotr Harhaj z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdyni oraz Anna Kwiatkowska i Jarosław Marciszewski z Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intellektualną. To osoby pełne pasji i oddania, które całym sercem działają na rzecz uczenia się przez całe życie w swoich społecznościach.

2014 pierwszy rok i pierwszy sukces: w Akcji 1. akceptację uzyskuje **najwięcej wniosków spośród zgłoszonych ogółem we wszystkich w krajach programu**. O fundusze najczęściej starają się organizacje pozarządowe, ale oferta spotyka się z zainteresowaniem także prywatnych przedsiębiorstw

2015 na dobre rozkręca się platforma EPALE – źródło informacji o edukacji dorosłych. Dzięki niej **kadra edukacji dorosłych z całej Europy może dzielić się doświadczeniami i nawiązywać współpracę**, również w formie projektów finansowanych z programu Erasmus+

2016 zmieniają się zasady podziału środków w Akcji 2., a **organizacje działające na mniejszą skalę nie muszą dłużej konkurować z przedsięwzięciami o szerokim zasięgu**

2017 rośnie budżet sektora, a jego oferta **trafia do najdalszych regionów Polski**. Dużym sukcesem jest zainteresowanie wśród instytucji kultury, które składają coraz więcej wniosków

2018 Edukacja dorosłych rozrasta się szeroko poza program Erasmus+. **Duża liczba wysokiej jakości wniosków pozwala sięgnąć po fundusze PO WER**. Współpraca z tym programem zacieśnia się także dzięki nowemu projektowi „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, skierowanemu do osób dorosłych o niższych kompetencjach

2019 Polska uzyskuje znacząco zwiększony budżet, dzięki czemu **liczba zakwalifikowanych projektów rośnie o 60%**

2020 ostatni konkurs programu Erasmus+ w sektorze Edukacji dorosłych to **gwaltowny wzrost liczby złożonych wniosków**. W Akcji 2. liczba aplikacji zwiększa się o ponad 100%

ALEKSANDRA ZAWALSKA-HAWEL
dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej
w Żorach

Ma bogate doświadczenie w koordynowaniu projektami zarządzanymi przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji. W 2016 r. została nagrodzona tytułem EDUinspiratora w kategorii Edukacja dorosłych. Interesuje ją tematyka edukacji pozaformalnej, a jej ofertę nieustannie rozwija w swojej placówce.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

AKCJA 1. OKIEM BENEFICJENTA

Coś więcej niż książki

Makerspace, drony i kursy kodowania – tak biblioteka w Żorach odpięła łątkę tradycyjnej wypożyczalni, zamieniając się w interaktywny ośrodek spotkań i mekkę edukacji. Niemałe zasługi ma w tym Erasmus+

Ula Idzikowska: Biblioteka w Żorach przeszła ostatnio prawdziwą metamorfozę. Jaką rolę w tych przemianach odegrały projekty Erasmusa+?

Aleksandra Zawalska-Hawel: Gdyby nie one, nie udałoby się nam wyjechać za granicę, aby uczyć się od innych i zbierać inspiracje. Zdobyta wiedza i otworzenie się na nowości były niezbędne do inicjowania daleko idących zmian. W Żorach dokonana się swego rodzaju rewolucja. Całkowicie zmieniliśmy wizerunek biblioteki. Przestała być jedynie wypożyczalnią, za to stała się prawdziwym oknem na świat – kreatywną przestrzenią, gdzie zdobywa się wiedzę i dzieli swoimi umiejętnościami.

Największa zmiana

Myślę, że udało mi się zarazić personel moim zamilowaniem do eksploracji. Teraz też nie przestajemy się uczyć. A program Erasmus+ nam to ułatwia – otwiera drzwi szeroko pojętej edukacji

Skąd czerpali Państwo inspiracje?

Odwiedziliśmy wiele bibliotek, w tym te skandynawskie, które są powszechnie uznawane za najlepsze w Europie. Nie tylko podpatrywaliśmy pracę bibliotekarzy podczas *job shadowing*, lecz także zbieraliśmy informacje na temat marketingu czy trendów w zarządzaniu zbiorami. Aby to wszystko lepiej zrozumieć, część pracowników wzięła udział w kursach języka angielskiego. Podczas zagranicznych wyjazdów zwracaliśmy też uwagę na funkcjonalne rozwiązania w bibliotekach. Tak się złożyło, że w tym okresie powstawał projekt aranżacji wnętrza naszej nowej biblioteki. Więc na bieżąco posyłałymi inspiracje do naszego architekta.

Dlaczego wygląd biblioteki jest tak ważny?

Wiadomo – chętniej przebywamy w ładnych pomieszczeniach. Jeżeli chcemy, aby biblioteka stała się miejscem spotkań, to musimy zadbać o to, aby ludzie

chcieli w niej spędzać czas. Staraliśmy się stworzyć atrakcyjne miejsce na wzór tych, które odwiedziliśmy za granicą. Bardzo w tym pomogło przyjemne otoczenie: bliskość parku i położenie w samym centrum miasta. Nowa biblioteka będzie mieścić się w zrewitalizowanym młynie elektrycznym. Pozostawiliśmy niektóre maszyny, aby zachować pamięć o poprzednim przeznaczeniu budynku. Jednak powstały też nowe przestrzenie, np. kawiarnia na dachu.

Największe pragnienie

Chcemy wyposażyć ludzi w narzędzia, które ułatwią im życie codzienne albo zainspirują do nauki. Żeby cały czas rozwijali swoje zainteresowania, uczyli się nowych rzeczy, nowych języków. I stali się otwarci, bo to spowoduje, że inni otworzą się na nich

I makerspace.

Takie kreatywne przestrzenie, w których można się rozwijać i uczyć innych, powoli stają się standardem. W naszej bibliotece poświęcamy dużo uwagi nowinkom technologicznym. Wielu rzeczy, np. programowania, trzeba się po prostu nauczyć. Dlatego oferujemy kursy kodowania dla maluchów i młodzieży. Od dawna mamy też drukarkę 3D, drony i roboty. Chcemy rozbudzać w dzieciach pasję do technologii. *Makerspace* to też miejsce, gdzie przysłowiowa pani Jadzia może nauczyć innych szycia na maszynie, i gdzie wolontariusze Europejskiego Korpusu Solidarności prowadzą własne kreatywne warsztaty. W innej przestrzeni biblioteki uczą języka angielskiego, hiszpańskiego, tureckiego.

Wyciągnęła Pani bibliotekarzy poza ich strefę komfortu między bibliotecznymi regałami. Jak to na nich wpłynęło?

Zagraniczne wyjazdy zmieniły ich podejście do pracy. W ramach Erasmus+ wzięliśmy udział m.in. w dwóch renomowanych konferencjach dotyczących nowoczesnego bibliotekarstwa. Pomysły na zmiany rodziły się od samego słuchania! Biblioteka to dużo więcej niż wypożyczalnia książek, a bibliotekarze nie są wyłącznie osobami odpowiedzialnymi za zbiory, ale pasjonatami i ekspertami, którzy mogą dzielić się wiedzą z innymi. W naszym zespole oprócz dyplomowanych bibliotekarzy pracuje np. artysta plastyk, historyk, etnograf, anglista, filmoznawca, chemik, informatyk. I niemal każdy z nich poza standardową obsługą czytelnika prowadzi autorskie zajęcia edukacyjne.

W opisach Waszych projektów często pojawia się określenie „biblioteka jutra”. Jak ona będzie wyglądać?

Podstawą pozostaną oczywiście zbiory, ale będą ją tworzyły także inne przestrzenie: strefy nauki, strefy cyfrowe i performatywne. To miejsca, w których ludzie będą wspólnie tworzyli kulturę. Oprócz tego będziemy inwestować w edukację, także własną, bo w wiedzy i mądrości siła. Więc to z pewnością nie koniec naszej przygody z Erasmusem+. Już nie możemy doczekać się wizyty w bibliotekach w Lizbonie. Gdy wyjeżdżamy za granicę, zabieramy ze sobą filmy i prezentacje, żeby pokazać, co udało się nam osiągnąć. Wiele osób kręci głową z niedowierzaniem: „To wszystko robicie w bibliotece?! Jak?”.

Wyjazdy kadry edukacji dorosłych

W ramach projektów mobilnościowych **Akcji 1** dofinansowano zagraniczne wyjazdy pracowników, czyli głównie edukatorów lub osób zarządzających organizacjami prowadzącymi niezawodową edukację dorosłych. Oferta objęła udział w kursach, seminariach i konferencjach, jak również poznawanie pracy na określonym stanowisku poprzez obserwację kolegów pracujących w organizacji z innego kraju. W ramach Erasmus+ finansowano też wyjazdy w celu prowadzenia zajęć dla dorosłych słuchaczy lub szkoleń dla kadry edukacji dorosłych.

Dzięki tym działaniom osoby przygotowujące ofertę edukacyjną dla dorosłych mogły spojrzeć na proces uczenia się z zupełnie nowej perspektywy, podnieść jakość usług oferowanych przez macierzystą organizację, poprawić zasady współpracy między instytucjami, a nawet rozwinąć współpracę międzynarodową. Wyjazdy były również okazją do poprawy znajomości języków obcych i poszerzenia wiedzy o innych kulturach.

W latach 2014–2020 w Akcji 1, złożono ponad 750 wniosków, a wśród beneficjentów, którzy zrealizowali co najmniej cztery projekty, znaleźli się: Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną z Lublina, krakowskie Centrum Kształcenia Ustawicznego czy Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę z Warszawy. Co roku rosła liczba konsorcjów. Taka formuła udziału w programie cieszyła się popularnością wśród mniejszych i mniej doświadczonych organizacji. W konsorcjum to koordynator, np. duża biblioteka, składała wniosek w imieniu całej grupy partnerów.

Z możliwości podniesienia kompetencji w tym sektorze skorzystało najbardziej zróżnicowane grono odbiorców. Dużym sukcesem było zaktywizowanie instytucji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami, seniorów i lokalnych społeczności zamieszkujących najbardziej odległe zakątki Polski.

EWA SMUK-STRATENWERTH
współzałożycielka Stowarzyszenia
Ekologiczno-Kulturalnego ZIARNO

Ekolożka i społeczniczka z powołania. Jest jedną z inicjatorek akcji „Rodzić po ludzku”. W 1993 r. przeniósła się do wsi Grzybów, gdzie prowadzi Ekologiczny Uniwersytet Ludowy, a wraz z mężem także 28-hektarowe gospodarstwo ekologiczne z serownią i piekarnią.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

AKCJA 2. OKIEM BENEFICJENTA

Wiek nie ma znaczenia

Niemal 30 lat temu zasiała pierwsze ziarno, a z roku na rok zbiera coraz lepsze plony. Do Grzybowa na Mazowszu zjeżdżają słuchacze z całej Polski, aby w partnerskiej atmosferze zasmakować życia w zgodzie z naturą

Michał Radkowski: Uciekła Pani z Warszawy na wieś po to, by otworzyć tam uniwersytet ludowy. **Odważnie.**

Ewa Smuk-Stratenwerth: To było moje ciche marzenie. Na początku lat 90. XX w. na warszawskiej Ochocie pracowałam w Ośrodku Edukacji Ekologicznej Eko-Oko. Już wtedy szukałam miejsca, w którym mogłabym kontynuować działalność społeczno-edukacyjną i które byłoby powiązane ze środowiskiem wiejskim. Udało się je znaleźć w 1993 r. Sama nie zdecydowałabym się na tak odważny krok. Mój obecny, a wtedy przyszły mąż prowadził w Grzybowie gospodarstwo ekologiczne. Wyprowadzka wyrzuciła moje życie do góry nogami, ale to była bardzo pozytywna zmiana.

Najważniejszy efekt

Absolwenci Ekologicznego Uniwersytetu Ludowego, którzy po zakończeniu albo w trakcie naszego kursu zakładają i samodzielnie prowadzą gospodarstwa ekologiczne lub angażują się w rozwój agroekologii

Mieliście Państwo gospodarstwo, ale nie było jeszcze uniwersytetu. Jak powstał? Postawiliśmy na rolnictwo ekologiczne i jego praktyczne nauczanie. Zależało nam, by łączyć różne obszary wiedzy i doświadczenia, budzić w słuchaczach motywację do rozwoju i odkrywania swoich talentów. Dlatego zajęcia przeplataliśmy pracami ręcznymi, np. stolarstwem czy tkactwem. Wprowadziliśmy też na kursie model debaty oksfordzkiej, podczas której dyskutuje się nad tezą, bez obrażania i wyśmiewania pozostałych uczestników. Dla słuchaczy ważna była atmosfera akceptacji i wzajemnego szacunku. Do tego doszedł śpiew – element integrujący, jednak wymagający przełamania blokad. Początki były trudne, bo Polacy nie chcą śpiewać, ale po jakimś czasie tak się rozkręcili, że aż miło było słuchać.

Co udało się zmienić na polskiej wsi dzięki współpracy z partnerami?

Wiedziałam, że nie można ślepo kopiować wszystkich rozwiązań z zagranicy. Nie chodziło przecież o to, by polską wieś zamienić w duńską, skąd wywodzą się uniwersytety ludowe. Zależało mi, by zachować to, co u nas dobre, a zmieniać to, co faktycznie tego wymagało. Najpierw wydłużyłam kursy dla mieszkańców wsi do 20 dni. Chciałam też bardziej zróżnicować zajęcia i dopasować je do lokalnej społeczności. Później zaproponowałam blok o ekologii i zdrowiu. Trzeba to robić ostrożnie, bo ludzie na wsi są sceptycznie nastawieni wobec ekologów. Więc, żeby ich nie zrazić, wprowadziliśmy zajęcia na temat zdrowej kuchni, które okazały się przełomowe i zmieniły nawyki żywieniowe słuchaczy. Pokazaliśmy im na przykład, jak wkomponować warzywa w znane potrawy. Mieli też spotkania z dietetykami i lekarzami, były gimnastyka i masaże. Na zajęciach komputerowych uczyli się korzystania z internetu, wysyłania e-maili czy pisania listów motywacyjnych. Dla uczestników to było bardzo ważne – nauczyli się tego, o czym opowiadały im ich dzieci i wnuki. Grupa pracowała też z psychologiem nad rozwojem osobistym. Wiele z tych pomysłów to efekt wyjazdów do naszych partnerów, u których mogliśmy zobaczyć, jak takie zajęcia sprawdzają się w praktyce.

Bezcenna obserwacja

Zmiana, jaka dokonuje się w słuchaczach – ludziach dorosłych – w trakcie dwuletniego kursu Ekologicznego Uniwersytetu Ludowego: większa dojrzałość w dyskusji, otwarcie na współpracę oraz większa wiara w siebie

Lata zaangażowania w projekty Erasmusa+ wpłynęły na Stowarzyszenie?

Jesteśmy dziś na zupełnie innym poziomie niż kilkanaście lat temu. Jeśli mała organizacja ze wsi jako druga po Uniwersytecie Warszawskim otrzymuje odznaczenie w konkursie EDUInspiracje 2018 w kategorii specjalnej „25-lecie FRSE” za projekty w sektorze Edukacji dorosłych, to coś znaczy. Miło, że ktoś nas dostrzegł, tym bardziej że wszystkie projekty robimy z pasją, sercem i oddaniem. Pamiętam wielką radość w 2003 r., gdy dostaliśmy fundusze na projekt organizowany przez siedmiu partnerów z pięciu krajów. Współpracowałam z kolegami z Danii, Litwy, Węgier, Anglii i Irlandii, którzy także prowadzili uniwersytety ludowe i inne instytucje edukacji dorosłych. To były cenne wyjazdy, kontakty, wymiana doświadczeń, która pozwoliła nam ulepszać edukację, zmieniać metody pracy ze słuchaczami i wprowadzać innowacje. Jeden z projektów, w którym braliśmy udział, zaowocował powołaniem Ogólnopolskiej Sieci Uniwersytetów Ludowych, podpisaniem umowy z polskim rządem i wpisaniem tych podmiotów w priorytety rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Takie sukcesy dają poczucie mocy i przekonanie, że to, co robimy w Grzybowie, ma sens.

Jak zmieniła się edukacja dorosłych dzięki programowi?

Jestem i od początku byłam entuzjastką Erasmusa+, bo buduje poczucie wspólnoty europejskiej. Dzięki wyjazdom zagranicznym mogę pokazać zarówno moim sąsiadom z Grzybowa, jak i słuchaczom, jak żyje się w innych krajach, i przy okazji obalić mnóstwo mitów, które funkcjonują w naszej wyobraźni. Projekty Erasmusa+ mają tę wielką wartość, że przełamują stereotypy na temat obcych kultur.

Projekty wielostronne realizowane z udziałem polskich instytucji

Zakres działań podejmowanych w **Akcji 2.** był znacznie szerszy niż w Akcji 1.

Dofinansowanie służyło organizowaniu spotkań partnerów, opracowywaniu wspólnych rezultatów oraz rozwijaniu współpracy pomiędzy organizacjami zajmującymi się niezawodową edukacją dorosłych w różnych krajach. Projekty były realizowane w partnerstwach międzynarodowych, a beneficjenci mieli do wyboru dwa typy tych przedsięwzięć.

Pierwszy to partnerstwa strategiczne wspierające wymianę dobrych praktyk, mające na celu wdrażanie nowoczesnych rozwiązań na poziomie europejskim. Natomiast partnerstwa strategiczne na rzecz innowacji służyły opracowaniu innowacyjnych produktów (np. programów nauczania czy narzędzi edukacyjnych), możliwych do szerokiego wykorzystania w edukacji dorosłych.

Celem obu rodzajów przedsięwzięć było zwiększanie dostępu dorosłych słuchaczy do atrakcyjnej oferty edukacyjnej, umożliwiającej np. rozwój kompetencji kluczowych (językowych, cyfrowych, społecznych i obywatelskich oraz w zakresie przedsiębiorczości), niezbędnych do poprawy jakości życia. Współpraca organizacji obejmowała nie tylko wymianę doświadczeń i dobrych praktyk, lecz także rozwijanie oraz testowanie nowych programów i metod, organizację wspólnych wydarzeń, w tym bardzo pożądaną mobilności edukacyjnych dorosłych osób uczących się z grup docelowych.

W mijającej perspektywie Akcja 2. cieszyła się niewiele mniejszym zainteresowaniem niż Akcja 1. – wnioski o dofinansowanie partnerstw złożono ponad 740 razy.

MŁODZIEŻ

Podstawą działań tego sektora jest edukacja pozaformalna, czyli to, czego uczy się młody człowiek w czasie wolnym od obowiązkowej nauki, podejmując aktywności raczej nieoferowane w tradycyjnych placówkach edukacyjnych. Młodzież w Erasmusie+ jest rozumiana bardzo szeroko, dlatego też oferta sektora została podzielona na trzy akcje, w ramach których oprócz podnoszenia kompetencji i rozwijania możliwości edukacyjnych, znalazła się również przestrzeń do działań służących budowaniu porozumienia między światem młodzieży a światem dorosłych.

Z PERSPEKTYWY NARODOWEJ AGENCJI

Niekończąca się przygoda

Michał Radkowski: Erasmus+ bez młodych nie istnieje?

Anna Pavlovych: Oczywiście, że nie! Sektor, za który odpowiadam, pozwala młodzieży realizować pasje, rozwijać kompetencje językowe, ale też zdobywać pierwsze doświadczenia w życiu obywatelskim. Podstawą projektów młodzieżowych jest oddolna inicjatywa młodych ludzi. Chcemy oddać im głos po to, żeby działali na rzecz swoich organizacji i środowisk lokalnych, w których funkcjonują. To młodzi mają najciekawsze pomysły, wiedzą, jak rozwijać swoje małe ojczyzny. To oni zachęcają rówieśników do udziału czy to w akcjach społecznych, czy w wyborach, i kontaktują się z władzami lokalnym, by współdecydować o tym, co dzieje się wokół nich.

Gdyby nie aktywność młodych, to nie byłoby tylu projektów.

Chętnie korzystają z możliwości, jakie daje im Erasmus+?

Liczy mówią same za siebie. Od 2014 r. w Młodzieży z możliwości programu skorzystało 3 tys. polskich organizacji, a jeśli doliczymy partnerów zagranicznych, to 13 tys. organizacji. Za granicę wyjechało ponad 90 tys. młodych ludzi, by tam zdobywać nowe doświadczenia, nawiązywać międzynarodowe znajomości. Do końca 2020 r. kwota, jaką przekażemy na dofinansowanie projektów w sektorze, wyniesie niemal 80 mln euro.

Taki wynik satysfakcjonuje?

Jak najbardziej, chociaż wiem, że potencjał jest dużo większy. Od dawna widzę, ile pomysłów mają młodzi ludzie. Niestety część projektów odrzucamy, bo brakuje na nie pieniędzy. Chociaż jest też dobra informacja: w nowej perspektywie, zaplanowanej na lata 2021–2027, budżet programu Erasmus+ ma być znacznie większy. To oznacza, że dużo więcej projektów uda się zrealizować, a głos młodych będzie jeszcze bardziej słyszany w całej Europie. >>

ANNA PAVLOVYCH

koordynator Zespołu Młodzieży FRSE

Menedżer z ponad 15-letnim stażem w zarządzaniu projektami w takich dziedzinach, jak: edukacja, marketing, odpowiedzialny biznes, rekrutacja i *employer branding*. Absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego i Szkoły Głównej Handlowej. Z Fundacją Rozwoju Systemu Edukacji związana od 2007 r. Doświadczenie zdobywała w programach Leonardo da Vinci oraz Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy. Od 2017 r. koordynuje prace sektora Młodzieży programu Erasmus+.

FOT. AGNIESZKA UCIŃSKA

FOT. KRZYSZTOF PACHOLAK

erasmus+ MŁODZIEŻ

Najważniejszym wyzwaniem dla sektora na początku programu było zachowanie jego widoczności i charakteru w sytuacji, gdy stał się częścią większej struktury. Nielatwe było przebicie się z treściami dotyczącymi edukacji pozaformalnej w programie, który dotyczy głównie edukacji formalnej

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2014

» Nasza młodzież miała możliwość wyjazdu na wymianę do innych państw. Co młodzi ludzie mówili po powrocie?

Przed wyjazdem część z nich była wystraszona i pełna obaw, że nie poradzi sobie językowo. Niepotrzebnie. Gdy dotarli na miejsce i zaczęli rozmawiać z kolegami z Niemiec, Hiszpanii czy Wielkiej Brytanii, to okazało się, że radzą sobie doskonale. Polska młodzież jest świetnie wykształcona, bardzo dobrze zna języki obce i jest aktywna w kontekście obywatelskim. Młodzi ludzie godnie nas reprezentują zarówno w projektach lokalnych realizowanych w naszym kraju, jak i za granicą.

Czy równie chętnie angażowali się w Wolontariat Europejski?

Oprócz wymian młodzieży to była chyba najbardziej rozpoznawalna akcja sektora Młodzieży. Młodzi ludzie wyjeżdżali za granicę na dłużej – na kilka tygodni lub nawet na rok. Tam realizowali swoje pomysły w szkołach, przedszkolach czy lokalnych społecznościach. Uczyli języków, wspólnie z dziećmi malowali, śpiewali, grali w piłkę nożną, a jednocześnie zdobywali doświadczenie w nowych dziedzinach, poznawali języki obce i inną kulturę. Od 2018 r. projekty wolontariatu realizowane są już w ramach programu Europejski Korpus Solidarności. To dowód na to, że Komisja Europejska chciała wyróżnić wolontariat jako ten komponent, który jest ważny dla młodzieży.

Czy praca w Młodzieży dała Pani młodzieńczą energię, optymizm i radość?

Jestem wielką fanką tego programu! Sama wielokrotnie uczestniczyłam w wymianach młodzieży we wcześniejszych perspektywach i odniosłam nawet kilka sukcesów. Razem z rówieśnikami z Włoch i Hiszpanii jeszcze przed naszym wejściem do Unii Europejskiej dyskutowaliśmy w Danii nad traktatem ustanawiającym konstytucję dla Europy. We wstępnym projekcie brakowało artykułu o tym, jak można opuścić Unię. Dopisaliśmy go. Nigdy nie przypuszczałam, że będzie trzeba po niego sięgnąć, bo Wielka Brytania postanowiła rozstać się z Unią. To pokazuje, że już wtedy my, młodzi, dostrzegliśmy możliwość, o jakiej nikt wcześniej nie pomyślał. Wymiany, w których brałam udział, to niesamowite doświadczenie i przyjaźnie na całe życie. Do dziś z tymi znajomymi utrzymuję kontakt, spotykamy się, kibicujemy sobie wzajemnie i cieszymy, gdy ktoś z nas osiąga sukces. To moja wspaniała przyгода z Erasmusem, która trwa, trwa i trwa.

SEKTOR W PIGUŁCE

Siedem lat z młodzieżą

Program Erasmus+ w sektorze Młodzieży kończy się niemal 3 tys. zrealizowanych projektów, za którymi stoją dziesiątki tysięcy zadowolonych młodych ludzi i osób z nimi pracujących. Uczestnicy wyjazdów wrócili z bagażem doświadczeń, a międzynarodowa współpraca wykształciła u nich nowe kompetencje i pozwoliła zbudować trwałe relacje. Niektórzy, jak np. Mateusz Piątkiewicz – zdobywca tytułu EDUInspiratora w 2014 r. – nie spoczęli na laurach i w każdej nowej rundzie konkursowej wnioskowali o środki na kolejne inicjatywy. Inni dzięki projektom zdobyli uznanie wykraczające poza lokalne społeczności. To przykład członków Ochotniczej Straży Pożarnej ze wsi Lotyń, którzy w 2019 r. otrzymali nagrodę Floriana przyznawaną przez Zarząd Główny Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej. Młodzi strażacy zdobyli to wyróżnienie w kategorii Współpraca zagraniczna za realizację projektu „Transnarodowej inicjatywy młodzieżowej” wspólnie z rówieśnikami z Niemiec. W jego ramach trenowali z kolegami z Lubeki akcje ratownicze podczas pozorowanych pożarów w budynkach oraz po wypadkach samochodowych.

Nowe inicjatywy młodzieżowe Erasmusa+ promowała... *Dziurawa skarpeta na emigracji*. Film o tym tytule nakręciła polska i angielska młodzież ze środowisk zagrożonych marginalizacją. Przez lata służył za materiał do pracy nad tematem emigracji, bezdomności i uzależnienia od alkoholu, możliwy do wykorzystania na lekcjach przedsiębiorczości czy wiedzy o społeczeństwie. Dokument bardzo szybko opuścił szkolne mury i wyruszył w trasę po festiwalach filmowych. *Dziurawą skarpetę...* pokazywano w Los Angeles i Berlinie, a z gdyńskiego Festiwalu Wrażliwego i białostockiej Żubroofki młodzi autorzy wrócili z nagrodami.

Sektor Młodzieży kończy perspektywę znakomitymi wynikami: to niemal **3 tys.** zrealizowanych projektów, na które przeznaczono łącznie prawie **80 mln** euro

Materiały edukacyjne do pracy z młodzieżą powstawały także w partnerstwach strategicznych. Efektem jednego z nich jest wieloosobowa i bezpłatna gra komputerowa *New shores – a game for democracy*, stworzona przez wrocławskie Centrum Rozwiązań Systemowych we współpracy z węgierską fundacją Rogers i słowacką organizacją Tandem. Gra powstała z myślą o osobach pracujących z młodzieżą, które szukają atrakcyjnych dla niej narzędzi edukacyjnych, ułatwiających zrozumienie wyzwań współczesnego świata. Pozwala aktywnie podejmować decyzje, radzić sobie z ich konsekwencjami i wyciągać na tej podstawie wnioski. Gra zyskała uznanie jurorów prestiżowego konkursu The Educators' Challenge Awards i znalazła się wśród 10 najlepszych projektów, a jej twórcy otrzymali nagrodę od fundatora – Global Challenges Foundation.

Siedmiolecie z Młodzieżą pokazało, że edukacja pozaformalna jest inspirująca i że warto tworzyć ją razem z tymi, do których jest skierowana.

2014 mimo nowych zasad, nabory w sektorze od początku cieszą się zainteresowaniem. **W pierwszych konkursach udaje się wydać wszystkie środki i utrzymać liczbę uczestników mobilności na podobnym poziomie, jak we wcześniejszych programach**

2015 aż 31% młodych ludzi, którzy w tym roku biorą udział w projektach Erasmus+ Młodzież, to osoby z **grup defaworyzowanych**

2016 w Europie trwają obchody **20-lecia Wolontariatu Europejskiego**. Polską młodzież coraz bardziej interesuje wolontariat na Ukrainie, a do Polski przyjeżdża coraz więcej młodych Francuzów

2017 stabilizuje się charakter współpracy międzynarodowej: polskie instytucje realizujące projekty młodzieżowe najczęściej **współpracują z podmiotami z Hiszpanii i Włoch**, a w dalszej kolejności z Rumunii, Litwy i Bułgarii

2018 to rok przełomowy dla wolontariatu młodzieży: 30 października odbywa się inauguracja w Polsce **nowego programu Komisji Europejskiej – Europejskiego Korpusu Solidarności**

2019 odżywa polska sieć EuroPeers. Tworzą ją byli uczestnicy projektów Erasmus+ Młodzież, którzy chcą dzielić się swoimi doświadczeniami poprzez działania skierowane do rówieśników

2020 pierwsze podsumowania pokazują, że oferta sektora przyciągnęła **beneficjentów z regionów o największym odsetku młodzieży** oraz z najbardziej zurbanizowanych województw. Według wolontariuszy największą korzyścią płynącą z projektów międzynarodowych jest rozwój kompetencji językowych i pokonywanie barier komunikacyjnych w międzynarodowym środowisku

SONIA ZAJĄC

koordynatorka projektów Erasmus+ realizowanych w sektorze Młodzieży

Ukończyła historię, a drogę zawodową zaczęła od lokalnego wolontariatu. Dziś koordynuje projekty wymian międzynarodowych, wolontariatu i szkoleń dla osób pracujących z młodzieżą w gdynskim Centrum Współpracy Młodzieży, z którym współpracuje od 2012 r.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

AKCJA 1. OKIEM BENEFICJENTA

Zróbmy to razem

W Gdyni chcą, by młodzi ludzie zmieniali świat, a do tego konieczne jest jego poznanie. Projekty Centrum Współpracy Młodzieży pokazują, jak niewiele różni polską młodzież od rówieśników pochodzących z innych krajów

Martyna Śmigiel: Pokazujecie młodym ludziom, że swoją postawą mogą zmieniać otaczający ich świat.

Sonia Zając: Od prawie 20 lat działamy po to, by budować społeczeństwo obywatelskie. Chcemy, by młodzi brali sprawy w swoje ręce, organizowali się, rozwiązywali problemy, które widzą wokół siebie. Otwieramy im drogę do edukacji pozaformalnej, bo uczyć się i rozwijać można również poza szkołą, m.in. dzięki wolontariatowi. W ten sposób zdobywamy nowe kompetencje, rozwijamy potencjał, zwiększamy swoje szanse na rynku pracy i w innych sferach życia. Wiem, bo sama zaczynałam jako wolontariuszka.

Wracające wspomnienie

Pamiętam wolontariuszkę z Białorusi, która wyjeżdżała od nas jako zupełnie inna osoba. Wcześniej zamknięta w sobie i nieśmiała, odpowiadająca na pytania tylko „Tak” i „Nie”, a po zakończeniu projektu otwarta, towarzyska, rozgadana i już planująca kolejne działania

Każdego roku goście u siebie około 20 osób z innych krajów.

Przyjeżdżają zarówno do naszej organizacji, jak i do innych trójmiejskich instytucji, z którymi współpracujemy. Chętnych do przyjmowania wolontariuszy jest coraz więcej. Obcokrajowcy w wyjątkowy sposób wspierają ich działania, bo dają coś unikalnego od siebie. Kontakt z nimi otwiera na inne kultury i nowe doświadczenia – korzyści są obopólne.

Z poziomu lokalnego przeszliśmy na poziom europejski, międzynarodowy.

W 2004 r. zaczęliśmy korzystać z Wolontariatu Europejskiego, wysyłać własnych wolontariuszy za granicę i przyjmować obcokrajowców u siebie. Teraz, dzięki

programowi Erasmus+ organizujemy międzynarodowe wymiany młodzieży, szkolenia i staże. Idee takich projektów: spotkania z osobami z innych krajów, poznawanie obcych kultur, doskonale wpisują się w misję naszego stowarzyszenia. Do udziału w nich zachęcamy także osoby ze specjalnymi potrzebami.

Niepełnosprawność nie jest przeszkodą w angażowaniu się?

Chcemy wspierać osoby niepełnosprawne, aby pozbyły się obaw. Oczywiście, udział osób z niepełnosprawnościami w wolontariacie czy wymianie to spore wyzwanie, ale robimy wszystko, by nasze działania stały się jak najbardziej dostępne. To zresztą jeden z priorytetów programu Erasmus+. Ogromnym sukcesem w tym zakresie było dla nas uzyskanie dofinansowania na projekt przewidujący wymianę młodzieży z Ukrainy, Polski, Gruzji, Słowenii i Rumunii o różnym stopniu niepełnosprawności fizycznej. Młodzi ludzie przyjechali do nas na 10 dni, w czasie których uczyli się nawzajem swoich pasji i organizowali warsztaty. Dla wielu z nich to była pierwsza okazja, by porozmawiać w języku obcym, samodzielnie zorganizować zajęcia grupowe. W ten sposób nie tylko zdobywali umiejętności praktyczne, ale też pewność siebie, poczucie własnej wartości. Uświadomili sobie, że mimo ograniczeń fizycznych, mogą nauczyć czegoś innych i dać wiele od siebie.

Najdłuższa podróż

Ona cały czas trwa, bo nasza praca to niekończąca się podróż. Chyba nigdy nie powiemy, że już wszystko wiemy, że wszystkiego jesteśmy pewni, że już nie mamy się czego uczyć. Każdy projekt to nowe wyzwanie, nowy człowiek, nowa sytuacja i nowe doświadczenie, o które jesteśmy bogatsi

Praktyczne umiejętności i pasje przewijają się w wielu Waszych projektach, np. w „eMOTION's Mashup”.

To była wymiana międzynarodowa młodych ludzi, którzy pasjonowali się tańcem. Stworzyli wspólnie performans taneczno-teatralny o tym, jaki wpływ mają na nas emocje, jak można wyrazić je w ruchu. Zwieńczeniem projektu był występ na otwartej przestrzeni w centrum Gdyni. Młodzi z jednej strony dowiedzieli się, jak emocje są traktowane w różnych kulturach, a z drugiej uczyli się pracować w grupie.

Jak mieszkańcy Gdyni i okolic odbierają Wasze działania?

Mieszkańcy Trójmiasta i pracownicy instytucji, którzy mają kontakt z naszymi wolontariuszami, wypracowują przez te relacje otwartość na świat i drugiego człowieka. To działa zwłaszcza u osób, które na co dzień mają małą styczność z obcokrajowcami, a takich ludzi jest sporo. Dzięki pracy z wolontariuszami z innych krajów uczą się tolerancji, rozwijają ciekawość świata i zmieniają swoje otoczenie. Jeśli do świetlicy dla dzieci przyjeżdża wolontariusz z Włoch i opowiada, jak w jego kraju wygląda opieka nad najmłodszymi, to pracownicy tej placówki zyskują nową perspektywę, patrzą na swoją pracę inaczej, udoskonalają ją. Wolontariusze są też najlepszym dowodem na to, że sam wolontariat ma sens. Swoją pracą i postawą zachęcają innych do działania.

Mobilność edukacyjna

Akcja 1. w tym sektorze objęła trzy rodzaje działań: wymiany młodzieży, mobilność osób pracujących z młodzieżą oraz Wolontariat Europejski. Pierwszy rodzaj inicjatyw to transnarodowe spotkania grup rówieśników w wieku od 13 do 30 lat, pochodzących z co najmniej dwóch krajów UE lub krajów partnerskich. Tematyka projektów była bardzo zróżnicowana: skupiano się na wzmacnianiu takich wartości, jak solidarność, tolerancja, demokracja. Najważniejszym celem przedsięwzięć było zdobycie doświadczeń poza murami szkoły czy uczelni. W trakcie wymian młodzież spędzała ze sobą do 21 dni, uczestnicząc m.in. w warsztatach, ćwiczeniach, debatach, grach czy zajęciach sportowych.

Drugi rodzaj działań objął zagraniczne wyjazdy osób pracujących z młodzieżą, trwające od dwóch dni do dwóch miesięcy. Beneficjenci mogli uczestniczyć w kursie lub szkoleniu, wziąć udział w seminarium, spotkaniu, odbyć staż lub wizytę studyjną, obserwować pracę w innych organizacjach lub nabywać praktyczne doświadczenia edukacyjne. Tego rodzaju projekty umożliwiły wymianę doświadczeń między podmiotami zajmującymi się młodzieżą w czasie wolnym od nauki.

Natomiast z oferty nieodpłatnej pracy w zagranicznych instytucjach i organizacjach mogły skorzystać osoby w wieku od 17 do 30 lat. Tego rodzaju wyjazdy były dla młodych ludzi szansą na wyrażenie osobistego zaangażowania w wybrane inicjatywy oraz rozwój kompetencji społecznych i językowych. Projekty Wolontariatu Europejskiego prowadzono od 2014 do 2018 r. Podobne inicjatywy realizowane na rzecz społeczności lokalnych stały się częścią nowego unijnego programu – Europejskiego Korpusu Solidarności.

W Akcji 1. najchętniej wnioskowano o dofinansowanie projektów mobilności młodzieży – w mijającej perspektywie składano je niemal 7,4 tys. razy!

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI. ZDJEŃCE WYKONANO W OBSERWATORIUM ASTRONOMICZNYM UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

AGNIESZKA MIROCHA
wiceprezes Fundacji Antares

Pasjonatka astronomii, o której pisze doktorat na Uniwersytecie Jagiellońskim. Założyła fundację, aby pokazać młodzieży i dorosłym, że nauki ścisłe to nie tylko nudne i niezrozumiałe równania. W ramach programu Erasmus+ prowadzi projekty wymian młodzieży i partnerstw strategicznych.

AKCJA 2. OKIEM BENEFICJENTA

Pod wspólnym niebem

Krakowscy doktoranci dowodzą, że o rozwoju wszechświata można mówić z lekkością i prostotą, a wiedzę naukową przemycać w zabawie. Młodzież połknęła bakcyła i gładko weszła w tajniki nauk ścisłych

Martyna Śmigiel: Dzięki Erasmusowi+ uczycie innych patrzeć w gwiazdy.
Agnieszka Mirocha: Założyliśmy fundację, by popularyzować astronomię. Byliśmy wtedy studentami tego kierunku na Uniwersytecie Jagiellońskim i dostrzegliśmy, jak ogromny potencjał drzemie w tej nauce, jak działa ona na wyobraźnię ludzi również spoza świata akademickiego. Ale zaczęło się od pobudek egoistycznych.

Szczęśliwa liczba

4 – tyle dotąd zrealizowaliśmy projektów dzięki Erasmusowi+. Zaczynaliśmy, nie mając pojęcia o międzynarodowych działaniach. To duży postęp w rozwoju nas samych i naszej organizacji

To znaczy?

Próbowaliśmy ściągnąć pieniądze na wyjazd naukowy. Był 2015 r., chcieliśmy zobaczyć zaćmienie Słońca, co było wówczas możliwe tylko na Wyspach Owczych lub Spitsbergenie. Jako koło naukowe szukaliśmy możliwości sfinansowania takiego wyjazdu – trochę na uczelni, trochę poza nią – jako organizacja pozarządowa. Koniec końców nie udało się wyjechać, ale mieliśmy już zarejestrowaną fundację. Od koleżanki, która brała udział w Wolontariacie Europejskim, dowiedziałam się o programie Erasmus+. Pojechałam na szkolenie z edukacji pozaformalnej i zdobyłam mnóstwo informacji o możliwościach robienia projektów. Postanowiliśmy to wykorzystać.

Dzisiaj macie na koncie kilka takich projektów. Zarzyciście się pasją do Erasmus+?

Zdecydowanie, bo program dał nam nowe możliwości. Koło naukowe na uczelni ma bardzo mały budżet i pewne trudności biurokratyczne, by organizować własne inicjatywy na większą skalę. Uczelnia ma też ścisłe wymogi, ile możemy wydać

na daną kategorię budżetową. W programie Erasmus+ mamy dużo większą swobodę, w dodatku możemy działać międzynarodowo. Wyjazd za granicę nie jest problemem, nawet jeśli wiąże się z wysokimi kosztami. Właściwie na każdy nasz pomysł możemy znaleźć finansowanie.

Od skali lokalnej przeszłście do europejskiej...

To był naturalny rozwój, do którego zachęcili nas ludzie poznani dzięki Erasmusowi+. Na jednym ze szkoleń dla młodych liderów spotkałam Martinę, 17-latkę ze Słowacji, która również interesowała się astronomią i należała do koła naukowego w swoim mieście. Pomyślałyśmy, że warto byłoby zrobić coś razem. Tak powstał projekt „Wszyscy jesteśmy gwiazdami”. W jego ramach młodzi ludzie z Polski i Słowacji stworzyli astronomiczną grę edukacyjną, przy okazji ucząc się czytania wykresów naukowych, rozwijając logiczne myślenie czy zdobywając wiedzę o rodzajach gwiazd i ich ścieżkach ewolucyjnych.

Najważniejszy efekt

Kompetencje, które zdobywają nasi wolontariusze i uczestnicy projektów. Pracują w międzynarodowych grupach, w obcym języku, z ludźmi z różnych kręgów kulturowych, korzystają z narzędzi internetowych, bo kontakt mamy ze sobą cały czas, również między spotkaniami. To zaowocuje w ich przyszłym życiu zawodowym i osobistym

Z Waszych materiałów może skorzystać każdy.

Tak, bo udostępniamy je bezpłatnie na naszej stronie w kilku wersjach językowych. Gry pokazywaliśmy również w szkołach i wielu nauczycieli zainteresowała się pracą edukacyjną w takiej formie. Większość gier polega na rywalizacji, tymczasem nam zależało, by były bardziej kooperacyjne. Oczywiście pojawia się element współzawodnictwa, ale mimo wszystko gracze muszą sobie pomagać, by przejść wszystkie etapy. To uczy współpracy i otwartości na innych.

Wy też się uczycie dzięki pracy przy projektach?

Cały czas. Zaczynaliśmy jako grupa studentów robiących kilka lokalnych pokazów o gwiazdach i astronomii, a dziś działamy na skalę europejską, upowszechniamy swoje działania w innych krajach. I sami oswajamy się z pracą na arenie międzynarodowej, z ludźmi z innych kultur, w obcym języku. Poszerzyliśmy swoje horyzonty.

Jakie macie plany związane z Erasmusem+?

Na razie skupiamy się na najnowszym projekcie związanym z internetem rzeczy, czyli systemem urządzeń wyposażonych w czujniki, które zbierają informacje i komunikują się między sobą. Na przykład inteligentna lodówka może zakomunikować właścicielowi, że właśnie skończyły się jajka. Albo sama je zamówić. To nie science-fiction, takie rzeczy można zrobić samemu, wykorzystując proste czujniki i narzędzia do programowania. Chcemy to pokazać młodym ludziom i ośmielić ich do eksperymentowania.

Młodzież z inicjatywą

Partnerstwa strategiczne, czyli wspierana w ramach **Akcji 2.** międzynarodowa współpraca organizacji i instytucji zajmujących się młodzieżą i edukacją pozaformalną, służyły realizowaniu innowacyjnych projektów, polegających na wymianie doświadczeń i rozwiązań, doskonaleniu sposobów pracy z młodzieżą, poznawaniu nowych metod, tworzeniu programów edukacyjnych oraz innowacyjnych narzędzi wykorzystywanych do pracy z młodzieżą – tak by podnosiła ona kompetencje i łatwiej odnajdywała się w dorosłym świecie. Skala projektów była bardzo zróżnicowana. Beneficjenci mogli podejmować współpracę z jednym partnerem z zagranicy lub realizować duże przedsięwzięcia, w które angażowało się nawet kilkanaście podmiotów.

Projekty wymiany dobrych praktyk mogły obejmować:

- » międzynarodowe spotkania partnerów;
  - » działania na rzecz podnoszenia kompetencji i uczenia się (krótkie programy szkoleniowe dla pracowników lub mobilność łączona młodzieży).
- Beneficjenci mogli także wnioskować o długoterminowe wyjazdy osób pracujących z młodzieżą. Były one organizowane w ramach projektów, służących np.:
- » opracowaniu, testowaniu i zatwierdzaniu innowacyjnych programów, metod i narzędzi edukacyjnych;
  - » działaniom upowszechniającym rezultaty.

Drugim rodzajem działań wspieranych w Akcji 2. były międzynarodowe inicjatywy młodzieżowe – projekty realizowane i koordynowane samodzielnie przez grupy młodych ludzi. Ich celem była wspólna praca młodzieży z różnych krajów oraz dzielenie się doświadczeniami. Wśród organizacji, które najczęściej ubiegały się o środki w mijającej perspektywie, znalazły się: Fundacja imienia Braci Solińskich – Cyryla i Metodego z Jarosławia oraz Regionalne Centrum Wolontariatu z Kielc.

BARBARA MOŚ

dyrektor Stowarzyszenia Europe4Youth

Jest koordynatorką projektów społecznych, trenerką i badaczką społeczną. Specjalizuje się w polityce młodzieżowej, programach edukacyjnych dla młodzieży oraz informacji młodzieżowej. W Krakowie założyła Komisję Dialogu Obywatelskiego ds. Młodzieży i przewodniczyła jej przez wiele lat. Współpracuje z wieloma inicjatywami młodzieżowymi jako konsultantka Eurodesku i członkini think tanku SALTO-YOUTH Participation & Information.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

AKCJA 3. OKIEM BENEFICJENTA

Trening demokracji

Wsparcie w reformowaniu polityk nie polega na tym, że młodzi ludzie przebiorą się w garnitury i udają dorosłych. Uczymy ich, na czym polega partnerstwo i jak dyskutować o ważnych dla nich sprawach

Karolina Ludwikowska: Naprzeciw siebie zasiadają urzędnik w garniturze i nastolatek z kolczykiem w nosie. I...? Jak wyglądają debaty młodzieży z decydentami?

Barbara Moś: Jesteśmy w sali obrad, wokół mnóstwo ludzi – uczestników projektu, mediów, słuchaczy. Jest też prowadzący, a na dokładkę streaming online. Młodzi mówią o tym, czego chcą ich rówieśnicy i gdzie leży sedno problemu. Decydenci dużo słuchają, w głowie kalkulując, co się da, a czego nie – rozmowa trwa. Najlepsze propozycje są nagradzane, a wszystkie zostają skierowane do dalszych prac.

Najciekawsza obserwacja

Budzenie się poczucia solidarności u grupki chłopaków, którzy źródeł nierówności i dyskryminacji upatrywali w ewolucji. To był piękny moment, kiedy zobaczyli trochę różnorodności i zaczęli działać na rzecz jej ochrony

Czy żeby rozmawiać z rządzącymi, młodzi ludzie muszą nauczyć się jakichś zasad, np. specjalistycznego słownictwa?

Młodzi są ekspertami do spraw młodzieży i to, że opowiadają o swoich pomysłach własnym językiem, ma ogromną wartość. Jednak żeby zostać zrozumianym, trzeba odpowiednio sformułować swoje propozycje, ubrać je w cele, wpasować w harmonogram, obliczyć koszt przedsięwzięcia. Takie umiejętności szlifujemy podczas warsztatów tworzenia projektów społecznych – do tego celu stworzyliśmy grę planszową *Rozgryź To!*, która pomaga w formułowaniu myśli w spójne propozycje, ale nie hamuje kreatywności.

Urzędnicy – zbyt konserwatywni, młodzież – za mało poważna. Pewnie takie łatki przyszywają sobie nawzajem obie strony. Jak zmieniacie to podejście?

Cóż, czasem te stereotypy się potwierdzają. Ludzie uczą się jednak pracować ze sobą mimo barier. Metoda, która zawsze pomaga w walce z uprzedzeniami, to stworzenie luźnej, nieformalnej atmosfery. Przykładem niech będzie rundka zapoznawcza, podczas której każdy uczestnik – od 13-latką po sędziwego urzędnika – musi wymyślić swoje zwierzęce alter ego i zaprezentować je gestem lub dźwiękiem... Resztę pozostawiam wyobraźni.

Projekty Akcji 3. dotyczą polityki, więc mogą być odbierane jako mniej atrakcyjne niż międzynarodowe wymiany młodzieży. Jak do nich zachęcić?

Udział w nich daje możliwość wywierania wpływu na rzeczywistość, reagowania na realne problemy młodych ludzi i budowania warunków dla ich rozwoju. Owszem, to polityka – ale taka, jaką chcielibyśmy widzieć w telewizji: dbanie o wspólne sprawy, uczenie się partnerstwa. To też uczenie się myślenia projektowego, tworzenia polityk publicznych, dyskusji z władzami.

Najważniejszy wniosek

Najlepsze efekty przynosi oddanie młodym ludziom jak największej przestrzeni do działania – nie jest to nowa rzecz, ale potwierdza się z projektu na projekt

Jaki wpływ wywierają młodzi ludzie na politykę miasta?

Naszym największym sukcesem było przyczynienie się do stworzenia polityki młodzieżowej Krakowa. Każdy kolejny projekt przyczynia się do jej rozwijania, bo co roku podejmowane są nowe tematy, nad którymi pracujemy z młodzieżą. Rok 2019 upłynął pod znakiem kultury dla młodzieży, tematem 2020 r. są pracownie młodzieżowe i tereny zielone. Czekamy na jeszcze większe wsparcie przedsiębiorczości i tworzenie systemu mentoringu dla młodzieży.

Projekty Erasmusa+ wpływają na zmianę rzeczywistości. A jak pod ich wpływem zmieniają się uczestnicy?

Młodzi przede wszystkim nabierają pewności siebie. Wchodzą w projekty trochę po omacku, a wychodzą z pełną świadomością swoich możliwości. Praca nad prawdziwymi problemami społecznymi i wspólne tworzenie rozwiązań, które później wchodzi w życie, daje niesamowite efekty: nowe kompetencje, wzrost motywacji, aktywności i większego zainteresowania w to, jak wdrażane są pomysły. Po udziale w projekcie młodzież szuka możliwości zaangażowania się w podejmowanie decyzji, wstępuje do młodzieżowych rad, tworzy własne projekty.

Czy jako nastolatka wiedziała Pani, że może zmieniać rzeczywistość swoją i swoich rówieśników?

Pierwszy raz zetknęłam się z projektami społecznymi dopiero na studiach i wtedy poczułam, że zmarnowałam większość życia. Po prostu nie wiedziałam o takich możliwościach! Szkoły wpoły mi, że najważniejsze są egzaminy i oceny. Były wyjazdy, wymiany, ale to nauczyciele byli ich kierownikami, co ograniczało uczniów do roli biernych odbiorców usług. Dlatego niedługo po mojej pierwszej wymianie młodzieżowej założyliśmy ze znajomymi stowarzyszenie oferujące młodym ludziom możliwości oraz informacje o przedsięwzięciach, w których to oni przejmują dowodzenie.

Rozwój polityki młodzieżowej

Projekty Akcji 3. Erasmusa+ w sektorze Młodzieży przyniosły korzyści nie tylko uczestnikom, lecz także całym organizacjom i lokalnym społecznościom. Polskie instytucje mogły uzyskać wsparcie dla działań służących rozwojowi polityki młodzieżowej. Celem tych przedsięwzięć było budowanie relacji między młodzieżą a instytucjami oraz decydentami poprzez tworzenie przestrzeni do dyskusji na tematy dotyczące młodych ludzi. Dlatego w Akcji 3. bardzo często działania projektowe polegały na organizowaniu wydarzeń poświęconych polityce i zadaniom realizowanym przez instytucje Unii wobec młodzieży. Najczęściej przybierały one formę spotkań, seminariów, debat, konsultacji, warsztatów. Projekty służące wspieraniu rozwoju polityk młodzieżowych mogły trwać od 3 do 24 miesięcy.

Akcja 3. wspierała też działania służące rozwijaniu usystematyzowanego dialogu. Projekty mogły mieć charakter międzynarodowy, ale można było również prowadzić działania o zasięgu krajowym (bez konieczności angażowania grupy z innego kraju) – była to jedyna taka możliwość w sektorze Młodzieży programu Erasmus+.

Rozwojem polityk młodzieżowych w ramach tej akcji zajmowały się grupy złożone z co najmniej 30 osób w wieku 13–30 lat. Mogły one zapraszać do współpracy instytucje i osoby odpowiedzialne za politykę dotyczącą młodzieży, np. na poziomie lokalnym.

Wśród beneficjentów Akcji 3. znalazły się organizacje z największych miast, ale pojedyncze projekty realizowano także w mniejszych ośrodkach, np. w pomorskich Chałupach (Fundacja Wspierania Inicjatyw Rozwoju Lokalnego), podlódzkim Lutomierniku (Fundacja Zaufania Społecznego „Publica Fides”) czy podlubelskiej Sosnowce (Stowarzyszenie „Aktywne Pogranicze”).

PO WER

Wieloletnie doświadczenie w realizowaniu programów edukacyjnych umożliwiło Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji uruchomienie innowacyjnych w skali europejskiej przedsięwzięć łączących możliwości finansowe Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) z korzyściami programu Erasmus+. Inicjatywy te pozwoliły sfinansować najlepsze projekty z list rezerwowych Erasmusa+ w sektorach Edukacji szkolnej, Kształcenia i szkoleń zawodowych i Edukacji dorosłych oraz dofinansować zagraniczne wyjazdy studentów niepełnosprawnych i będących w trudnej sytuacji materialnej. Zespół PO WER wdrożył także autorskie ścieżki finansowania, które otworzyły innowacyjne możliwości edukacyjne nowym grupom odbiorców.

Moc do zmian

Michał Radkowski: Wyjazdy, wyjazdy, wyjazdy. Tak najkrócej można opisać to, co wydarzyło się w ostatnich siedmiu latach dzięki programowi PO WER.

Liliana Budkowska: Zdecydowanie tak. W ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój w latach 2014–2020 wyjechało za granicę ponad 80 tys. uczniów, nauczycieli, studentów oraz osób pracujących z dorosłymi. Tam mogli odbyć kursy, staże i praktyki zawodowe, wziąć udział w zajęciach z rówieśnikami z innego kraju oraz obserwować pracę swoich kolegów po fachu.

Co Pani od nich słyszy po powrocie do kraju?

Przede wszystkim radość w głosie. Nauczycielom i osobom pracującym z dorosłymi wyjazdy dają szansę na zdobywanie nowych umiejętności. W innych krajach mogą poznać nowe narzędzia i metody pracy z podopiecznymi. Doświadczenie, z którym wracają, może zaprocentować w ich pracy. Prowadzone przez nich zajęcia stają się ciekawsze, a i oni sami raczej nie popadną w rutynę. Tym, którzy prowadzą placówki edukacyjne, wyjazdy dają możliwość podglądania, jak skutecznie zarządzać takimi instytucjami. Partnerskie stowarzyszenia czy szkoły chętnie dzielą się sukcesami i porażkami. Natomiast dla uczniów i nauczycieli największą korzyścią z wyjazdów jest doskonalenie umiejętności językowych. Przez to, że codziennie rozmawiają głównie po angielsku, bardzo szybko staje się on dla uczestników językiem naturalnym.

Flagowym projektem PO WER-a jest „Ponadnarodowa mobilność uczniów”. Skąd ten sukces?

Ten projekt powstawał od początku do końca w FRSE. Uzupełnia ofertę programu Erasmus+ o możliwość zdobywania przez uczniów kompetencji niezbędnych do rozwoju osobistego, przyszłego zatrudnienia i bycia aktywnym Europejczykiem, ale też stawia na naukę języków obcych i rozwijanie umiejętności uczenia się. W ramach tego projektu uczniowie w niewielkich grupkach wyjeżdżają z nauczycielami do krajów unijnych. Spędzają tam 7–14 dni. W tym czasie »

LILIANA BUDKOWSKA

dyrektor Biura Programów Zewnętrznych i Międzysektorowych FRSE

Pedagog, nauczyciel dyplomowany, ekspert MEN ds. awansu zawodowego nauczycieli. Od 2003 r. angażuje się w realizację międzynarodowych projektów w obszarze edukacji. Kierowała wdrażaniem edukacyjnego programu Comenius (2007–2014). Obecnie nadzoruje prace zespołów realizujących projekty w ramach: PO WER, międzyrządowych programów bilateralnych (litewski i ukraiński); Centrum SALTO EECA – obejmującego kraje Partnerstwa Wschodniego i Federację Rosyjską oraz programu Edukacja.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

FOT. KRZYSZTOF PACHOLAK

PO WER

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji wykorzystuje możliwość dodatkowego wspierania polskich instytucji ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Projekty realizowane w jego ramach stanowią dowód, że synergia i komplementarność programów europejskich jest możliwa

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2014

» realizują dowolne zagadnienia projektowe, które wpisują się w podstawę programową. W projekcie chodzi przede wszystkim o to, by uczniowie mogli rozwijać kompetencje kluczowe.

Jakie?

Wyjazd jest świetną okazją do doskonalenia umiejętności twórczej pracy w międzynarodowej grupie, rozwijania relacji społecznych, wspólnego rozwiązywania problemów i dyskusowania o nich. To także impuls do kształtowania umiejętności informacyjno-komunikacyjnych, ponieważ nie da się zrealizować żadnego projektu bez znajomości najnowocześniejszych narzędzi informatycznych. Młodzi potrafią się nimi doskonale posługiwać, a w rozmowach z naszymi beneficjentami coraz częściej słyszymy, że znacznie lepiej radzą sobie z technologią niż ich nauczyciele.

Na które projekty przeznaczono najwięcej środków z PO WER?

Na staże i praktyki zawodowe dla uczniów. A to dlatego, że PO WER wspiera działania Ministerstwa Edukacji Narodowej związane z reformą szkolnictwa zawodowego. W mijającej perspektywie spore środki zostały także przeznaczone na innowacyjny projekt „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”, który jest skierowany do osób o niskich umiejętnościach podstawowych. Chodzi w nim przede wszystkim o to, aby ludzie zagrożeni wykluczeniem nabyli umiejętności rozumienia i tworzenia informacji, umiejętności cyfrowe oraz kompetencje społeczne, bez których nie da się funkcjonować w codziennym życiu. Razem z naszymi ekspertami wytypowaliśmy osiem grup docelowych. Wśród nich są m.in. osoby powracające na rynek pracy, osoby z niepełnosprawnością intelektualną i fizyczną, emigranci, osoby w wieku 50+.

Czy program PO WER dał Pani powera?

Ależ oczywiście! Proszę zapytać koleżanki i kolegów z mojego zespołu o to, kto ma największego powera w naszej instytucji. Myślę, że spokojnie zaąpię się na podium. To działa w dwie strony. PO WER dał mi powera, ale też „dostałam” PO WER dlatego, że mam powera w sobie.

PROGRAM W PIGUŁCE

Bogactwo alternatyw

Tysiące możliwości wykorzystanych przez uczniów, studentów i nauczycieli, setki wspartych instytucji z całej Polski, 14 zrealizowanych inicjatyw – oto krótki bilans ostatnich siedmiu lat w zakresie wykorzystywania przez FRSE możliwości Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Maraton projektów finansowanych z jego budżetu zaczął się od przedsięwzięcia wspierającego wyjazdy na zagraniczne staże i kursy. Później szansę skorzystania z jego środków otrzymali także studenci ze specjalnymi potrzebami oraz kadra edukacji dorosłych, a pod koniec mijającej perspektywy do grona beneficjentów dołączyły osoby dorosłe o niskich kompetencjach kluczowych.

Dzięki mocy PO WER wiatru w żagle nabrały najlepsze projekty z list rezerwowych programu Erasmus+. W sumie w ponadnarodowych mobilnościach, służących podnoszeniu kompetencji zawodowych i kluczowych, w latach 2014–2020 wzięło udział ponad 80 tys. osób. Pozyskanie dodatkowych środków z budżetu PO WER sprawiło też, że zwiększyła się różnorodność instytucji biorących udział w konkursach. Dziś są wśród nich nie tylko uczelnie i szkoły, lecz także instytuty badawcze, lokalne ośrodki kultury czy organizacje pozarządowe.

Działaniom programowym towarzyszyły przedsięwzięcia podejmowane w celu utrwalenia rezultatów projektów, zintegrowania środowisk beneficjentów PO WER oraz promowania idei uczenia się przez całe życie, rozwoju osobistego i zawodowego. W latach 2014–2020 Fundacja zainicjowała serię spotkań informacyjnych i wydarzeń cyklicznych, wśród których ogromnym powodzeniem cieszył się POWERGEDON, będący swoistym połączeniem forum wymiany doświadczeń beneficjentów z warsztatami podnoszącymi umiejętności społeczne poprzez budowanie dobrych relacji w zespołach projektowych. W mijającej per-

W latach 2014–2020 w ramach PO WER uruchomiono **14** projektów, a łączna wartość dofinansowania przekroczyła miliard złotych!

spektywie odbyły się trzy edycje imprezy, która z pewnością będzie kontynuowana w kolejnych latach. Innym przykładem jest POWER MASTER, czyli tematyczne warsztaty dla instytucji realizujących projekty w obszarze Kształcenia i szkoleń zawodowych. Oferta skierowana jest do różnych branż, np. sektora zielonego (agroturystyka, leśnictwo, rolnictwo), kreatywnego (multimedia i reklama) czy budowlanego.

Na rezultaty projektów PO WER należy patrzeć nie tylko przez pryzmat bogatej oferty edukacyjnej, umożliwiającej zdobycie profesjonalnej wiedzy i umiejętności na każdym etapie edukacji, lecz także świadomego wykorzystywania ich w praktyce. Swoboda mówienia w językach obcych, znajomość technologii informacyjno-komunikacyjnych czy wzrost kompetencji społecznych pozytywnie wpływają na gotowość do podejmowania nowych wyzwań i realizowania kolejnych międzynarodowych projektów.

2014 program rusza pełną parą. Na pierwszy ogień idą trzy projekty wspierające studentów ze specjalnymi potrzebami, nauczycieli przedszkoli i szkół oraz kadry, uczniów i absolwentów szkół zawodowych

2015 dwa kolejne projekty otwierają możliwości przed nowymi grupami beneficjentów. Do końca roku udaje się podpisać umowy, dzięki którym z mobilności skorzysta ponad 20 tys. osób

2016 FRSE wdraża innowacyjny pomysł połączenia doświadczeń Erasmusa+ z możliwością finansowania działań z PO WER. Dzięki synergii, pionierskiej w skali europejskiej, zwiększyła się dostępność studiów, kursów i szkoleń dla zainteresowanych

2017 PO WER wyrusza w Polskę. W ciągu roku zespół programu organizuje 10 wydarzeń informacyjnych, a beneficjenci po raz pierwszy spotykają się na POWERGEDON-ie – wydarzeniu łączącym networking z integracją w zespołach projektowych

2018 pierwsze sukcesy nie przechodzą bez echa: w I edycji konkursu „Nauczyciel z POWER-em” wyróżnienia odbierają najciekawsze inicjatywy zrealizowane w ubiegłych latach

2019 szansę otrzymują osoby najbardziej potrzebujące: PO WER uruchamia środki na nowe, autorskie ścieżki finansowania, które zwiększają dostępność zagranicznych wyjazdów edukacyjnych oraz wspierają osoby z niskimi umiejętnościami podstawowymi

2020 z raportów projektowych płynie jeden podstawowy wniosek: PO WER dał tysiącom uczniów, studentów i nauczycieli możliwość zdobycia nowych kompetencji, a instytucjom – rozwinięcia oferty i podniesienia poziomu jakości kształcenia

PAWEŁ KORZEŃ
dyrektor Zespołu Szkół Politechnicznych
w Głogowie

Jest nauczycielem polonistą z 20-letnim stażem i trenerem edukacji wielokulturowej. Ukończył podyplomowe studia z zarządzania projektem na Uniwersytecie Wrocławskim i kurs tutorski I stopnia. Od wielu lat wymyśla i pisze projekty do programów zarządzanych przez FRSE, które później realizują jego uczniowie. Jest dumny z tego, że nauczyciel przedmiotu humanistycznego został dyrektorem szkoły technicznej.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

OKIEM BENEFICJENTA

Jak ryba w wodzie

Mobilności można sprowadzić do zagranicznej wycieczki. Ale nie w głogowskim „Mechaniku”. Uczniowie jadą po to, by wzbogacić siebie i szkołę. Po powrocie wielu z nich angażuje się w szkolne projekty, tworząc coś dla innych

Michał Radkowski: Dzięki PO WER-owi zbudowaliście w swojej szkole studio do wirtualnej rzeczywistości.

Paweł Korzeń: Dzieciaki z klasy informatycznej uczą się w nim, jak tworzyć gry komputerowe i programować aplikacje. Skorzystaliśmy z doświadczeń firm, które nasi uczniowie odwiedzili w ramach zagranicznych praktyk. Podpatrzyliśmy w nich, jak wyglądają profesjonalne studia do projektowania gier. A one w żadnej mierze nie przypominają sal do informatyki znanych z polskich szkół. Dlatego całą przestrzeń zaaranżowaliśmy od nowa, włączając naszych uczniów w projektowanie. Teraz w studiu są specjalne stoły, ekrany, fotele gamingowe, a do tego oczywiście okulary do wirtualnej rzeczywistości. To ma im przybliżyć warunki, w jakich będą pracować w przyszłości.

Wskazówka dla niezdecydowanych

Nie bać się nowych technologii. Programy FRSE dają ogromne możliwości rozwoju szkoły, a przede wszystkim uczniów i nauczycieli. Ale to także wymaga ogromnej pracy

Jak jeszcze projekty PO WER pomogły w rozwoju szkoły?

Zbudowaliśmy pracownię energetyki solarnej. Na praktykach uczniowie dowiedzieli się, jak działa fotowoltaika i jak budować proste panele słoneczne. Mamy dwa duże ogniwa i małą elektrownię, którą zaprojektowali i zbudowali nasi uczniowie. W budynku jest też wtyczka, za pomocą której można podładować komórkę, korzystając z energii słonecznej. To także pomysł moich uczniów. Niedawno podpisaliśmy umowę o partnerstwie strategicznym z firmą energetyczną. Jesteśmy jedyną szkołą w Polsce, która dostała od nich oprogramowanie. Gdy zobaczyli nasze studio, byli pod ogromnym wrażeniem. Dzięki temu, że je mamy, nasi uczniowie mogą wirtualnie zwiedzać budynek wysokich napięć, do którego nikt poza pracownikami firmy nie ma wstępu, bo to obiekt strategiczny.

Czy bez międzynarodowej współpracy uczniowie mieliby takie same możliwości rozwoju?

Niestety nie, bo w naszym regionie brakuje firm, które organizują tak atrakcyjne praktyki zawodowe dla uczniów. To są najczęściej małe rodzinne biznesy, w których nie ma pracowników gotowych do tego, by poświęcić czas młodym ludziom i przekazać wiedzę. Dlatego programy FRSE to dla nas potężny impuls do rozwoju. Pozwolił nam wprowadzić nowe technologie w szkole.

Czy projekty Erasmusa+ i PO WER-a czymś się różnią?

Obydwa programy funkcjonują na tych samych zasadach i wspierają te same działania. PO WER to koło ratunkowe dla dobrych projektów, które są brane z listy rezerwowej Erasmusa+. Co ważne, nie trzeba drugi raz pisać tego samego wniosku. Erasmus+ jest na tyle przyjaznym programem, że aplikowanie do niego automatycznie oznacza aplikowanie do PO WER-a.

Miara sukcesu

Nagroda w konkursie EDUinspiracje dla naszej szkoły w kategorii PO WER Edukacja zawodowa.

W uzasadnieniu usłyszeliśmy, że inspirujemy innych. To utwierdziło nas w przekonaniu, że droga, którą wybraliśmy, jest właściwa

Gdy jest duża konkurencja, można nie załapać się do programu.

Czy to doświadczenie pomogło lepiej przygotować wniosek?

Zdecydowanie tak, choć czasem widzę, że wiele szkół pisze bardzo dobre wnioski, ale minimalne różnice w ocenie powodują, iż spadają one z listy. Oba programy mają jasne wytyczne. Stawiają na konkretne umiejętności, wiedzę, kompetencje, języki obce. I obydwie bardzo promują innowacyjność.

W latach 2015–2020 na projekty realizowane z funduszy unijnych pozyskaliście 400 tys. euro. Na co je wydaliście?

Wszyscy uczniowie w ramach projektu mają sfinansowane przeloty, ubezpieczenie, zakwaterowanie, wyżywienie, dostają kieszonkowe. Organizujemy im również wycieczkę fakultatywną, żeby mogli poznać kulturę, język i kuchnię regionu. Przed wyjazdem uczę młodych ludzi, jak pracować w grupie, by osiągać jak najlepsze efekty. Chodzi o to, żeby się dobrze poznali, bo na praktyki jeżdżą uczniowie z różnych klas, a mi zależy, żeby na miejsce dotarła zgrana ekipa.

Wracają do szkoły odmienieni?

Tak, bo uczą się w zupełnie innym systemie edukacji, gdzie panuje inne tempo, stosuje się odmienne metody nauczania. Na praktykach uświadamiają sobie, że ważne są nie tylko wiedza, umiejętności, ale i język, bo najczęściej pracują w grupach wielokulturowych.

Gdzie Pan widzi swoich uczniów, wyjeżdżających na praktyki, za kilka lat?

Z przykrością powiem, że za granicą. Projekty PO WER i Erasmus+ sprawiły, że w środowisku międzynarodowym poczuli się jak ryba w wodzie.

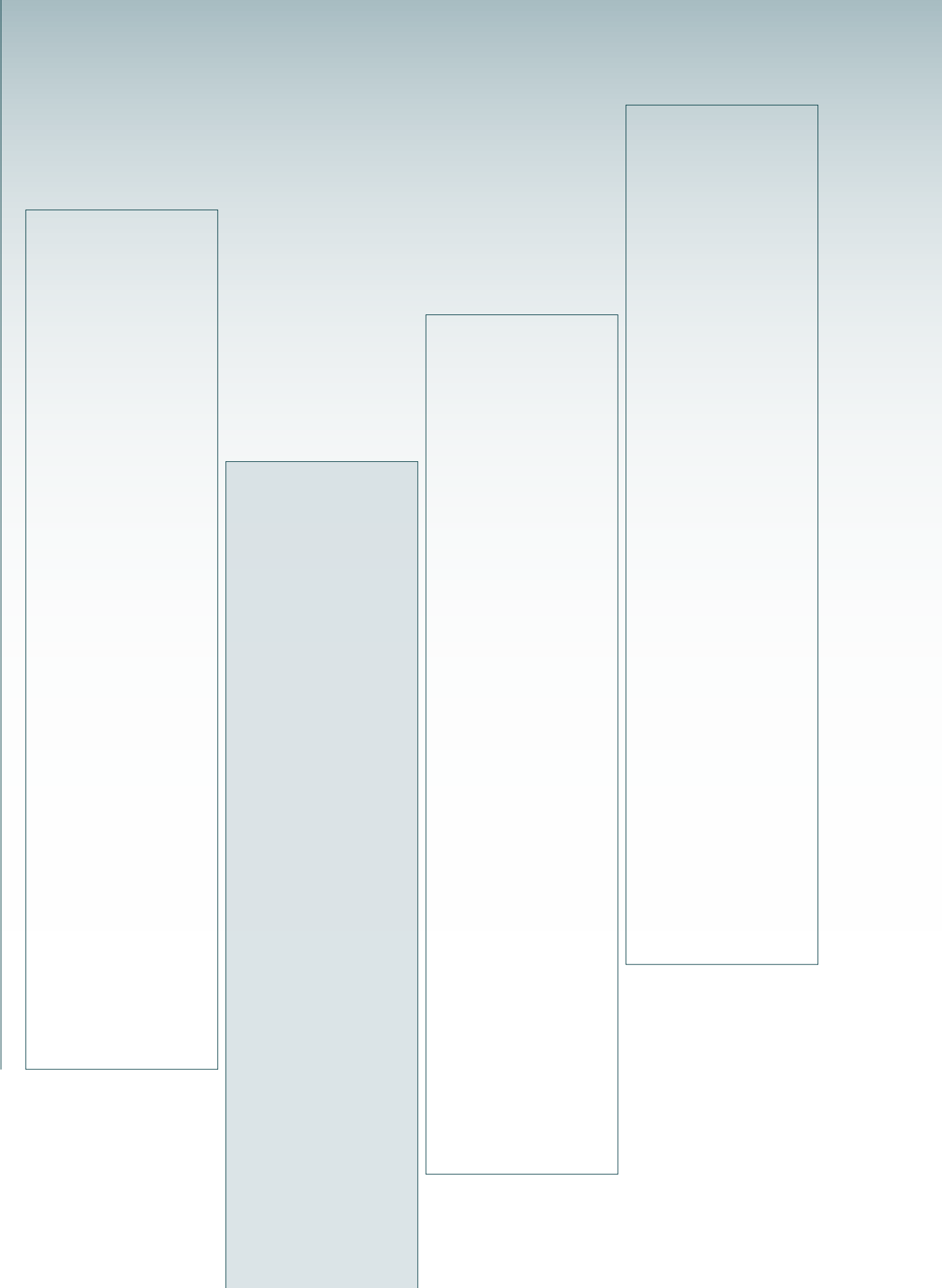
Nowe możliwości dla uczniów i dorosłych

Pod koniec unijnej perspektywy finansowej na lata 2014–2020. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji uruchomiła dwie autorskie – niezwiązane z programem Erasmus+ – ścieżki ubiegania się o dofinansowanie ze środków PO WER dla projektów, które przyczyniają się do wyrównywania szans edukacyjnych.

Pierwsza z nich – „Ponadnarodowa mobilność uczniów” – wspiera grupowe wyjazdy edukacyjne, wzmacniające kompetencje kluczowe uczniów. Tematem działań realizowanych w ramach tego projektu może być dowolne zagadnienie wpisujące się w podstawę programową. Innym celem projektu jest promowanie włączenia społecznego i wyrównywanie szans. To dlatego pierwszeństwo udziału mają instytucje, które kierują swoje działania do uczniów o największych potrzebach edukacyjnych, w tym do takich, którzy w kontakcie z różnymi formami nauki napotykały bariery geograficzne, społeczne, ekonomiczne, zdrowotne, kulturowe, a także finansowe.

Drugą inicjatywą jest „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”. Głównym jej celem jest wsparcie osób dorosłych o niskich umiejętnościach podstawowych, a efektem będą rekomendacje w sprawie włączenia wybranych modeli nabywania tych umiejętności do systemowych działań i polityk publicznych, skierowanych do określonych grup dorosłych Polaków. „Szansa...” ma przyczynić się do wyrównania w społeczeństwie poziomu umiejętności rozumienia i tworzenia informacji, rozumowania matematycznego, umiejętności cyfrowych oraz kompetencji społecznych. Bez nich coraz trudniej poradzić sobie nie tylko w życiu zawodowym, lecz przede wszystkim w życiu codziennym.

Oba projekty będą kontynuowane także w nowej perspektywie PO WER-a.

programy
towarzyszące

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

Solidarność można rozumieć jako poczucie odpowiedzialności za innych i gotowość do poświęcenia się dla wspólnego dobra – wyrażające się konkretnymi działaniami podejmowanymi bez oczekiwania w zamian jakiegokolwiek przysługi

Źródło: www.eks.org.pl

PROGRAM W PIGUŁCE

Najlepsze przed nami!

Najnowsza inicjatywa Unii Europejskiej daje korzyści społecznościom w całej Europie. Europejski Korpus Solidarności powstał w wyniku przekształcenia i wyodrębnienia z programu Erasmus+ projektów Wolontariatu Europejskiego, ale bardzo szybko wypracował silną pozycję wśród programów skierowanych do młodzieży. Projekty realizowane dzięki jego wsparciu dotyczą istotnych wyzwań społecznych, a ich wspólnym mianownikiem są działania, które przyczyniają się do rozwiązania lub zmniejszenia danego problemu.

Europejski Korpus Solidarności opiera się na trzech działaniach: Projektach Wolontariatu, Stażach i miejscach pracy oraz Projektach Solidarności. Największym komponentem są Projekty Wolontariatu. Dzięki nim młodzież w wieku od 18 do 30 lat może angażować się w pracę na rzecz społeczności lokalnych w kraju i za granicą. Program umożliwia także zdobywanie i rozwijanie różnych kompetencji: poprzez udział w Projektach Solidarności młodzi ludzie kształtują postawę prospołeczną i obywatelską, a ci, którzy chcieliby podszlifować umiejętności zawodowe, mogą skorzystać z oferty Staży i miejsc pracy.

Mimo młodego stażu, program doczekał się już pierwszych absolwentów i osiągnięć. Do połowy 2020 r. polska młodzież i organizacje działające z młodzieżą miały na koncie 410 projektów Europejskiego Korpusu Solidarności: 228 Projektów Wolontariatu, 174 Projekty Solidarności oraz 8 Projektów Staży i miejsc pracy. Wartość dofinansowania wyniosła ponad 13 mln euro. Do programu, od chwili jego uruchomienia, dołączyło ponad 180 organizacji z Polski. W projekty, które realizują, zaangażowało się łącznie 3486 osób.

Ponad **250 tys.** młodych Europejczyków zarejestrowało się na portalu EKS, a ponad **36 tys.** zaczęło realizować swoje projekty

Wolontariuszy EKS można spotkać na ulicach wielu polskich miejscowości. W placówkach kultury i organizacjach pozarządowych, gdzie pracują, krzewią ideę solidarności, zajmują się młodzieżą i osobami starszymi, wykluczonymi, bezrobotnymi oraz ludźmi o mniejszych szansach. Otwierają Polaków na dialog międzykulturowy, wymieniają się metodami pracy, mobilizują do używania języka obcego, pomagają przełamać bariery.

Pierwsze lata Europejskiego Korpusu Solidarności w Polsce upłynęły także pod znakiem intensywnych spotkań z potencjalnymi beneficjentami oraz szkoleń dla koordynatorów i młodzieży uczestniczącej w projektach. Z myślą o młodych ludziach powstał m.in. kurs e-learningowy, który pomaga im przygotować wniosek o dofinansowanie Projektu Solidarności.

2016 Komisja Europejska uruchamia Europejski Korpus Solidarności.

Pierwsze kroki inicjatywa stawia poza Polską, ale od początku Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji wspiera jej rozwój działaniami promocyjnymi wśród beneficjentów sektora Młodzieży Erasmus+

2017 w pierwszym roku do Korpusu Europejskiego zapisuje się 42 715 młodych Europejczyków, a 2166 z nich rozpoczyna swoje projekty w 1434 organizacjach współpracujących z inicjatywą**2018** Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji staje się Narodową Agencją Europejskiego Korpusu Solidarności w Polsce. Inauguracja odbywa się podczas uroczystej gali 30 października 2018 r. w Warszawie. Do działań promujących EKS włącza się Centrum Współpracy z Krajami Europy Wschodniej i Kaukazu SALTO EECA**2019** rusza intensywna promocja Europejskiego Korpusu Solidarności w całym kraju. Z myślą o przyszłych i obecnych beneficjentach organizowane są również szkolenia. W międzyczasie młodzi ludzie uruchamiają pierwsze Projekty Solidarności i wyjeżdżają za granicę do pracy, na staż lub wolontariat**2020** Europejski Korpus Solidarności rozwija się coraz dynamiczniej. Celem jest zaangażowanie do końca 2027 r. 1,5 mln młodych ludzi. Od 2021 r. do programu dołączy inna europejska inicjatywa – EU Aid Volunteers

ANNA-SOPHIA PAPPAL
założycielka Stowarzyszenia
Międzynarodowej i Międzykulturowej
Wymiany ANAWOJ

Pochodzi z Niemiec, gdzie ukończyła historię, a pracuje i mieszka w Michałowie na Podlasiu. Koordynatorka niezliczonych projektów Wolontariatu Europejskiego, z którym była związana od 2002 r. W ostatnich latach realizuje projekty w ramach Europejskiego Korpusu Solidarności – nowego programu skierowanego do młodzieży.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

OKIEM BENEFICJENTA

Zmieniać świat od podwórka

21 lat temu wsiadła w pociąg z Niemiec na Podlasie i już tu została. Od tamtego czasu zaprosiła do siebie pół świata, aby pokazać młodzieży z terenów wiejskich nowe możliwości

Martyna Śmigiel: Jak powstało Stowarzyszenie ANAWOJ?

Anna-Sophia Pappai: Jako była wolontariuszka dostałam wsparcie od Komisji Europejskiej na realizację swojego pomysłu. Wykorzystałam te pieniądze, by rozkręcić stowarzyszenie. Zaczęliśmy od biura w Białymstoku, w którym informowaliśmy młodych ludzi o możliwościach, jakie dają programy unijne.

Najtrwalsza znajomość

Wciąż mam kontakt z osobami, które wysłaliśmy 12 lat temu na wolontariat. Od początku czułam, że nie chcą na tym poprzestać, chcą rozwijać się i wykorzystywać zdobyte doświadczenie. Dziś należą do ANAWOJ i pracują jako mentorzy i koordynatorzy

Społeczność Podlasia jest otwarta na obcokrajowców?

Nie ma ich tu wielu i to duży problem, bo brak kontaktu z obcymi kulturami oznacza strach przed nimi. To normalne, że boimy się tego, czego nie znamy, dlatego my staramy się rozładowywać te emocje. Wolontariusze z zagranicy pracują w wielu małych miejscowościach na Podlasiu. Mieszkańcy mają z nimi bardzo osobisty kontakt: spotykają ich w sklepie, rozmawiają na ulicy. Tak budują relacje i otwartość na innych. Okazuje się, że często słuchają tej samej muzyki, mają wspólne hobby czy uprawiają ten sam sport.

Młodzi z Podlasia chętnie angażują się w projekty?

Udało się nam wysłać kilkanaście osób na wolontariat. To przede wszystkim zasługa tego, że duży nacisk kładziemy na informację. Regularnie odwiedzamy szkoły i przedstawiamy możliwości. Zauważyliśmy, że młodzieży z terenów wiejskich trudno zdecydować się na długoterminowy wyjazd, np. roczny, a te dają najlepsze efekty. Okazało się, że tak długa forma na początek odstraszała ich, onieśmiała. Zaczęliśmy więc z partnerami z Hiszpanii i Portugalii organizować dla nich wyjazdy krótkoterminowe.

Ich szanse rzeczywiście są mniejsze?

Tutaj możliwości są zupełnie inne. Niby wszystko można sobie sprawdzić w internecie, ale trzeba jeszcze wiedzieć, czego szukać i jak to wykorzystać. Poza tym są wioski kompletnie bez zasięgu. Ostatnio wysłaliśmy na wolontariat długoterminowy chłopaka, który w domu nie miał dostępu do internetu, komórki ani nawet komputera. Dla niego samo ubieganie się o wyjazd było wyzwaniem. Udostępniliśmy mu komputer, pokazaliśmy, jak napisać pismo i wysłać je e-mailem. Dla osób, które nigdy nigdzie nie wyjechały, taki wolontariat to ogromne przeżycie.

Najdłuższa podróż

Moja podróż do Białegostoku sprzed 20 lat.
Siedziałam w pociągu, który jechał i jechał,
i na każdej stacji pytałam ludzi, czy już jesteśmy
na miejscu. Ta podróż naznaczyła całe moje życie

Jak zachęcić do działania?

Najlepszą reklamą wolontariatu jest kontakt z samymi wolontariuszami. Dlatego tak cenny jest wolontariat długoterminowy. Ludzie potrzebują czasu, by nawiązać kontakt z obcokrajowcem. Przez pierwszy miesiąc tylko patrzą, w drugim może się przywitają, a dopiero w czasie przełamują się i nawiązują bliższą relację. Obserwują, że wolontariusz uczy się polskiego, zaczyna mówić i myśleć, że może oni też spróbują odezwać się do niego w obcym języku.

Do jakich instytucji trafiają wolontariusze, którzy do was przyjeżdżają?

Wolontariat świetnie sprawdza się zwłaszcza w szkołach podstawowych, przede wszystkim w świetlicach szkolnych, w których dzieci często siedzą po lekcjach i się nudzą. Wolontariusze organizują dla nich zajęcia, mają czas, by razem pograć, rozbudzić kreatywność, zainteresowania. W projekcie „Animator plus” skupiliśmy się na domach kultury. One mają inne możliwości, nie są aż tak sformalizowane, więc jest więcej przestrzeni do działania. Te instytucje mają już swoich odbiorców, ale brakuje im ciekawej oferty, którą mogą zapewnić właśnie wolontariusze. I tak łączymy siły i pomysły, tworzymy coś wspólnie.

Tworzą również projekty w ramach Europejskiego Korpusu Solidarności.

Przygotowaliśmy jeden, który zostanie zrealizowany w przyszłym roku. „Nasz dom jest częścią świata” ma być odpowiedzią na wakacyjną nudę, która doskwiera dzieciom w naszej gminie. Tu nie ma dużej oferty na ten czas, nie ma półkolonii, mało kto wyjeżdża na urlop. Chcieliśmy, by mimo tych ograniczeń czas wakacji był dla nich atrakcyjny i wartościowy. A przy okazji chcemy uwrażliwić młode pokolenie na problem klimatyczny, zachęcić, by zaczęło zmieniać świat od swojego podwórka i swoich nawyków.

Suma działań stowarzyszenia zmieniła Podlasie?

Te najważniejsze zmiany zachodzą w ludziach. Na początku mieszkańcy odczuwali strach przed obcością, używaniem innego języka. Dziś przestają się bać obcokrajowców, są otwarci, witają ich po angielsku, hiszpańsku czy turecku. Zapraszają do tworzenia wspólnych inicjatyw, realizacji pomysłów. Obecność wolontariuszy stała się elementem naszej codzienności.

Działania Europejskiego Korpusu Solidarności

Wolontariat

Dzięki tej możliwości młodzież bierze udział w codziennej pracy organizacji przyjmującej. Wolontariusze mogą realizować działania w swoim kraju lub za granicą jako uczestnicy projektów dotyczących np. włączenia społecznego, środowiska naturalnego, kultury, ekologii, pracy z imigrantami. Projekty trwają zazwyczaj od 2 tygodni do 12 miesięcy.

Staż i praca

Staż jest traktowany jako praca wykonywana w pełnym wymiarze godzin, a jego koszty opłaca organizacja goszcząca pracownika lub stażystę. Staż i praca mogą odbywać się w kraju zamieszkania uczestnika lub za granicą. W tym drugim wypadku uczestnicy otrzymują niewielkie wynagrodzenie na pokrycie kosztów pobytu. Współpraca może trwać od 2 do 6 miesięcy. W tym czasie stażyści rozwijają swoje umiejętności edukacyjne, społeczne, obywatelskie i zawodowe.

Uczestnicy działań wolontariackich oraz młodzi stażyści i pracownicy korzystają z pomocy językowej, szkoleń i usług doradczych oferowanych online. Pokrywane są także koszty ich podróży do miejsca, w którym projekt jest realizowany.

Projekty Solidarności

Autorskie inicjatywy w ramach EKS mogą samodzielnie planować, opracowywać i wdrażać co najmniej pięcioosobowe grupy młodzieży. Celem tych działań jest wywołanie zmiany na lepsze w swojej społeczności lokalnej. Młodzi ludzie realizują działania projektowe przez okres od 2 do 12 miesięcy.

Nieustanny wzrost społeczności eTwinning to efekt niezwyklej elastyczności programu, który pozwala na pracę zgodną z potrzebami i zainteresowaniami oraz zapewnia dostęp do licznych narzędzi wspierających rozwój zawodowy. Każdy zainteresowany może korzystać nieodpłatnie z różnorodnych szkoleń – zarówno stacjonarnych, jak i online – i rozwijać swoje umiejętności w najbardziej dogodny dla siebie sposób

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2015

PROGRAM W PIGUŁCE

Oblicza współpracy

Nauczyciele od lat poszukują nowych rozwiązań, które sprawią, że nauka będzie efektywna i przyjemna. Sposobem na to jest wykorzystywanie nowych technologii. Od momentu swojego powstania 15 lat temu program eTwinning podąża za potrzebami nauczycieli z Europy i krajów sąsiadujących, udostępniając internetową platformę, która ułatwia dostęp do nowoczesnych narzędzi edukacyjnych i stale się wzbogaca o nowe oferty szkoleń. Jej głównym celem jest tworzenie przestrzeni do realizacji projektów internetowej współpracy szkół i przed-szkoli – właśnie z wykorzystaniem nowych technologii.

Naczelną zasadą programu jest elastyczność. To dlatego właśnie od 2014 r. użytkownicy eTwinning mogą za pośrednictwem platformy realizować nie tylko projekty międzynarodowe (które nie zawsze w pełni odpowiadały potrzebom wszystkich partnerów), ale również projekty krajowe. Zmiana spotkała się z wielkim entuzjazmem przede wszystkim tych nauczycieli, którzy mieli obawy przed komunikacją w języku obcym. Na efekty nie trzeba było długo czekać: do końca 2020 r. partnerstwa krajowe stanowiły niemal 10% spośród 20 tys. projektów zarejestrowanych od 2014 r.

Zmiany w świecie otaczającym szkoły, nowe możliwości i wyzwania stymulowały rozwój programu w latach 2014–2020. Bogata oferta, złożona ze szkoleń stacjonarnych i internetowych, odpowiadała na potrzeby nauczycieli. Na platformie eTwinning przeprowadzono w tym czasie kilka kampanii informacyjnych, wspierających zmiany zachodzące w polskim systemie edukacji w obszarze programowania, przedsiębiorczości czy e-bezpieczeństwa.

Nowoczesne technologie informacyjno-
-komunikacyjne umożliwiły polskim eTwinnerom
zrealizowanie ponad **30 tys.** innowacyjnych
projektów z partnerami z Polski i zagranicy

Efektywność działań użytkowników i twórców eTwinning, a przede wszystkim pozytywny wpływ projektów na rozwój umiejętności i kompetencji uczniów sprawiły, że w 2017 r. platforma została na stałe wpisana w podstawę nauczania języków obcych. Najważniejsza zmiana zaszła jednak w społeczności użytkowników. Od 2014 r. jej szeregi powiększyły się o niemal 9 tys. nowych szkół i 47 tys. nauczycieli. Zmieniły się także najpopularniejsze tematy projektów. Częściej na wirtualnej tablicy pojawiają się przedmioty ścisłe, zagadnienia społeczne, ekologiczne, umożliwiające realizowanie podstaw programowych w innowacyjny i kreatywny sposób. Zmianie uległ również sposób działania eTwinnerów. Niezwykle popularne stały się grupy skupiające osoby zainteresowane poszczególnymi zagadnieniami – aktualnie jest ich ponad 3 tys. Członkowie grup gromadzą się po to, aby poznawać nowe metody działania, poszerzać swoje horyzonty i uczyć się od siebie nawzajem.

Z takim kapitałem platforma eTwinning ma szansę ustanawiać kolejne rekordy przez następne 15 lat.

2014 startują pierwsze projekty z udziałem nauczycieli z jednego kraju, a Polska włącza się we **współpracę w ramach eTwinning Plus** – programu działającego w krajach sąsiadujących z Unią Europejską. Dla nich w Krakowie organizuje pierwsze seminarium kontaktowe. Polscy nauczyciele rejestrują w tym roku 415 projektów z krajami eTwinning Plus

2015 rok upływa na świętowaniu **10. urodzin programu**, w które chętnie angażują się nauczyciele korzystający z eTwinning w całej Europie

2016 lata lecą, a licznik bije: platforma eTwinning w Polsce ma już **40 tys. zarejestrowanych nauczycieli z 13 tys. placówek**. Razem z nauczycielami z ponad 40 krajów zrealizowali aż 19 tys. projektów

2017 intensywnie rozwija się oferta online. Liczba polskich nauczycieli, którzy skorzystali z oferty szkoleń – obejmujących niemal 90 zagadnień – **przekracza 15 tys.**

2018 oferta programu wzbogaca się o nowy element – **Odnakę „Szkoła eTwinning”**. W pierwszej edycji wyróżnienie otrzymuje 70 polskich szkół. Od 2018 r. z platformy – dzięki inicjatywie Teacher Training Institutes – mogą korzystać również studenci kierunków nauczycielskich

2019 do 39 szkół wędrują Odnaki Jakości – za projekty wykorzystujące technologie w innowacyjny i kreatywny sposób – zostają przyznane **512 partnerstwom z całego kraju**

2020 z platformy korzysta już niemal **800 tys. nauczycieli z 44 krajów**. Wśród najbardziej aktywnych grup są polscy nauczyciele: uczestniczą w co trzecim projekcie eTwinningowym, a na platformie jest ich już ponad 70 tys.!

MAREK FULARZ

zastępca dyrektora w Szkole Podstawowej nr 1 im. Emilii Plater w Bogatyni

Ambasador, trener, legenda programu eTwinning, z którym jest związany od 2007 r. Został wyróżniony tytułem Top Ambassador of the Decade in Poland z okazji 10-lecia tego programu. Od 30 lat naucza informatyki, a dla nauczycieli prowadzi warsztaty i kursy online dotyczące eTwinningu.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

OKIEM BENEFICJENTA

Śpiewanie dla zaawansowanych

Każdy projekt kończy się sukcesem, jeśli uczy współpracy. Na początek przyda się dobry pomysł, trochę zapału i konsekwencja, a potem wystarczy już tylko... chwycić za mikrofon

Michał Radkowski: W Bogatyni już wszyscy wiedzą, że Wasza szkoła jest rozśpiewana. Projekt, o który pytam, „Schoolovision”, wystartował w Waszej podstawówce 12 lat temu. To szkolna wersja Eurowizji?

Marek Fularz: Tylko w trochę lepszej wersji. Daje nam mnóstwo frajdy i możliwości poznania się z uczestnikami z innych krajów. Pomysł jest prosty: uczniowie tańczą i śpiewają, a swoje dokonania dokumentują na platformie eTwinning. Konkuruje ze sobą dzieciaki z podstawówek w ok. 30 krajach. Nie przypuszczałem, że projekt doczeka się tylu edycji. A w wielu krajach stał się wydarzeniem wykraczającym poza szkołę. Na przykład w Czechach ten konkurs pokazuje telewizja.

Największy sukces

Nagroda specjalna dla projektu „Schoolovision” za wybitny wkład we współpracę eTwinning w latach 2009–2013. To projekt, który realizujemy nieprzerwanie od 12 lat, bo nadal nas cieszy i nadal nam się chce

Długo namawiał Pan uczniów do udziału w projekcie?

Zainteresowanie było tak duże, że zorganizowaliśmy przesłuchania, by wybrać szkolną reprezentację. Pomogli także rodzice. Było sporo pracy, bo każda z ekip uczestniczących w projekcie musiała nakręcić filmik o swojej szkole i opublikować go na blogu. Potem uczniowie nagrywali piosenkę, kręcili do niej klip, a całość umieszczali na platformie. Na koniec, jak w Eurowizji, oglądaliśmy wszystkie występy i głosowaliśmy na najlepszych. To działało się na żywo, a widzieliśmy się na ekranie dzięki specjalnej aplikacji.

A nauczyciele? Chętnie garnęli się do dodatkowej pracy?

Nikogo nie zmuszałem, choć niektórzy podejrzewali, że wykorzystam zależność służbową i będzie im głupio odmówić wicedyrektorowi. Było inaczej. Wielu

nauczycieli dołączyło, bo spodobał im się pomysł, a do tego rejestracja projektu trwała chwilę – nie trzeba było wypełniać rozbudowanych wniosków. Chciałem za jego pomocą wykorzystać potencjał całej szkoły. Na lekcjach informatyki zachęcałem dzieciaki, żeby programowały animację, którą mogą wykorzystać w teledysku. Nauczycielka muzyki uczyła grać na instrumentach, co przydało się później podczas nagrywania piosenki. Pani od angielskiego ćwiczyła na blogu umieszczanie komentarzy tak, by podczas konkursu uczniowie potrafili się dogadać z rówieśnikami z innych szkół. Projekt uczy współpracy i działania na rzecz wspólnego celu. Dziś moje koleżanki przygotowują rocznie po kilka projektów. Dwie z nich dostały już 15 Odznak Jakości eTwinning.

Najważniejszy efekt

Materiały stworzone przez uczniów i nauczycieli w ramach eTwinning. Projekty są różnorodne: od zwyczajnych zabaw dla dzieci na szkolnym podwórku, przez pokazywanie kultury swojego kraju, aż po tematy związane z klimatem czy prawami człowieka

Udział w projektach eTwinning zmienił uczniów?

Na pewno nauczył ich zaangażowania, aktywności i pomysłowości. Na dalszym etapie edukacji zgłaszają się do kolejnych przedsięwzięć. Niektórzy moi byli uczniowie biorą udział w Odysei Umysłu. To międzynarodowy konkurs dla uczniów i studentów z całego świata. Uczy kreatywnego i krytycznego myślenia, rozwiązywania problemów i pracy w zespole, czyli kompetencji kluczowych.

Dużo mówił pan o „Schoolovision”, ale Wasza szkoła realizuje też inne projekty w ramach eTwinning. Które okazały się największym sukcesem?

Razem z partnerami z Irlandii i Włoch realizowaliśmy projekt „S.O.S. Water in danger!”. Dzieciaki uczyły się, czym jest woda i że jej zasoby są ograniczone. Wspólnie badaliśmy właściwości wody, sposoby jej oczyszczania i oszczędzania. Uczniowie wzięli też udział w eksperymencie polegającym na tym, by przeżyć jeden dzień, mając do dyspozycji jedną butelkę wody. Dzięki temu mogli zrozumieć sytuację ludzi mieszkających w ubogich w wodę rejonach świata. Bardzo spodobał się także projekt „Animal talk” o tym, jak zwierzaki mówią w różnych językach. Na pomysł wpadła żona znajomego ze Szkocji. Zauważyła, że w książkach dla dzieci w różnych językach inaczej wyglądają słowa naśladujące odgłosy zwierząt. W efekcie powstał blog z zasobami zwierzęcych odgłosów w dziewięciu europejskich językach. A ja na lekcjach informatyki uczyłem nagrywania, obróbki dźwięku i pokazywałem, jak tworzyć animowane postaci na blog za pomocą internetowych narzędzi.

A Pan czego nauczył się dzięki eTwinningowi?

Języka angielskiego, bo nie znałem go wcześniej. Miałem silną motywację do nauki, bo to niezbędne podczas realizacji projektów, szczególnie jeśli reprezentuje się szkołę. Teraz bez obaw jeżdżę na międzynarodowe konferencje. Kilka lat temu prowadziłem szkolenie po angielsku dla nauczycieli. Przedemną siedziało 25 osób z wielu państw Europy. Był stres, ale dałem radę.

Wyróżnienia eTwinning

Odznaka Jakości

Krajowa Odznaka Jakości eTwinning jest przyznawana nauczycielom, których praca w ramach projektu osiągnęła wysoki poziom. Celem jest także wyróżnienie szkół za realizację projektów twórczych i innowacyjnych, zintegrowanych z programem nauczania, ułatwiających wymianę informacji pomiędzy szkołami partnerskimi lub opartych na technologii. Wyróżnienia są przyznawane przez cały rok.

Szkoła eTwinning

To wyróżnienie jest wyrazem uznania dla ogromnego zaangażowania całego zespołu eTwinning działającego w danej placówce. Nagrodzone tą odznaką szkoły to pionierzy i liderzy w takich dziedzinach, jak: praktyka cyfrowa, e-bezpieczeństwo, ustawiczny rozwój zawodowy kadry, wzajemne uczenie się oparte na współpracy nauczycieli i uczniów.

Konkurs Nasz projekt eTwinning

Wydarzenie organizowane co roku przez FRSE służy wyróżnieniu najlepszych projektów eTwinning realizowanych przez polskie przedszkola i szkoły. Nagrody są przyznawane w czterech kategoriach wiekowych uczniów, których dotyczą realizowane projekty (3–6, 7–10, 11–15, 16–19 lat), a także w kategoriach dodatkowych, w których wyróżnienia zdobywają: debiutanci, ambasadorzy platformy, projekty łączące elementy programów eTwinning i Erasmus+ oraz projekty wyłonione w dwóch kategoriach tematycznych. Zwycięzcy otrzymują atrakcyjne nagrody rzeczowe lub zaproszenie na wydarzenia specjalne eTwinning. W konkursie mogą brać udział międzynarodowe projekty nagrodzone Krajową Odznaką Jakości.

FOT. KRZYSZTOF KARPINSKI

Celem Erasmus+ Sport jest przygotowywanie i realizowanie wspólnych działań na rzecz promocji sportu oraz aktywności fizycznej, określanie i wdrażanie innowacyjnych praktyk w dziedzinie sportu, a także organizowanie niekomercyjnych imprez służących zwiększeniu aktywności fizycznej

Źródło: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2018

PROGRAM W PIGUŁCE

Zwycięstwo niejedno ma imię

Sport jako niezwykle efektywne narzędzie kształtowania umiejętności był od zawsze uwzględniany w programach edukacyjnych Unii Europejskiej. Wynika to z wartości, jakie niesie ta dziedzina życia: np. uczciwość, tolerancja i zasady fair play. Jednak dopiero program Erasmus+ nadał projektom związanym ze sportem specjalne znaczenie. Wyróżniając tę dziedzinę wśród innych związanych z uczeniem się przez całe życie podkreślono, że dotyczy ona wszystkich, a z uwagi na wartość dodaną, jaka towarzyszy różnym formom rekreacji, zasługuje na ważne miejsce wśród innych obszarów edukacji.

W latach 2014–2020 Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji prowadziła działania promujące Erasmus+ Sport, a nabór wniosków prowadziła Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego w Brukseli. Jednak to nie zniechęciło organizacji z Polski do starania się o fundusze na projekty. Wśród beneficjentów, którzy spróbowali sił w europejskiej konkurencji, znalazły się nie tylko kluby i związki sportowe, lecz także jednostki samorządu lokalnego, uczelnie, fundacje i stowarzyszenia, a także Polski Komitet Paraolimpijski. Nie sposób wymienić ich wszystkich, choć warto z bliska przyjrzeć się kilku osiągnięciom.

W 2014 r. Erasmus+ Sport uruchomił akcję Niekomercyjne europejskie imprezy sportowe, do której złożono 406 projektów, a wyłoniono jedynie troje zwycięzców. Wśród nich znalazł się projekt z Polski: „Let's dance together!”, zgłoszony przez Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” z Elbląga. Środki przeznaczono na zorganizowanie Międzynarodowego Festiwalu Tańca „Baltic Cup” z udziałem klubów tańca z 12 krajów. W ramach turnieju odbyły się zawody przeznaczone dla par mieszanych, w których jeden z partnerów porusza się na wózku inwalidzkim.

W latach 2014–2020 dofinansowanie

na działania sportowe otrzymało

ponad **120** polskich instytucji, a jego

łączna wartość przekroczyła **3,7 mln** euro

Kolejny rok również zakończył się sukcesem: Gdyńskie Centrum Sportu zostało jednym z pierwszych liderów w projekcie „Move up to healthy and happy”. Inicjatywa miała na celu dotarcie z ofertą zajęć do jak najmłodszych mieszkańców miasta, aby w ten sposób zapobiegać rozwojowi złych nawyków i chorób cywilizacyjnych. Na szkolnych lekcjach wuefu pojawili się zawodnicy z gdyńskich klubów sportowych, którzy ćwiczyli razem z dziećmi. Dla rodziców przygotowano warsztaty zdrowego żywienia, a nauczyciele poznawali metodykę prowadzenia zajęć sportowych. Z efektów projektu można korzystać do dziś dzięki autorskiemu podręcznikowi i platformie internetowej, zawierającej najważniejsze informacje o zdrowym stylu życia.

Sygnaly płynące z gremiów przygotowujących kolejną perspektywę programu Erasmus+ na lata 2021–2027 dają nadzieję na to, że sport nie zostanie zapomniany, a dotychczas wypracowane rozwiązania wzmocnią jego znaczenie w życiu Europejczyków.

2014 startują pierwsze nabory wniosków o organizację działań w ramach Erasmus+ Sport. Wśród trzech zwycięskich niekomercyjnych imprez sportowych jest **przedsięwzięcie, którego liderem jest Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” z Elbląga**

2015 Komisja Europejska uruchamia **BeActive – kampanię promującą aktywność fizyczną**. Od tej pory w całej Europie odbywają się imprezy rekreacyjne w ramach Europejskiego Tygodnia Sportu

2016 Fundacja organizuje pierwsze **spotkanie informacyjno-szkoleniowe skierowane do beneficjentów Erasmus+ Sport na temat możliwości aplikowania o fundusze w ramach tej inicjatywy**. Wydarzenie przyciąga ok. 150 uczestników z całej Polski

2017 we wrześniu FRSE inauguruje własną imprezę sportową – **I Międzynarodowy Bieg Erasmus+**, który rusza w sztafetach na dystansie 30 km. Miasteczko biegowe w ciągu jednego dnia odwiedza prawie 500 gości

2018 Towarzystwo Sportowe Iron Man z Gogolina jako **pierwsze w Polsce otrzymuje grant na projekt pilotażowy Komisji Europejskiej dotyczący wymiany doświadczeń i mobilności w sporcie**

2019 Erasmus+ Sport planuje działania na kolejne lata. Pod koniec roku na konferencję **„Europejskie inicjatywy dla sportu” przyjeżdżają obecni i przyszli beneficjenci**, aby poznać zasady finansowania inicjatyw sportowych w kolejnej perspektywie

2020 pierwsze podsumowania pokazują, że **rok 2020 będzie najlepszym pod względem wysokości udzielonego wsparcia finansowego na działania promujące aktywność fizyczną w krajach programu**

ROMUALD SCHMIDT
prezes zarządu Stowarzyszenia Sportowo-Rehabilitacyjnego START w Poznaniu

Prawdziwy miłośnik bocci – sportowej dyscypliny paraolimpijskiej. W 1992 r. w Poznaniu rozpoczął pierwsze treningi, dwie dekady później zainicjował powołanie Polskiej Federacji Bocci Niepełnosprawnych, a kilka lat temu został prezesem Polskiego Związku Bocci. Z Erasmus+ Sport korzysta od 2015 r., kiedy taka możliwość pojawiła się w Polsce.

FOT. SZYMON ŁASZEWSKI

OKIEM BENEFICJENTA

Od trenera do lidera

Z sukcesem w Erasmusie+ jest jak ze sportem. Liczy się doświadczenie zdobywane latami i zgrana drużyna, złożona z ludzi gotowych na wyzwania wykraczające poza utarte schematy

Ula Idzikowska: Wasza przygoda z Erasmusem+ zaczęła się przez przypadek...

Romuald Schmidt: W momencie powołania Erasmus+ Sport mieliśmy już bogate doświadczenie w trenowaniu sportowców z niepełnosprawnościami. W Polsce byliśmy pionierami polskiego sportu paraolimpijskiego. Jeszcze przed 2015 r. realizowaliśmy różne europejskie projekty i to nasi ówcześni partnerzy z Bułgarii namówili nas do udziału w programie. Przekonali nas nawet, żebyśmy byli liderami projektu. Mieliśmy wątpliwości, bo nie mieliśmy żadnego doświadczenia w pisaniu wniosków. Ale rzuciliśmy się na głęboką wodę i wyszło.

Największe wyzwanie

Przyjęcie roli lidera w projektach. To tak, jakby nieznanemu aktorowi z prowincjonalnego teatru wpadł na scenę, gdzie grają najlepsze europejskie sztuki. Z każdym przyznanym projektem zyskiwaliśmy więcej pewności siebie – teraz wiemy, na co nas stać. Jesteśmy dzięki temu ambitniejsi

Na pierwszy rzut poszła boccia.

Tak, ten pierwszy projekt okazał się wielkim sukcesem, zdobył nawet wyróżnienie. Punktem wyjścia był sport, a celem – integracja społeczna. Wybraliśmy ten priorytet programu i przełożyliśmy go na działania, w których jesteśmy dobrzy: włączanie osób z niepełnosprawnościami przez rekreację.

Jak dobraliście partnerów?

Zdecydowaliśmy się na współpracę z krajami, które miały nikłe doświadczenie w ofercie sportowej dla osób niepełnosprawnych. Zdawaliśmy sobie sprawę, że dzięki naszym kwalifikacjom i wiedzy możemy stworzyć projekt, z którego skorzystają kraje partnerskie. Chcieliśmy, aby partnerzy nie musieli przecierać tego samego szlaku co my, ale żeby z naszą pomocą mogli efektywnie rozpocząć działania. I tak też się stało. W Macedonii nasza organizacja rozwinęła boccię

jako formę zajęć rekreacyjnych. Sport przyciągnął uwagę młodych ludzi, którzy przejęli i rozwinęli dyscyplinę. Założyli nawet własną organizację. Podobnie było z Gruzini, którzy wcześniej nie mieli zielonego pojęcia o tym sporcie.

Na tym się nie skończyło. W Waszych projektach widać ewolucję, np. w 2018 r. weszliście na nieznany teren.

Prawda. W projekcie „Osmoza” postawiliśmy na działania, które i nam się przydadzą, czyli na stworzenie nowoczesnych narzędzi marketingowych, umożliwiających lepsze zarządzanie działalnością i uzyskanie większego wsparcia. Do współpracy zaprosiliśmy kompetentnych ludzi, a to kosztuje. Zatrudnienie firmy marketingowej, zamówienie strategii rozwoju organizacji i kontaktów z mediami to zadanie dla fachowców. Na szczęście możemy skorzystać z europejskich środków. I do tego dzielić się produktami, które powstają w ramach projektu. Po jego zakończeniu organizacje, których nie stać na zamówienie nowoczesnych instrumentów, będą mogły bezpłatnie korzystać z naszego pakietu.

Pozytywne zaskoczenie

Partnerzy, co do których mieliśmy wątpliwości, okazali się bardziej sumienni niż ci, ze strony których nie spodziewaliśmy się żadnych problemów

Jest Pan wielokrotnym beneficjentem Erasmusa+. Czy pisanie projektów jest proste?

Zdobyliśmy wprawę, ale to wciąż prawdziwy złodziej czasu. Wszystko musi być przemyślane do ostatniego szczegółu. Konkurencja jest olbrzymia, więc słaba jakość nie przechodzi. Pisanie projektów to sztuka, która zajmuje nam minimum trzy miesiące. Zaczynamy od starannego zebrania informacji: rozmawiamy z różnymi organizacjami, jeździmy na sesje informacyjne do Brukseli, konsultujemy się, zadajemy pytania – żeby zwiększyć nasze szanse.

Poświęcacie też dużo czasu na poszukiwanie odpowiednich partnerów.

To prawda – bo oni są kluczowi. Staramy się poznać przyszłego partnera, aby przed rozpoczęciem współpracy wiedzieć, z kim mamy do czynienia i czy ktoś nie zawiedzie. Dobieramy ich na podstawie starannej selekcji. Gromadzimy jak najwięcej informacji, prowadzimy rozmowy, szukamy rekomendacji. Musimy nabrać do siebie zaufania. Ryzyko jest zawsze, ale ja muszę być pewien, że mogę liczyć na partnera; że jeżeli zwrócę się z prośbą o przygotowanie czegoś w 24 godziny – bo to jest często wymagane – to dostanę to na czas.

Jakie są zalety współpracy?

Cały program Erasmus+ kręci się wokół wymiany i doskonalenia umiejętności. Poza tym to jest po prostu świetna przygoda. Nie każdy może podróżować, a gdyby nie projekty, to nie byłoby możliwości, żeby zrobić coś ciekawego. Zauważyliśmy też, że wymiana sprzyja wypracowaniu nowych postaw i podniesieniu jakości działania partnerów. Dla nas punktualność, solidność, szybkie reagowanie to chleb powszedni, ale w niektórych krajach wygląda to trochę inaczej. Dzięki pozycji lidera, który nadaje ton całemu przedsięwzięciu, udało się nam zaszczepić te postawy u partnerów.

Współpraca ponad granicami

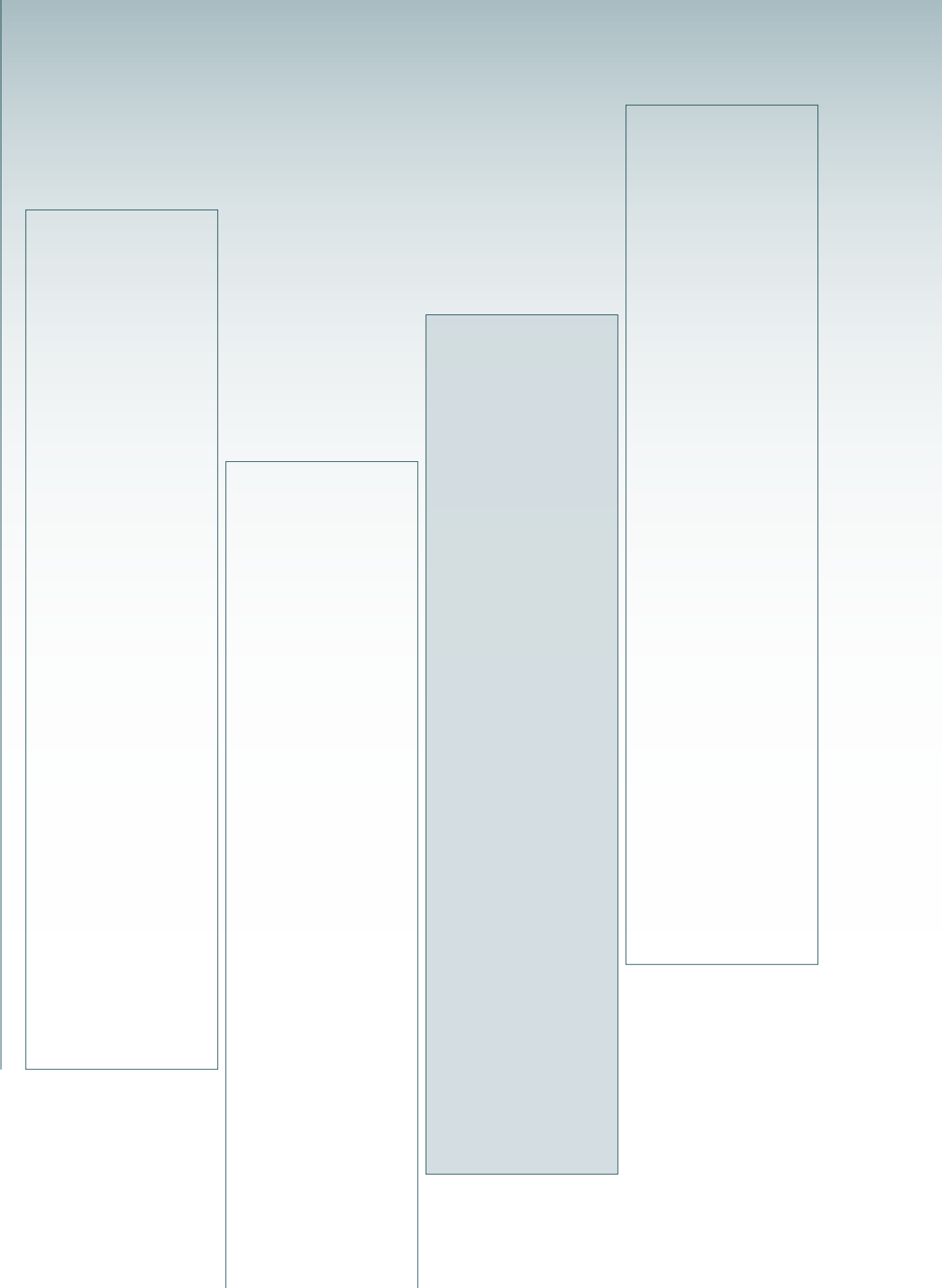
W latach 2014–2020 oferta Erasmus+ Sport była skierowana do organizacji oraz instytucji publicznych działających na rzecz sportu. Głównym celem było upowszechnianie go na poziomie lokalnym – najbliższym obywatelowi. Beneficjenci mogli także przeznaczać fundusze na organizowanie niekomercyjnych imprez służących promowaniu aktywności, zapewniającej dobrostan fizyczny i psychiczny.

Działania podejmowane w projektach obejmowały także następujące priorytety:

- » promowanie wolontariatu, włączenia społecznego i wyrównanych szans, aktywności fizycznej poprawiającej zdrowie, a także zwiększanie udziału i likwidowanie barier w dostępie do oferty sportowej;
- » eliminowanie transgranicznych zagrożeń dla uczciwości w sporcie (takich jak doping, ustawianie zawodów sportowych i przemoc) oraz wszelkiego rodzaju nietolerancji i dyskryminacji;
- » wspieranie zarządzania w sporcie i dwutorowej kariery zawodowych sportowców.

W ciągu siedmiu lat inicjatywa przyczyniła się do rozwoju oferty rekreacyjnej w Europie i krajach Partnerstwa Wschodniego oraz do promowania aktywności fizycznej m.in. wśród mieszkańców najbardziej oddalonych regionów, osób z niepełnosprawnościami, dzieci, młodzieży i seniorów. Udało się wyrównać dostęp do oferty sportowej wśród tych, którzy dotąd nie mieli takich możliwości, a także zwiększyć zaangażowanie w wolontariat sportowy.

Ponad 800 przedsięwzięć zrealizowanych w mijającej perspektywie pozwoliło zacieśnić współpracę i wymianę dobrych praktyk pomiędzy organizacjami działającymi w dziedzinie sportu i rekreacji w krajach Unii Europejskiej, kandydujących lub stowarzyszonych.

inicjatywy
wspierające

ŹRÓDKO: REGIONALNE CENTRUM WOLONTARIATU W KIELCACH

W małych miejscowościach, a szczególnie na obszarach wiejskich, wiedza o możliwościach, jakie stworzono młodym Europejczykom dzięki programom finansowanym ze środków Unii Europejskiej, jest znikoma. Przyłączając się do sieci Eurodesk, chcieliśmy otworzyć młodych ludzi na doświadczenia, które mogą stać się ich udziałem, zdając sobie sprawę, że brak wiedzy skazuje na wykluczenie

Dominika Caune, dyrektor Zespołu Szkół Mechanicznych im. Bolesława Krzywoustego w Kołobrzegu

W sieci informacji

Eurodesk to program informacyjny, działający w strukturach Erasmus+. Nie przyznaje grantów, ale wspiera pozostałe inicjatywy – jak jest teraz w programie, związane z edukacją pozaformalną i pracą z młodzieżą. Współpracuje także z ponad tysiącem organizacji młodzieżowych i instytucji działających na rzecz młodych ludzi w całej Europie. Podmioty należące do sieci przekazują sobie informacje, dzielą się doświadczeniami i know-how.

Sieć Eurodesk Polska należy do największych i najbardziej aktywnych w Europie. W 2020 r. składała się z ponad 50 organizacji i instytucji, które regionalnie i lokalnie docierały do młodzieży z informacją o możliwościach, jakie dają unijne programy realizowane w kraju i za granicą. Pracownicy tych organizacji, gruntownie przeszkoleni przez Krajowe Biuro Eurodesk Polska, organizują i uczestniczą w wydarzeniach, prowadzą lekcje i warsztaty, odpowiadają na pytania.

Jednym ze środków komunikacji z młodzieżą jest strona internetowa **eurodesk.pl**. Znajduje się w niej baza programów grantowych wspierających mobilność edukacyjną i współpracę w Europie. To największe tego typu źródło w polskim internecie – gromadzi informacje o ponad 300 inicjatywach. Młodzi ludzie, poszukujący informacji o możliwościach związanych

z edukacją i szkoleniami, wolontariatem czy aktywnością w innych częściach świata, mogą również skorzystać z Europejskiego Portalu Młodzieżowego – internetowej platformy prowadzonej przez Eurodesk. W latach 2014–2020 pod względem liczby zamieszczonych materiałów polskojęzyczna wersja portalu plasowała się w ścisłej europejskiej czołówce. Krajowe Biuro Eurodesk Polska opublikowało w tym okresie blisko 2 tys. artykułów, newsów i informacji o wydarzeniach. Poszerzyła się również oferta wydawnicza. W 2017 r. Krajowe Biuro wydało publikację *Staże w instytucjach międzynarodowych*, która zapoczątkowała nowy cykl – w większym formacie, bogatszy w treści i o bardziej publicystycznym charakterze. Dotychczasowe publikacje – na temat pracy, wolontariatu i studiowania za granicą – miały formę kieszonkowych informatorów (*Altruista w akcji, czyli wszystko co chcesz wiedzieć o wolontariacie za granicą*, 2014 i 2017; *Na biało, czyli jak legalnie pracować w Europie*, 2015 i 2018; *Studiowanie to wyzwanie, czyli jak zdobyć indeks w Europie*, 2017). Kolejne wydania z nowego cyklu były poświęcone wymianom młodzieży (*Międzynarodowe wymiany młodzieży*, 2018) i wolontariatowi międzynarodowemu (*Wolontariat międzynarodowy młodzieży*, 2019).

W 2014 r. została uruchomiona ogólnoeuropejska kampania „Time to move”, promująca mobilności w Europie. Liczba wydarzeń organizowanych w ramach kampanii z roku na rok rosła, a od czterech lat w Polsce odbywa się ich zdecydowanie najwięcej. W ciągu sześciu lat pod szyldem „Time to move” odbyło się 585 wydarzeń.

W latach 2014–2020 stroną internetową

Eurodesk Polska odwiedziło ponad

2 mln unikalnych użytkowników

W mijającej perspektywie Erasmus+ Krajowe Biuro Eurodesk Polska dotarło do kilkuset tysięcy nowych odbiorców – w szkołach, na targach i podczas wydarzeń informacyjnych. Najważniejszymi działaniami stacjonarnymi były lekcje i warsztaty: „Europrojekty”, „Eurostudia”, „Europraca”, „Euroaktywacja”, „Eurowolontariat”. W latach 2014–2020 dołączyły do nich nowe tematy przybliżające idee Europejskiego Korpusu Solidarności („Młodzież ma głos”), omawiające dokumenty Europass („Papiery do kariery”) oraz dwie gry: „Eurozansze” i „Time to move”. Sieć Eurodesk Polska przeprowadziła łącznie 2479 lekcji dla 49 160 uczniów.

W roku 2020 Eurodesk uruchomił nową stronę internetową. Nowoczesną, intuicyjną, zawierającą zaawansowane narzędzia wyszukiwania informacji, oferty wyjazdów za granicę oraz bazę dobrych praktyk – zbiór inspirujących informacji o projektach i rozmów z ich twórcami oraz opisów organizacji młodzieżowych i instytucji działających na rzecz młodzieży. Obecność Eurodesku w internecie była uzupełniana przez aktywność w mediach społecznościowych. Każdego roku Krajowe Biuro publikowało na Facebooku kilkaset postów, które docierały do prawie pół miliona odbiorców. Od 2020 r. Biuro prowadzi również profil na Instagramie, na którym promuje mobilności, prezentuje dobre praktyki i ich twórców.

2014 odbywa się pierwsza edycja kampanii „Time to Move”, zachęcająca młodych Europejczyków do wyjazdów. W kilkudziesięciu polskich miejscowościach są organizowane spotkania na temat pracy, studiowania i wolontariatu za granicą, które przyciągną ponad 800 osób

2015 Krajowe Biuro Eurodesk Polska rekrutuje 20 korespondentów Europejskiego Portalu Młodzieżowego, którzy zamieszczają na nim swoje teksty. W kilka miesięcy piszą oni ponad sto artykułów, a Polska staje się liderem pod względem liczby tekstów opublikowanych na portalu!

2016 konkurs EDUinspiracje poszerza się o nową kategorię: Informacja europejska dla młodzieży, przeznaczoną dla organizacji należących do sieci Eurodesk. Pierwszym zwycięzcą jest Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie

2017 organizacje należące do sieci aktywnie włączają się w obchody Europejskiego Tygodnia Młodzieży, przygotowując 30 wydarzeń

2018 rekordowy rok pod względem liczby lekcji i warsztatów Eurodesk Polska: z 958 autorskich zajęć na temat mobilności i aktywności młodzieży korzysta łącznie 21 820 uczniów

2019 sieć włącza się w promocję ogólnoeuropejskiego konkursu Komisji Europejskiej DiscoverEU. Konsultanci Eurodesku odpowiadają na blisko 400 pytań dotyczących przedsięwzięcia

2020 Eurodesk stawia na rozwój w mediach społecznościowych. Do popularnego profilu na Facebooku dołącza profil na Instagramie, a strona internetowa zyskuje nowy wygląd

ŹRÓDKO: KRZYSZTOF KUCZYK

W związku z uruchomieniem programu Erasmus+ w 2014 r. zespół SALTO EECA skupił się na podnoszeniu jakości wydarzeń edukacyjnych realizowanych przez Centrum, co zaowocowało nowymi partnerstwami oraz długoterminowymi projektami

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2014

Wschód coraz bliżej

Erasmus+ jest trzecim z kolei wspólnotowym programem ukierunkowanym na rozwój młodych Europejczyków, który obejmuje zasięgiem nie tylko kraje Unii Europejskiej, lecz także jej wschodnich sąsiadów – Rosję oraz kraje Partnerstwa Wschodniego: Armenię, Azerbejdżan, Białoruś, Gruzję, Mołdawię i Ukrainę. Kluczową instytucją wspierającą rozwój międzynarodowej aktywności na rzecz młodzieży w tym regionie jest Centrum SALTO EECA, czyli Centrum Współpracy z Krajami Europy Wschodniej i Kaukazu. Należy ono do sieci siedmiu centrów SALTO YOUTH obecnych w różnych krajach Unii. Wspólnym celem tych placówek jest m.in. podnoszenie jakości projektów młodzieżowych. Centra nie przyznają grantów, za to prowadzą intensywne działania informacyjne i szkoleniowe.

Polskie Centrum Współpracy SALTO EECA powstało w 2003 r. i od pierwszych dni wspiera pogłębianie międzynarodowej współpracy z krajami Europy Wschodniej i Kaukazu w ramach programów Unii Europejskiej w sektorze młodzieży.

Od 2017 r. w każdym z siedmiu krajów sąsiadujących funkcjonują centra informacyjne programów Erasmus+ Młodzież i Europejskiego Korpusu Solidarności. Są to oficjalnie wyznaczone organizacje, mające wieloletnie doświadczenie w pracy młodzieżowej na poziomie lokalnym i międzynarodowym. Głównym ich celem jest informowanie o możliwościach europejskich programów młodzieżowych oraz wspieranie jakości projektów realizowanych w regionie.

W mijającej perspektywie programu Erasmus+ Centrum SALTO EECA wspierało organizacje działające w krajach sąsiedzkich, kilkakrotnie współorganizując Fora Młodzieży Partnerstwa Wschodniego (Ryga 2015 r.; Warszawa 2017 r.; Wilno 2019 r.) oraz Konferencje Młodzieży Partnerstwa Wschodniego (Bratysława 2016 r.; Wiedeń 2018 r.). Ponadto Centrum wzmacniało kontakty, szczególnie tam, gdzie aktywność była dość niska. Na przykład w latach 2018 i 2019 włączyło się w prace na rzecz powołania międzynarodowej sekcji młodzieżowej w ramach Forów Przedsiębiorczości Społecznej na Kaukazie Północnym w Federacji Rosyjskiej.

Jednym z zadań Centrum Współpracy SALTO EECA, służących podnoszeniu jakości projektów młodzieżowych w krajach Partnerstwa Wschodniego i Rosji, jest przyznawanie akredytacji organizacjom chcącym uczestniczyć w projektach wolontariackich w ramach programów Unii Europejskiej. W latach 2014–2020 SALTO EECA przyznało łącznie 455 akredytacji, wśród których 388 dotyczyło programu Erasmus+, a 67 – Europejskiego Korpusu Solidarności. Dzięki tym dokumentom organizacje mogą starać się o współorganizowanie projektów skierowanych do młodzieży lub osób z nią pracujących.

W krajach Europy Wschodniej i Kaukazu od 2014 r. do końca perspektywy Centrum Współpracy SALTO EECA zorganizowało i przeprowadziło 72 szkolenia dla uczestników wolontariatu europejskiego po przyjeździe do kraju goszczącego oraz 65 szkoleń na temat ewaluacji pośredniej. W tych wydarzeniach wzięło udział ok. 2 tys. osób. Oprócz tego w krajach regionu odbyły się 22 wydarzenia dla byłych wolontariuszy realizujących projekty wolontariatu w krajach Partnerstwa Wschodniego i Rosji, z których skorzystało 435 osób. Najwięcej absolwentów projektów przyjeżdżało z Francji, Niemiec, Polski oraz Włoch, a najczęściej byli oni goszczeni przez organizacje gruzińskie i ukraińskie.

W 2020 r. najwięcej akredytowanych organizacji działało w Rosji – **77**, na Ukrainie i w Gruzji – po **70**

W mijającej perspektywie programu Erasmus+ Centrum SALTO EECA zaangażowało się także w tematykę włączenia społecznego. Projekt rozpoczął się od badania – przygotowanego wspólnie z kilkoma narodowymi agencjami Erasmus+ i Centrum SALTO Inclusion – w trakcie którego analizowano potrzeby pracowników młodzieżowych pracujących w regionie Partnerstwa Wschodniego i Rosji oraz stojące przed nimi wyzwania. Wyniki badania znacząco wpłynęły na kierunek działań szkoleniowych, które włączono do oferty SALTO EECA. Zwiększyła się liczba projektów skierowanych do osób pracujących z grupami wykluczonymi, a same inicjatywy stały się bardziej zróżnicowane i ukierunkowane na specyficzne potrzeby poszczególnych grup, np. młodzieży z terenów wiejskich, osób z niepełnosprawnościami czy osób społecznie wykluczonych.

2014 działania Centrum SALTO EECA skupiają się na wdrażaniu programu Erasmus+ w sektorze Młodzieży, w tym na promowaniu jego możliwości oraz **informowaniu o sposobach poszukiwania partnerów** przez organizacje z krajów programu oraz krajów Europy Wschodniej i Kaukazu

2015 rok otwiera bardzo ważne wydarzenie: **Forum Młodzieży Partnerstwa Wschodniego zorganizowane w Rydze**. Ze strony struktur Unii Europejskiej to ważny sygnał pokazujący, że współpraca młodzieżowa jest istotnym elementem rozwoju polityki

2016 zespół SALTO EECA angażuje się w **opracowanie kolejnych inicjatyw młodzieżowych**: konsultuje założenia i strukturę Eastern Partnership Youth Window oraz wspiera utworzenie Polsko-Ukraińskiej Rady Wymiany Młodzieży

2017 w krajach Partnerstwa Wschodniego i Rosji **powstaje sieć centrów informacyjnych programu Erasmus+ Młodzież**

2018 rusza Europejski Korpus Solidarności, a Centrum Współpracy SALTO EECA włącza się w działania informujące. Przyznaje także **pierwsze Znaki Jakości EKS organizacjom z regionu Partnerstwa Wschodniego i Rosji**

2019 nowy wygląd i funkcje zyskuje platforma HOP – to narzędzie opracowane przez SALTO EECA, wspierające organizacje działające na rzecz młodzieży w zdalnym zdobywaniu wiedzy, dające przestrzeń do gromadzenia i dzielenia się treściami e-learningowymi

2020 czas nowych wyzwań i cyfryzacji współpracy międzynarodowej. Odbywa się pierwszy **wirtualny Szczyt Młodzieży Partnerstwa Wschodniego**, który udowadnia, że nawet w nowych warunkach międzynarodowy wymiar współpracy młodzieżowej nie zaniknie

FOT. KRZYSZTOF KUCZYK

Dzięki intensywnym działaniom promocyjnym platforma staje się coraz bardziej znana w środowisku osób zajmujących się edukacją dorosłych. Szczególnym osiągnięciem Krajowego Biura EPAL w pierwszym roku funkcjonowania platformy było zajęcie przez Polskę trzeciego miejsca w Europie pod względem liczby zarejestrowanych użytkowników na EPAL

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2015

Podróż przez edukację

Słowo „edukacja” najczęściej przychodzi na myśl lekcje, programy nauczania, oceny, egzaminy, choć tak naprawdę najdłuższym etapem edukacji jest czas, który rozpoczyna się już po ukończeniu nauki. W miejscu pracy można uczyć się tego, czego nie obejmują szkolne programy, na warsztatach lub szkoleniach nabywać nowe kompetencje, a w ramach rozwoju osobistych zainteresowań poznawać możliwości technologii. Aby skupić się na tym najdłuższym etapie nauki i podkreślić jego rolę, stworzono Elektroniczną platformę na rzecz uczenia się dorosłych w Europie (EPAL). To źródło wiedzy o edukacji dorosłych i inspiracji dla edukatorów, zajmujących się zarówno niezawodowymi formami nauczania, jak i doskonaleniem zawodowym tej grupy osób uczących się.

Największą zaletą EPAL jest możliwość współtworzenia jej zasobów. Każdy zarejestrowany użytkownik może publikować aktualności, informacje o wydarzeniach, materiały, wpisy na blogu czy komentarze do publikacji innych autorów. Niektóre elementy platformy zostały zaprojektowane specjalnie dla beneficjentów sektora Edukacji dorosłych programu Erasmus+. Ciekawym narzędziem jest kalendarz wydarzeń. Umożliwia on odnalezienie odpowiedniego kursu, szkolenia

lub konferencji w całej Europie, w których można uczestniczyć w ramach projektu. Za pomocą wyszukiwarki partnerów można nawiązywać kontakty i zapraszać organizacje z innych krajów do realizowania wspólnego przedsięwzięcia, a w bibliotece materiałów publikować efekty swoich prac – materiały i narzędzia przydatne innym edukatorom osób dorosłych.

Zaczęło się niewinnie. Gdy w 2014 r. projektowano platformę, w założeniu miała ona wspierać wąską grupę odbiorców. Szybko jednak okazało się, że edukacja dorosłych ma wiele oblicz, a nowa inicjatywa wypełniła lukę komunikacyjną i ułatwiła międzynarodową wymianę doświadczeń. Rok później na EPALE było już zarejestrowanych niemal 500 użytkowników z Polski, a to był dopiero początek.

Dziś EPALE gromadzi treści dostępne w 24 językach. Tworzy je 36 krajowych biur EPALE działających w całej Europie. Publikowane przez użytkowników artykuły i wpisy na blogu najczęściej dotyczą wsparcia uczących się dorosłych. Duży nacisk kładzie się na włączenie społeczne, edukację nieformalną i pozaformalną, rozwijanie kompetencji kluczowych. Tematy są przedstawiane w kreatywny sposób, a grono użytkowników, którzy specjalizują się w rozmaitych obszarach edukacji niezawodowej, stale się powiększa. Na bieżąco śledzą oni trendy w mentoringu, tutoringu, grywalizacji, storytellingu czy superwizji i pokazują je innym edukatorom. Nieśmiałość przełamali także beneficjenci Erasmusa+, którzy coraz chętniej publikują rezultaty projektów realizowanych w sektorze Edukacji dorosłych.

Wśród osób zarejestrowanych znajdują się również urzędnicy, pracownicy organizacji pozarządowych, firm szkoleniowych, uniwersytetów ludowych i trzeciego wieku, szkół dla dorosłych, instytucji kultury i andragodzy. Polska społeczność EPALE liczy już ponad 5 tys. osób, co daje jej miejsce w czołówce krajów zaangażowanych w rozwijanie tej inicjatywy. Forum platformy tworzą nie tylko Europejczycy, lecz także mieszkańcy najodleglejszych zakątków świata, np. Meksyku czy Nigerii. Krajami spoza Europy najliczniej reprezentowanymi są Stany Zjednoczone i Indie. Wielokulturowość platformy daje ogromne możliwości wymiany doświadczeń i nawiązywania współpracy międzynarodowej.

Polska wersja platformy zawiera ponad **3 tys.**
różnego rodzaju treści, które są przeglądane
średnio **22 tys.** razy w miesiącu

Działalność EPALE wspiera grupa ambasadorów. W mijającej perspektywie programu Erasmus+ ich grono powiększyło się z ośmiu do 16 osób. Wśród nich są eksperci zajmujący się różnorodnymi dziedzinami edukacji dorosłych. Na EPALE dzielą się swoimi doświadczeniami na temat pracy z grupami defaworyzowanymi, pokazują, jak uatrakcyjnić zajęcia w instytucjach kultury lub gdzie szukać informacji o nowościach technologicznych. Z ambasadorami można też porozmawiać na tematycznych grupach dyskusyjnych, wysłuchać ich autorskich webinarów lub spotkać na konferencjach i seminariach organizowanych przez Krajowe Biuro EPALE.

Bo EPALE to nie tylko świat wirtualny – coraz więcej dzieje się „w realu”. Krajowe Biuro organizuje cykliczne wydarzenia stacjonarne w całej Polsce i promuje inicjatywę w ramach różnego typu wydarzeń: zjazdów naukowych, kongresów edukacyjnych, konferencji branżowych. Jest wszędzie tam, gdzie porusza się kwestie ważne dla uczenia się przez całe życie.

2014 w 28 państwach trwają przygotowania do uruchomienia platformy. W Europie działa już 30 krajowych biur EPALE. W Polsce tę funkcję zaczyna pełnić FRSE

2015 w kwietniu wielkie wydarzenie: platforma EPALE stawia pierwsze kroki w internecie. Teksty na blogu, tłumaczenia aktualności i zasoby zamieszczone w bibliotece materiałów zainteresowały niemal 500 nowych użytkowników

2016 Krajowe Biuro EPALE po raz pierwszy organizuje Forum Edukacji Dorosłych – konferencję przeznaczoną dla osób, które zawodowo zajmują się lub interesują tym zagadnieniem jako badacze lub praktycy

2017 rusza pierwsza szeroko zakrojona kampania informacyjna w internecie, radiu i prasie. O EPALE dowiadują się m.in. nowi użytkownicy serwisów społecznościowych oraz czytelnicy pism branżowych

2018 z platformą współpracuje już 16 ambasadorów EPALE, a wśród nich są specjaliści zajmujący się nowymi technologiami, edukacją w instytucjach kultury, andragogiką, badaniami ewaluacyjnymi. Na EPALE można przeczytać ich blogi oraz porozmawiać na jednej z sześciu tematycznych grup dyskusyjnych

2019 to rok prawdziwych metamorfoz. EPALE zmienia swoje logo, a do końca roku trwają intensywne prace nad uruchomieniem odświeżonej wersji platformy

2020 padają nowe rekordy popularności: społeczność EPALE liczy już ponad 70 tys. użytkowników w całej Europie, a 5 tys. z nich to osoby z Polski

FOT. KRZYSZTOF PACHOLAK

Europass to łatwo dostępny sposób na skuteczną prezentację kompetencji obywateli na rynkach edukacji i pracy w Unii Europejskiej. Największą jego zaletą jest to, że funkcjonuje w jednolitej formie na obszarze całej Unii, państw członkowskich Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu oraz Europejskiego Obszaru Gospodarczego, a także krajów kandydujących

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2014

Papiery do kariery

Europass jest inicjatywą Komisji Europejskiej, mającą na celu zwiększanie przejrzystości kwalifikacji oraz wspieranie mobilności edukacyjnej i zawodowej obywateli w całej Europie. W Polsce działa od 2008 r., a w 2014 r. stała się częścią programu Erasmus+.

Usługę Europass tworzą następujące elementy: CV (gromadzi w jednym miejscu wszystkie doświadczenia edukacyjne i zawodowe), Paszport Językowy (zawiera informacje na temat stopnia znajomości języków obcych), Mobilność (potwierdza okresy nauki i szkolenia za granicą), a także suplement do dyplomu szkoły wyższej (przedstawia nabytą wiedzę i kompetencje absolwenta) oraz suplementy wydawane po ukończeniu kształcenia zawodowego (Suplement do Dyplomu Potwierdzającego Kwalifikacje Zawodowe, Suplement do Świadectwa Czeladniczego, Suplement do Dyplomu Mistrzowskiego), które ułatwiają zrozumienie umiejętności, jakie posiada właściciel dyplomu. Każdy z tych elementów funkcjonuje samodzielnie, a kompletując je, można stworzyć portfolio kariery zawodowej.

Kwalifikacje w Portfolio Europass są prezentowane w spójnej formie we wszystkich krajach biorących udział w programie. Dzięki temu zwiększa się ich czytelność, a tym samym szanse na kontynuowanie edukacji lub podjęcie zatrudnienia na europejskim rynku.

Przez cały okres funkcjonowania programu Erasmus+ Krajowe Centrum Europass zorganizowało ponad 460 różnych wydarzeń o charakterze szkoleniowym, informacyjnym oraz promocyjnym, w ramach których o dokumentach usłyszało ponad 312 tys. osób. W połączeniu z ponad 844 376 odsłonami portalu www.europass.org.pl można mówić o potężnym wpływie promocyjno-informacyjnym. Był on możliwy dzięki podejmowaniu współpracy z wieloma innymi inicjatywami prowadzonymi w Narodowej Agencji. Zespół regularnie uczestniczył w szkoleniach i spotkaniach informacyjnych dla beneficjentów programów mobilnościowych, młodzieżowych oraz projektów systemowych prowadzonych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Duże znaczenie miały również innowacyjne kampanie reklamowe oparte na *rich mediach*. Wykorzystanie interaktywnych elementów, bezpośrednio angażujących użytkowników do wchodzenia w interakcję i zapoznawania się z przekazem, dało bardzo dobre rezultaty.

Krajowe Centrum Europass wychodziło z atrakcyjną ofertą współpracy do przedstawicieli zespołów zarządzania zasobami ludzkimi w firmach i przedsiębiorstwach prywatnych. Celem było zawsze zainteresowanie partnerów ofertą Europass: CV oraz Paszportem Językowym, a także zaproszenie do korzystania z konkretnych funkcji dostępnych online, np. porównywarki CV.

Efekty działań informacyjno-promocyjnych widać w liczbach podsumowujących mijającą perspektywę. W latach 2014–2020 polscy obywatele utworzyli online 1 437 090 dokumentów Europass – CV oraz 29 273 Europass – Paszport Językowy. Dokumenty Europass – Mobilność uzyskało 136 132 uczniów. Wydano 801 670 suplementów dla absolwentów szkół zawodowych, 62 843 dla mistrzów i czeladników oraz ponad 1 937 300 dla absolwentów uczelni.

Polska zajęła **14.** miejsce pod względem liczby utworzonych dokumentów Europass – CV wśród **35** krajów należących do programu

Suplementy wydawane przez instytucje certyfikujące to dokumenty mające postać drukowaną lub elektroniczną, a Europass – CV oraz Europass – Paszport Językowy użytkownicy mogli samodzielnie tworzyć na stronie internetowej inicjatywy. Od 1 października 2019 r. elektroniczną formę zyskał także Europass – Mobilność. Środowisko informatyczne wykorzystywane do tworzenia tego dokumentu nosi nazwę EMOL. Umożliwia ono skrócenie czasu oczekiwania na dokumenty i obniżenie kosztów ich uzyskania. Ponadto dostęp do dokumentu jest chroniony niekwalifikowanym podpisem elektronicznym, a każdy zainteresowany użytkownik, np. pracodawca czy uczelnia weryfikująca kompetencje kandydata do pracy lub na studia, ma możliwość jego uwierzytelnienia w czasie rzeczywistym.

Okres funkcjonowania Europass w formule programu wspierającego Erasmus+ należy uznać za udany, a sposób wykorzystania ponad miliona euro budżetu przeznaczanego na lata 2014–2020 za innowacyjne i efektywne.

2014 Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji otrzymuje powołanie do prowadzenia Krajowego Centrum Europass. Rusza też **cyfrowa kampania reklamowa**, która znacząco podnosi rozpoznawalność tej inicjatywy w Polsce

2015 wychodzi **pierwsze wydanie publikacji *Sukces z Europass***, która prezentuje sylwetki europejskich użytkowników dokumentów Europass – wśród nich jest Polka

2016 szkoleniem 19 edukatorów zaczyna się pierwsza edycja projektu „Papiery do kariery”, realizowanego wspólnie z siecią Eurodesk Polska. Do końca perspektywy **przeprowadzono prawie 1,1 tys. lekcji o Europass** dla ponad 20 tys. uczniów

2017 Krajowe Centrum uruchamia swój **profil na Facebooku**. W pierwszych dniach zdobywa on ponad tysiąc obserwujących

2018 na poziomie europejskim zapada decyzja w sprawie **wspólnych ram, mających na celu świadczenie lepszej jakości usług w zakresie informowania o umiejętnościach i kwalifikacjach**, która prawnie przekształca dokumenty Europass w nowoczesną, elektroniczną, kompleksową usługę dostarczaną online

2019 rusza system EMOL: w pełni zdigitalizowana aplikacja służąca do wydawania dokumentów Europass – Mobilność. Dzięki niej **czas oczekiwania na uzyskanie skracą się do kilku dni**

2020 Komisja Europejska oficjalnie **wdraża nową cyfrową usługę Europass**, która ma na celu wspieranie obywateli poszukujących pracy i szkoleń w kolejnej perspektywie programu, zaplanowanej na lata 2021–2027

FOT. KRZYSZTOF KUCZYK

Od początku programu Erasmus+ rosło zainteresowanie wśród szkół zawodowych systemem ECVET i jego zastosowaniem w celu podniesienia jakości mobilności w ramach projektów programu. W mijającej perspektywie placówki uzyskiwały wsparcie we właściwym rozumieniu zasad ECVET i korzyści, jakie system daje uczniom, nauczycielom oraz szkołom

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2015

Frontem do beneficjenta

Pod akronimem ECVET kryje się anglojęzyczna nazwa Europejskiego systemu akumulowania i przenoszenia osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym. Jest to jedno z narzędzi polityki Unii Europejskiej, które ułatwia zdobywanie kwalifikacji zawodowych, wspiera mobilność i uczenie się przez całe życie. Celem inicjatywy jest także promowanie mechanizmów umożliwiających uznawanie osiągnięć zdobytych w jednym kraju przez placówki funkcjonujące w innych.

Zasady ujęte w systemie ECVET są wdrażane w wielu państwach europejskich od 2009 r. W Polsce władze krajowe wspiera w tym działaniu Krajowy Zespół Ekspertów ECVET powołany w 2012 r. W chwili rozpoczęcia programu Erasmus+ działalność ekspertów stała się jego integralną częścią.

System ECVET to narzędzie umożliwiające staranne planowanie, monitorowanie i ewaluację procesu uczenia się. Wspiera on organizację mobilności i zapewnia jej jakość. Przyczynia się w ten sposób do zwiększania mobilności uczniów nie tylko pomiędzy placówkami edukacyjnymi, lecz także przedsiębiorstwami szkolącymi stażystów w wielu krajach Europy.

W latach 2014–2020 skład zespołu zmieniał się, ale jego cele były niezmiennie:

- » popularyzowanie informacji na temat ECVET wśród interesariuszy,
- » doradztwo w zakresie stosowania systemu w projektach mobilności,

- » rekomendowanie sposobów wykorzystania założeń ECVET w szkolnictwie zawodowym i wyższym,
- » wymiana informacji i dobrych praktyk w ramach współpracy krajowej i zagranicznej.

Punktem wyjścia do rozwoju systemu ECVET było opracowanie w 2014 r. rekomendacji w zakresie stosowania jego zasad w warunkach polskiego systemu edukacji. W kolejnych latach istotnym tematem w dyskusji ekspertów było wykorzystanie systemu akumulowania i przenoszenia osiągnięć na studiach o profilu zawodowym. Zespół przeprowadził dwa badania na temat stanu wykorzystania zasad ECVET w Polsce (2016 r.) oraz walidacji efektów uczenia się podczas rekrutacji na studia (2018 r.). W związku z nowym rozporządzeniem ministra edukacji w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego, w 2019 r. został opracowany program szkoleń na temat systemu dla beneficjentów Erasmus+ i Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

W latach 2014–2020 system ECVET był popularyzowany podczas ponad stu spotkań o zasięgu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim i transgranicznym. Beneficjenci programu Erasmus+ mogli zasięgnąć informacji w ramach rocznie organizowanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji dni informacyjnych i konferencji regionalnych. Kadra szkół zawodowych oraz centrów kształcenia ustawicznego i praktycznego poznawała system podczas cyklicznych konferencji Związku Rzemiosła Polskiego (2014 r.), seminariów branżowych organizowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (lata 2017 i 2018) oraz szkoleń dla nauczycieli kształcenia zawodowego, konsultantów i doradców metodycznych, zatrudnionych w placówkach doskonalenia nauczycieli (2019 r.). Zasady systemu były również przybliżane przedstawicielom jednostek samorządu terytorialnego, uczelni, instytutów naukowo-badawczych, organizacji branżowych, organizacji pracodawców oraz instytucji rynku pracy w trakcie Europejskiego Kongresu Małych i Średnich Przedsiębiorstw (lata 2017 i 2019), Kongresu Rozwoju Systemu Edukacji (lata 2018 i 2019) oraz Kongresu Edukacji Pozaformalnej (2019 r.).

Pod koniec perspektywy programu Erasmus+ stosowanie zasad ECVET zadeklarowano w **58%** zatwierdzonych projektów w sektorze Kształcenia i szkoleń zawodowych

Działania szkoleniowe Zespołu Ekspertów ECVET dotyczyły przede wszystkim wykorzystania założeń systemu w projektach mobilności edukacyjnej, realizowanych w programach Erasmus+ i PO WER. Od 2014 r. przeprowadzono 19 warsztatów i jedno webinarium, w których łącznie wzięło udział blisko 800 osób. Uczestnicy mieli okazję poznać dobre praktyki, opisywać przykładowe efekty uczenia się oraz metody ich weryfikacji dla wybranej branży.

Członkowie zespołu otworzyli się również na współpracę ze znawcami obszarów pokrewnych tematyce ECVET. W mijającej perspektywie regularnie współpracowali z ekspertami z Instytutu Badań Edukacyjnych i Ośrodka Rozwoju Edukacji. Okazjonalne kontakty utrzymywali także z Punktem Kontaktowym ds. Polskiej i Europejskiej Ramy Kwalifikacji oraz siecią Eurodoradztwo Polska.

2014 od początku beneficjenci Erasmus+, biorący udział w fundacyjnych wydarzeniach i konferencjach, są **informowani o roli systemu ECVET** w zapewnianiu jakości mobilności edukacyjnej oraz w budowaniu zaufania do kwalifikacji

2015 Zespół Ekspertów liczy już **16** członków – wśród nich są **praktycy z obszaru edukacji zawodowej i szkolnictwa wyższego**, a także dawni Eksperti Bolońscy

2016 **rośnie rozpoznawalność i użyteczność systemu**. Już **45%** beneficjentów sektora Kształcenia i szkoleń zawodowych planuje organizować staże i praktyki zagraniczne z wykorzystaniem tego narzędzia

2017 w projektach partnerskich **powstają innowacyjne materiały oparte na zasadach ECVET**: aplikacja porównująca kwalifikacje w zawodach budowlanych oraz bank modułów szkoleniowych dla zawodu technik organizator gospodarki odpadami

2018 w ramach działań doradczych **powstaje publikacja *Efekty uczenia się i ich weryfikacja w projektach mobilności edukacyjnej***. Opisuje ona narzędzia, które ułatwiają podnoszenie, rozwijanie i akumulowanie kompetencji z wykorzystaniem zasad ECVET

2019 w tym roku duży nacisk kładzie się na **doradztwo dla beneficjentów programu Erasmus+**, realizujących projekty mobilności edukacyjnej, oraz na propagowanie systemu ECVET wśród pracodawców, przedstawicieli szkolnictwa zawodowego i wyższego

2020 prace ekspertów kończą się **studiami przypadków dotyczących tworzenia kwalifikacji rynkowych**, a także systemów kształcenia zawodowego i szkolnictwa wyższego

FOT. DANUTA MATLOCH

W 2014 r. sieć została wpisana w działania Akcji 3. programu Erasmus+ i silniej niż w poprzednich latach została podkreślona wspierająca rola Eurydice wobec realizacji polityki Unii Europejskiej w dziedzinie edukacji i szkoleń. Z informacji opracowanych przez sieć korzystają również beneficjenci Erasmusa+ przygotowujący się do wyjazdów zagranicznych

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2014

Wsparcie dla reform

Sieć Eurydice została utworzona w 1980 r. W przeszłości była ona częścią programów Socrates (1995–2006) oraz „Uczenie się przez całe życie” (2007–2013), a od 2014 r. stanowi część programu Erasmus+. Misja sieci polega na dostarczaniu osobom odpowiedzialnym za systemy edukacji i politykę edukacyjną w Europie rzetelnych informacji i wyników analiz, które będą stanowiły dla nich wsparcie w procesie podejmowania decyzji. W mijającej perspektywie ramy tej współpracy były wyznaczane przez dwie kluczowe strategie Komisji Europejskiej: *Edukacja i szkolenia 2020* oraz *Europa 2020*. Na przestrzeni 40 lat sieć Eurydice publikowała raporty porównawcze i corocznie aktualizowała informacje o różnych aspektach działania systemów edukacji w krajach europejskich.

W latach 2014–2020 w centrum zainteresowania sieci Eurydice znalazły się zagadnienia dotyczące edukacji na każdym etapie życia: od najmłodszych lat (wczesna edukacja i opieka), przez szkołę (nauczanie przedmiotowe ze szczególnym uwzględnieniem języków obcych, ograniczanie zjawiska przedwczesnego kończenia

nauki), po studia (modernizacja szkolnictwa wyższego, sytuacja studentów w Europie). Rozwijano także bardziej ogólne tematy (integracja migrantów i uchodźców, edukacja obywatelska i cyfrowa, sytuacja kadry dydaktycznej, finansowanie edukacji). Polskie Biuro Eurydice przygotowało pięć autorskich raportów – wśród nich znalazła się publikacja dotycząca czasu pracy nauczycieli w Europie.

Zadaniem Eurydice było również dostarczanie jak najbardziej aktualnych informacji do zbiorczych zestawień. Ważnym elementem pracy było przygotowanie zestawów wskaźników publikowanych w Monitorze Edukacji i Szkoleń Komisji Europejskiej oraz opisów krajowych systemów edukacji, publikowanych w bazie National Education Systems. Opisy były redagowane na podstawie wspólnych zaleceń, co umożliwia użytkownikom samodzielne porównywanie sytuacji w poszczególnych krajach. Wszystkie opisy zostały udostępnione w języku angielskim, a niektóre – tak jak polski opis – w językach narodowych.

W mijającej perspektywie programu Erasmus+ sieć Eurydice wydała w Polsce ponad **50** raportów poruszających tematy ujęte w priorytetach edukacyjnych Unii Europejskiej

W 2015 r. Komisja Europejska utworzyła nowe narzędzie. Youth Wiki to internetowa encyklopedia poświęcona polityce młodzieżowej w Europie, która wspiera osoby odpowiedzialne za podejmowanie decyzji w tym zakresie. Przedstawia najważniejsze zagadnienia mające wpływ na życie młodych ludzi. Bogate zasoby Youth Wiki tworzą podwaliny pod realizację zadań określonych w *Strategii Unii Europejskiej na rzecz młodzieży* na lata 2019–2027. Podkreślono w niej, że do zapewnienia młodym ludziom jak najlepszych warunków kształcenia oraz ułatwienia im startu na rynku pracy, potrzebne są odpowiednie działania legislacyjne, które powinny opierać się na dowodach i wynikach badań.

Platforma Youth Wiki wykorzystuje doświadczenia Eurydice i podobnie jak ona została wpisana w działania Akcji 3. programu Erasmus+. W formie encyklopedycznej rozwija wiedzę na tematy związane z: krajowymi politykami dotyczącymi młodzieży, wolontariatu, zatrudnienia i przedsiębiorczości, włączenia społecznego, udziału w życiu społecznym i politycznym, edukacją i szkoleniami, zdrowiem, kreatywnością i kulturą, sytuacją młodzieży na świecie, na rynku pracy czy pracą z młodzieżą. Omówienia są przedstawiane w formie zestawień statystycznych, wyników badań naukowych dotyczących młodzieży w danym państwie oraz analiz aktów prawnych.

Bazę wiedzy Youth Wiki rozwijali krajowi korespondenci z 29 państw. Projekt zakończył się stworzeniem bardzo obszernej bazy, która swoim zasięgiem obejmuje 37 krajów i regionów Europy. Dane są prezentowane w sposób umożliwiający łatwe porównywanie informacji oraz wykorzystywanie ich przez decydentów i badaczy do celów legislacyjnych lub analitycznych.

Pod koniec mijającej perspektywy Erasmus+ Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji zaangażowała się w promowanie efektów obu inicjatyw. W czerwcu 2019 r. pracownicy Polskiego Biura Eurydice i Youth Wiki zorganizowali wspólne seminarium informacyjne na temat obu tych inicjatyw.

2014 „Eurydice – zrozumieć edukację w Europie” – to tytuł pierwszej konferencji zorganizowanej przez Polskie Biuro Eurydice, która daje możliwość **zaprezentowania sieci jako bogatego źródła informacji o europejskich systemach edukacji**. Powstaje również polskojęzyczna strona internetowa programu

2015 rusza profil Eurydice Polska na Facebooku. **Zainteresowanie wynikami najnowszych badań przerasta najśmielsze oczekiwania zespołu**. W tym samym roku Unia Europejska inauguruje projekt Youth Wiki

2016 Polskie Biuro Eurydice kończy 20 lat. Z tej okazji przez cały rok sieć udostępnia na swojej stronie internetowej zakładkę prezentującą **przegląd wydanych raportów**, zawierających najczęściej poruszane tematy

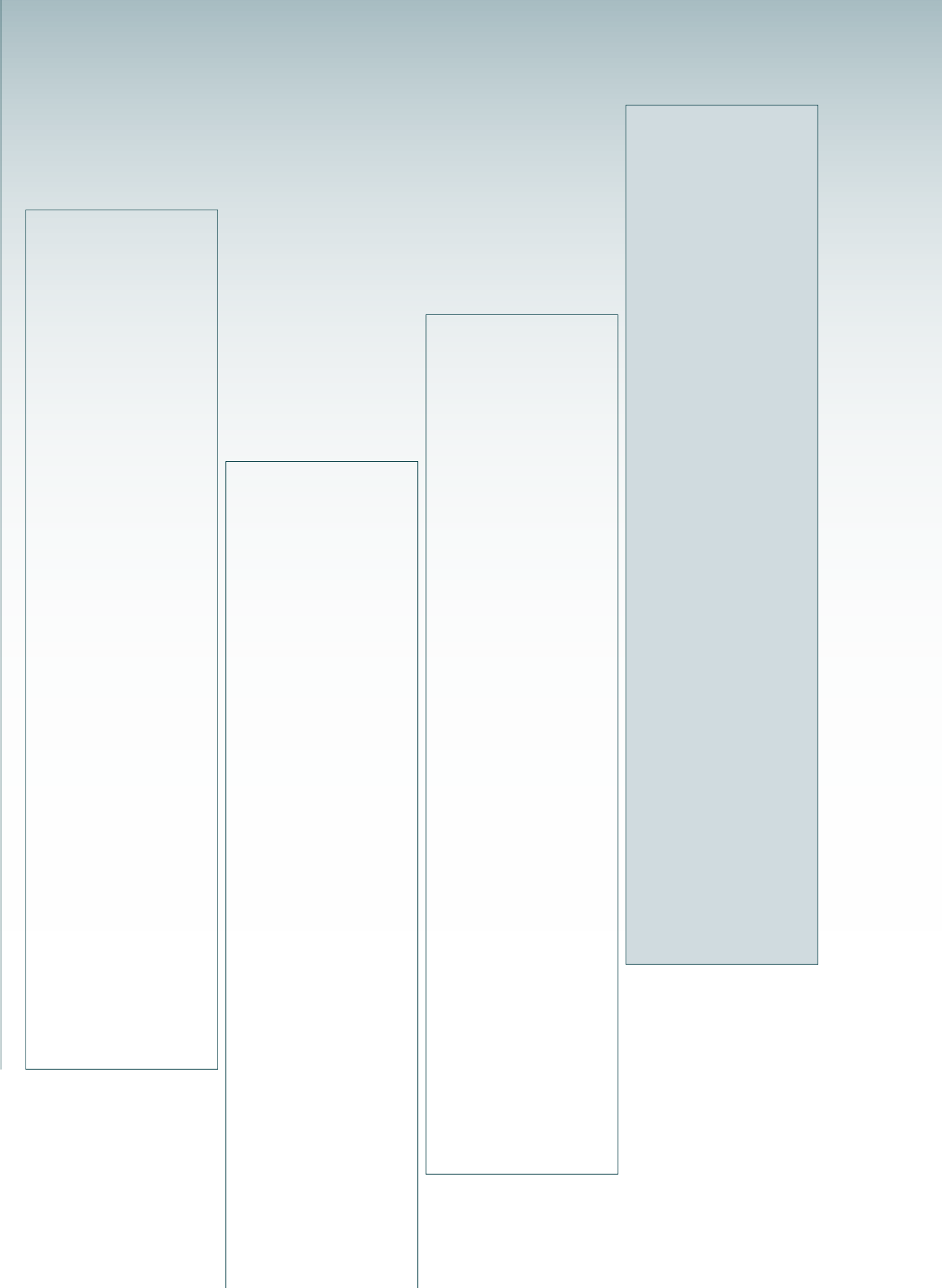
2017 strona internetowa Eurydice notuje bardzo duże zainteresowanie. W ciągu roku odwiedza ją prawie 19 tys. użytkowników. **Polska dołącza do krajów tworzących platformę Youth Wiki**. Baza na bieżąco wzbogaca się o nowe dane i informacje

2018 Youth Wiki staje się **pierwszą międzynarodową encyklopedią polityki młodzieżowej online** – wszystkie treści, dotychczas tworzone offline, zostały udostępnione w sieci

2019 pierwsze **wspólne seminarium Eurydice i Youth Wiki** gromadzi przedstawicieli administracji, środowiska akademickiego, organizacji pozarządowych oraz wszystkich zainteresowanych tematyką edukacji i polityki młodzieżowej

2020 Polskie Biuro Eurydice przygotowuje **nowe publikacje** dotyczące m.in. nierówności, zawodu nauczyciela i edukacji dorosłych

działania
wspomagające

PROMOCJA, KOMUNIKACJA, UPOWSZECHNIANIE

Narodowa Agencja zapewnia dostęp do informacji o programie przede wszystkim poprzez zintegrowane działania komunikacyjne prowadzone w internecie. Wykorzystuje do tego nie tylko tradycyjne serwisy, lecz także media społecznościowe i newslettery. Poprzez stronę internetową programu, profile na Facebooku i Twitterze prowadzi spójny i aktywny dialog z osobami zainteresowanymi realizacją działań edukacyjnych, dziennikarzami i beneficjentami

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2014

Informacje z pierwszej ręki

W latach 2014–2020 Narodowa Agencja aktywnie wykorzystywała do działań promocyjnych internetowe kanały komunikacji. Wraz z rozpoczęciem programu został uruchomiony portal www.erasmusplus.org.pl. Przez całą perspektywę dostarczał on beneficjentom najważniejsze informacje, przedstawiał możliwości, jakie dają poszczególne sektory Erasmusa+, służył wsparciem i inspiracją dla ogromnego grona odbiorców. Na stronie można znaleźć bogate zasoby dokumentów, poradniki, historie sukcesów, multimedia oraz informacje na temat organizowanych wydarzeń lub działań wspierających instytucje w realizowaniu swoich pomysłów.

Równie popularnym kanałem informacyjnym były media społecznościowe, wśród których największym zainteresowaniem cieszyły się facebookowe profile FRSE i Erasmusa+. Pod koniec mijającej perspektywy miały one niemal 43 tys. subskrybentów. Komunikacja z użytkownikami była intensywnie rozwijana także na Twitterze, a od 2018 r. internauci mogli śledzić działania i relacje z wydarzeń na Instagramie.

Przez siedem lat na kanale YouTube pojawiło się 1039 filmików informacyjnych. Od 2018 r. kanał jest wykorzystywany także do upowszechniania szkoleń online, wspierających beneficjentów w utrwalaniu rezultatów projektów. W ciągu dwóch ostatnich lat mijającej perspektywy przeprowadzono za pośrednictwem YouTube'a 18 webinarów z udziałem praktyków i ekspertów ds. promocji, komunikacji, budowania marki oraz zarządzania projektami.

Aktualne informacje są przekazywane za pomocą newsletterów FRSE i Erasmus+. Między 2014 a 2020 r. do 130 699 subskrybentów wysłano łącznie 4 670 866 maili informujących o terminach składania wniosków, komunikatach Komisji Europejskiej, szkoleniach, konkursach, konferencjach i innych ważnych wydarzeniach edukacyjnych.

Przez cały okres funkcjonowania programu Erasmus+ Narodowa Agencja wspierała rozwój edukacji na najwyższym poziomie w najbardziej oddalonych zakątkach Polski. W 2018 r. powstała sieć regionalnych punktów informacyjnych. To miejsca pełniące funkcję centrów kontaktowych, stworzone dla osób, które chcą z pierwszej ręki poznawać ofertę programów edukacyjnych. W mijającej perspektywie punkty wspierały lokalne przedsięwzięcia programu Erasmus+, udzielały porad telefonicznie i za pośrednictwem poczty elektronicznej. Każdego roku przeprowadzały także średnio 1,8 tys. indywidualnych konsultacji na temat możliwości zdobywania wiedzy i doświadczenia w ramach programów i inicjatyw edukacyjnych zarządzanych przez Fundację.

W ciągu siedmiu lat Narodowa Agencja aktywnie angażowała edukatorów we wszystkich regionach, organizując dla nich szkolenia, warsztaty, webinaria. Od 2017 r. docieranie z ofertą do najbardziej oddalonych miejscowości ułatwiał Erasmus+ Bus. W miejscowościach, które odwiedzał, odbywały się spotkania ekspertów z przedstawicielami samorządów, szkół, instytucji kultury, organizacji kształcenia zawodowego, kadry edukacji dorosłych, organizacji działających na rzecz młodzieży. Potencjalni beneficjenci poznawali w ten sposób możliwości efektywnego wykorzystania funduszy europejskich do realizowania zadań oświatowych oraz szanse rozwoju uczniów i nauczycieli w ramach projektów międzynarodowych. W maju 2018 r. w Polskę wyruszyło Mobilne Centrum Edukacyjne – naczepa z klasopracownią wyposażoną w nowoczesne technologie i materiały edukacyjne, służącą do prowadzenia zajęć i spotkań informacyjnych. To jedna z najbardziej oryginalnych inicjatyw Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji w skali europejskiej. Osoby odwiedzające klasopracownię mogą korzystać m.in. z tabletów, interaktywnych tablic i podłóg, kostek iMO-LEARN, okularów do wirtualnej rzeczywistości oraz robotów, które z powodzeniem można wykorzystać do urozmaicenia szkolnych zajęć.

W latach 2018–2019 regionalne punkty informacyjne zorganizowały niemal **400** wydarzeń dla ponad **15 tys.** osób

W trakcie zajęć prowadzonych w Mobilnym Centrum uczestnicy mogli zapoznać się z wirtualnym światem nauki, nauczyć podstaw programowania, a także zgłębić tajniki robotyki. Eksperti FRSE – wykwalifikowani specjaliści i nauczyciele – chętnie dzielili się doświadczeniem zdobytym w ramach programów Erasmus+ i eTwinning. Zdobywcy certyfikatów European Language Label prezentowali najciekawsze rezultaty swoich projektów i zachęcali do korzystania z nich w ramach nauki języków. Pokazywali także mniej oczywiste zastosowania nowoczesnych technologii do rozwijania kompetencji społecznych i obywatelskich. W mijającej perspektywie Mobilne Centrum Edukacyjne wykonało 75 tras po Polsce i trzy wyjazdy międzynarodowe, podczas których przeszkolono łącznie 8215 osób.

www.facebook.com/FRSE.fb/

www.facebook.com/erasmuspolska/

www.instagram.com/frsedukacji/

twitter.com/FRSEdukcji/

twitter.com/ErasmusPlus_PL

www.linkedin.com/company/frse/

WYDARZENIA

FOT. KRZYSZTOF KUJCZYK

Pierwszy rok funkcjonowania programu Erasmus+ był wyzwaniem. Fundacja musiała podjąć wiele nowych działań, aby przybliżyć potencjalnym beneficjentom zasady nowej unijnej inicjatywy. Efekty, jakie osiągnęli beneficjenci poprzednich edycji programów, z pewnością zachęciły wiele osób do tego, aby spróbować własnych sił w Erasmusie+

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2014

Otwarcie na dialog

W latach 2014–2020 Narodowa Agencja dotarła z informacją o unijnych programach edukacyjnych do wszystkich grup beneficjentów, które mogły korzystać z programu Erasmus+. Dla nich organizowała konferencje, seminaria, debaty i szkolenia o zasięgu ogólnokrajowym i międzynarodowym, stwarzając przestrzeń do prowadzenia otwartego dialogu między środowiskami zajmującymi się edukacją w Polsce.

Każdego roku odbywało się ok. 500 różnego rodzaju spotkań, a udział w nich brało średnio 20 tys. osób. Podczas tych wydarzeń uczestnicy poznawali ofertę programów zarządzanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji, ale tematyka obejmowała także aktualne zagadnienia związane z rozwojem polskiego systemu oświaty, wykorzystaniem nowoczesnych technologii w edukacji pozaformalnej czy doskonaleniem zawodowym nauczycieli i możliwościami zdobywania kompetencji kluczowych przez osoby dorosłe.

Wiele wydarzeń zainauguowanych na początku programu Erasmus+ kontynuowano z wielkim sukcesem w kolejnych latach. Rosnące zainteresowanie ofertą Fundacji przyczyniło się do rozwijania działalności i poszerzania grona odbiorców. Bardzo pozytywny oddźwięk wywołały imprezy sportowo-rekreacyjne organizowane w ostatnich latach perspektywy Erasmus+.

Podstawowym źródłem informacji na temat programu Erasmus+ był Ogólnopolski Dzień Informacyjny. To jedno z największych cyklicznych wydarzeń Fundacji, które na początku każdego roku gromadziło ok. tysiąca uczestników. Biorąc udział w szkoleniach i warsztatach tematycznych, nowi i potencjalni beneficjenci korzystali z szansy na zapoznanie się z ofertą unijnych inicjatyw i programów w obszarze edukacji.

Autorską inicjatywą FRSE był zainauguowany w 2018 r. Kongres Rozwoju Systemu Edukacji. Jego ideą było stworzenie przestrzeni wspierającej rozwijanie wysokiej jakości systemu edukacji i doskonalenie kompetencji nauczycieli w odpowiedzi na wyzwania, jakie stawia współczesny świat. W mijającej perspektywie zaproszenie do wspólnych debat na te tematy przyjęło kilkudziesięciu ekspertów, zajmujących się edukacją szkolną oraz szkolnictwem wyższym i zawodowym, a także samorządowcy i ludzie biznesu.

W latach 2014–2020 Narodowa Agencja włączała się także w inicjatywy o zasięgu europejskim. Jedną z nich był organizowany co dwa lata Europejski Tydzień Młodzieży, którego celem jest wspieranie działań podejmowanych na rzecz młodzieży oraz prezentowanie programów i inicjatyw do niej skierowanych. Warsztaty, debaty i targi dobrych praktyk, organizowane w tym czasie przez FRSE i organizacje z nią współpracujące, służyły wymianie poglądów i inspiracji na temat tego, jak aktywnie uczestniczyć w życiu obywatelskim i rozwijać kompetencje społeczne od najmłodszych lat. Wydarzenia organizowane w całej Polsce za każdym razem przyciągały ponad 1,5 tys. osób.

Co roku Fundacja współorganizowała jedno z najważniejszych wydarzeń dla młodych liderów z krajów Europy Środkowo-Wschodniej – Forum Ekonomiczne Młodych Liderów, towarzyszące Forum Ekonomicznemu w Krynicy. Biorący udział w tym wydarzeniu eksperci Narodowej Agencji wspierali idee rozwoju współpracy, solidarności i budowania społeczeństwa obywatelskiego wśród ludzi młodych poprzez promowanie możliwości programu Erasmus+ oraz udział w debatach i spotkaniach z młodzieżą. Co roku w wydarzeniu brało udział ok. 300 uczestników reprezentujących 34 kraje.

Od 2017 r. Fundacja organizuje jedno
Z NAJWIĘKSZYCH
 wydarzeń sportowo-rekreacyjnych –
MIĘDZYNARODOWY BIEG ERASMUSA+
 połączony z całodziennym piknikiem rodzinnym

Równie dużą popularnością cieszyła się polska edycja Europejskiego Tygodnia Umiejętności Zawodowych. Wydarzenie miało na celu promocję kształcenia i rozwoju kompetencji zawodowych. Zapraszani goście i eksperci prowadzili dialog na temat współpracy pomiędzy instytucjami edukacyjnymi a sektorem biznesu na rzecz budowania potencjału gospodarczego.

2014 rusza internetowy serwis www.erasmusplus.org.pl, który prezentuje główne cele i działania nowego programu. W pierwszym roku liczba odwiedzin przekracza 2.2 mln! W lutym w Warszawie po raz pierwszy odbywa się Ogólnopolski Dzień Informacyjny Programu Erasmus+, który gromadzi 1.5 tys. osób

2015 rozwija się Akademia Erasmus+ – przedsięwzięcie skierowane do potencjalnych beneficjentów. W ciągu roku pod tym szyldem odbywa się **169 spotkań informacyjno-promocyjnych w całym kraju**

2016 w pierwszą trasę rusza Erasmus+ Bus. Prezentacji na temat możliwości programu wysłuchują przedstawiciele szkół, przedszkoli, bibliotek, uniwersytetów trzeciego wieku, samorządów, a nawet muzeów

2017 program Erasmus w Polsce kończy 30 lat. Jubileusz jest świętowany przez cały rok podczas licznych wydarzeń organizowanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji

2018 pierwszy Kongres Rozwoju Systemu Edukacji przyciąga **800 osób!** Podczas wydarzenia prezentowana jest wystawa podsumowująca 25-letni wkład FRSE w modernizowanie polskiego szkolnictwa

2019 licznik Mobilnego Centrum Edukacyjnego bije nowe rekordy. W ciągu roku przejeżdża ponad 25 tys. km, a klasopracownię odwiedza przeszło 5.5 tys. uczniów i nauczycieli z 49 miejscowości

2020 działalność informacyjno-promocyjna przenosi się do internetu. To tutaj odbywają się najważniejsze wydarzenia, m.in. **III Kongres Rozwoju Systemu Edukacji, przeprowadzony w studiu telewizyjnym 3D**

KONKURSY I ZAWODY

W latach 2014–2020 Fundacja ogłaszała kolejne edycje konkursów EDUinspiracje i European Language Label, zapoczątkowanych kilka lat wcześniej. Do tych inicjatyw dołączyły później: konkurs fotograficzny Selfie+ nagradzający beneficjentów programów edukacyjnych oraz zawody WorldSkills i EuroSkills promujące dokonania młodych profesjonalistów.

Zatrzymani w kadrze

Platforma Selfie+ powstała w 2015 r., by wspierać działania beneficjentów na rzecz promowania i upowszechniania rezultatów projektów w najbardziej przystępny i atrakcyjny sposób – za pomocą obrazów. Filmy i zdjęcia zamieszczane online przez uczestników przedstawiają inspirujące wydarzenia, które miały miejsce podczas realizowania projektów.

Za pośrednictwem platformy instytucje prowadzące działania w ramach programu mogły też zgłaszać swoje zdjęcia do konkursu fotograficznego Selfie+. Początkowo mogli brać w nim udział beneficjenci sektora Edukacja szkolna, jednak bardzo duże zainteresowanie sprawiło, że inicjatywa szybko rozrosła się na wszystkie sektory Erasmusa. Od 2017 r. w konkursie brali również udział beneficjenci PO WER, Polsko-Litewskiego Funduszu Wymiany Młodzieży i Polsko-Ukraińskiej Rady Wymiany Młodzieży.

Laureatów najciekawszych i najbardziej kreatywnych zdjęć wyłaniali eksperci wewnętrzni Fundacji pod koniec każdego roku. Najlepsi autorzy otrzymywali nagrody i dyplomy podczas ceremonii wręczenia nagród Selfie+. Od początku powstania platformy opublikowano na niej 2185 materiałów, w tym 116 filmów, a w pięciu edycjach konkursu Selfie+, zorganizowanych w latach 2015–2019, wyróżniono 115 zdjęć.

Głównym celem upowszechniania rezultatów jest ich ponowne wykorzystanie lub zastosowanie. Zapewni to nie tylko maksymalizację wpływu programu na pracę organizacji, instytucji i osób niezaangażowanych w konkretne projekty, ale również pozwoli samym beneficjentom na wypromowanie osiągniętych rezultatów

Na podstawie: Program Erasmus+ w Polsce. Raport 2014

Najlepsze projekty edukacyjne

Konkurs EDUinspiracje powstał w 2011 r. po to, aby nagradzać najlepsze praktyki wypracowane w projektach edukacyjnych. Jest to jedno ze standardowych działań wspierających upowszechnianie rezultatów programów zarządzanych przez Fundację. Konkurs co roku odbywa się pod innym hasłem i promuje wartości płynące z uczenia się przez całe życie, trwałość oddziaływania rezultatów projektu czy innowacyjne podejścia w kształceniu.

Kapituła konkursu wybiera najciekawsze projekty, które mogą służyć za wzorce do naśladowania. Laureaci konkursu są wyróżniani podczas jednego z największych wydarzeń upowszechniających działania beneficjentów projektów – Gali wręczenia nagród edukacyjnych EDUinspiracje. W wydarzeniu, formą przypominającym ceremonię oscarową, biorą udział eksperci edukacyjni, a efekty zwycięskich projektów są szeroko upowszechniane za pomocą mediów i publikacji wydawanych przez Fundację.

W mijającej perspektywie programu Erasmus+ grono laureatów konkursu powiększało się kilkakrotnie. Do instytucji nagrodzonych za najlepsze projekty w 2014 r. dołączyły osobowości, które zaangażują się w działania edukacyjne. Tytuł EDUinspiratora otrzymywały osoby aktywnie działające w lokalnym środowisku i swoją postawą inspirujące innych do podejmowania inicjatyw na rzecz kształcenia i rozwoju osobistego. W 2015 r. po raz pierwszy przyznano nagrody w ramach konkursu EDUinspiracje Media. Jest on skierowany do dziennikarzy i publicystów prasowych, radiowych, telewizyjnych i internetowych, którzy w swoich pracach poruszają zagadnienia społeczne i edukacyjne, związane z programem Erasmus+. Kapituła tego konkursu, złożona z ekspertów akademickich i przedstawicieli mediów, co roku wybierała materiały dziennikarskie, które w ciekawy i przystępny sposób prezentowały zagadnienia edukacyjne, przyczyniające się do popularyzowania idei kształcenia europejskiego. W pięciu edycjach tego konkursu wyróżniono łącznie 25 prac dziennikarskich i materiałów prasowych.

EDUinspiracje

W latach 2014–2019 w konkursie

EDUinspiracje wyróżniono **59** projektów,
a tytuł EDUinspiratora otrzymały **33** osoby

Nagrody w konkursie EDUinspiracje były przyznawane w 10 kategoriach, odpowiadających sektorom Erasmus+ i innym programom edukacyjnym: Szkolnictwo wyższe, Edukacja szkolna, Edukacja zawodowa, Edukacja dorosłych, Edukacja pozaformalna młodzieży, PO WER Edukacja szkolna, PO WER Edukacja zawodowa, Informacja europejska dla młodzieży, Polsko-Litewski Fundusz Wymiany Młodzieży i Polsko-Ukraińska Rada Wymiany Młodzieży. Natomiast tytuł EDUinspiratora był przyznawany beneficjentom Erasmus+ w pięciu kategoriach sektorowych.

FOT. KRZYSZTOF PACHOLAK

Wyróżnienie w konkursie EDUinspiracje daje drugie życie projektom realizowanym w ramach programów zarządzanych przez Fundację. Nagrodzone przedsięwzięcia i sylwetki edukatorów co roku są opisywane w publikacji podsumowującej każdą edycję konkursu, dostępnej bezpłatnie na stronie czytelnia.frse.org.pl. Tajemnica sukcesu laureaci jest odkrywana także podczas regionalnych spotkań i webinarium.

FOT. KRZYSZTOF KUCZYK

Strony internetowe konkursów i zawodów FRSE

Selfie+
selfieplus.frse.org.pl

EDUinspiracje
www.eduinspiracje.org.pl

European Language Label
ell.org.pl

WorldSkills
worldskillspoland.org.pl

Języki do zadań specjalnych

Program Erasmus+ przyczynił się do powstania wielu innowacyjnych projektów związanych z nauczaniem i uczeniem się języków obcych. Najlepsze z nich rywalizowały o certyfikat jakości w konkursie European Language Label. Za pomocą tej inicjatywy, korzeniami sięgającej roku 1998, Fundacja promowała nowatorskie podejście do kształcenia językowego; nagradzała umiejętność rozwijania kompetencji językowych i interkulturowych u osób uczących się oraz wyróżniała edukatorów zajmujących się nauczaniem języków.

W mijającej perspektywie nagrody otrzymali autorzy 52 projektów instytucjonalnych i trzech nauczycielskich. Dodatkowo, m.in. z okazji 30-lecia programu Erasmus, 20-lecia European Language Label i 25-lecia FRSE, kapituła konkursu przyznała siedem wyróżnień specjalnych.

Działania upowszechniające efekty nagrodzonych inicjatyw wspierało w całej Polsce Mobilne Centrum Edukacyjne. Odbływały się w nim warsztaty przygotowane przez wykładowców akademickich, skierowane do nauczycieli, dyrektorów szkół, edukatorów i uczniów. Służyły one zaprezentowaniu nowoczesnych narzędzi edukacyjnych i przeszkoleniu kadry dydaktycznej w zakresie sposobu ich wykorzystywania podczas lekcji języka obcego.

Efekty nagrodzonych projektów oraz naukę języków obcych promowano podczas konferencji i seminariów. O European Language Label usłyszeli uczestnicy Akademii Erasmus+, Europejskiego Kongresu PASE, konferencji „Języki do zadań specjalnych”, konkursów: „Reading companion”, Teach Big, „Ocenianie w edukacji językowej” oraz corocznych warsztatów organizowanych w ramach świętowania Europejskiego Dnia Języków.

European Language Label

Profesjonalnie o zawodzie

W październiku 2017 r. Polska przystąpiła do międzynarodowej organizacji WorldSkills Europe, która ma na celu promowanie szkolnictwa branżowego za pomocą międzynarodowych konkursów umiejętności zawodowych o zasięgu europejskim – EuroSkills i ogólnoświatowym – WorldSkills. Inicjatywa wspiera rozwój kompetencji niezbędnych na rynku pracy, kładąc duży nacisk na kształtowanie umiejętności potrzebnych do wykonywania zawodów przyszłości. Konkursy mają 70-letnią tradycję, a do tej pory wzięły w nich udział reprezentacje 84 krajów.

Udział w WorldSkills i EuroSkills wiąże się z olbrzymimi emocjami, ale przede wszystkim z koniecznością wielomiesięcznych przygotowań. Na początku największym wyzwaniem było wyłonienie zawodników i ekspertów reprezentujących Polskę. W tym celu Fundacja nawiązała współpracę z najlepszymi specjalistami z poszczególnych branż, którzy rekrutują zawodników i nadzorują ich przygotowania.

Pierwsze kroki na zawodach polska drużyna postawiła w 2018 r. w Budapeszcie, biorąc udział w konkursie EuroSkills. Ośmioosobowa drużyna uczestniczyła w siedmiu konkurencjach i wróciła z Medalem Doskonałości zdobytym w gotowaniu. Ten sukces powtórzyła w kolejnym roku podczas światowego konkursu WorldSkills. Na liczącej niemal 75 ha powierzchni hal Expo rywalizowało ponad 1,2 tys. zawodników w 60 oficjalnych konkurencjach. Z Kazania polska reprezentacja wróciła ze srebrnym medalem w konkurencji gotowanie.

Na konkursie EuroSkills

w austriackim Grazu Polskę

będzie reprezentowało **17** młodych zawodników startujących w **16** konkurencjach

Zaangażowanie w WorldSkills zaowocowało szczególnie w branży gastronomicznej. Korzystając z doświadczeń zdobytych w ramach znakomitej współpracy ze sztabami trenerskimi pierwszych edycji konkursów, w 2019 r. Fundacja zorganizowała krajowe eliminacje do konkurencji i wyłoniła młodego kucharza, który będzie reprezentował Polskę podczas EuroSkills w Grazu.

Od 2017 r. zespół WorldSkills Poland uczestniczył w licznych spotkaniach i konferencjach, mających na celu promowanie umiejętności zawodowych. Odwiedził kilkanaście regionalnych i krajowych konkursów branżowych, nawiązał współpracę z liczącymi się przedstawicielami firm i instytucji, które zdecydowały się włączyć się w przygotowanie zawodników do konkursów. Dobre rezultaty daje również współpraca z wiodącymi przedstawicielami szkolnictwa branżowego w Polsce, m.in. Stowarzyszeniem Dyrektorów i Nauczycieli Twórczych i Aktywnych Szkół Zawodowych czy Związkiem Rzemiosła Polskiego.

2014 w konkursie EDUinspiracje Fundacja po raz pierwszy nagradza osobowości za działania na rzecz poprawy jakości systemu kształcenia, zasługujące na szczególne uznanie, a jury European Language Label przyznaje po raz pierwszy certyfikaty instytucjom zajmującym się nauczaniem języka polskiego jako języka obcego

2015 rusza konkurs fotograficzny Selfie+ – najpierw jako inicjatywa skierowana do beneficjentów sektora Edukacji szkolnej, którzy za pomocą zdjęć mogą pokazać inspirujące działania projektowe. EDUinspiracje otwierają się na dziennikarzy poruszających w swoich materiałach tematykę unijnych programów edukacyjnych

2016 European Language Label kończy 15 lat. Krajowe jury konkursu nagradza 13 innowacyjnych projektów

2017 Polska zostaje przyjęta do grona krajów uczestniczących w międzynarodowych konkursach umiejętności zawodowych, a FRSE koordynuje przygotowania do udziału w pierwszych zawodach EuroSkills

2018 społeczność konkursu Selfie+ powiększa się – w edycji 2018 możliwość pokazania się od najlepszej strony zyskują beneficjenci wszystkich programów zarządzanych przez FRSE

2019 udział w konkursie WorldSkills kończy się ogromnym sukcesem: reprezentant Polski w konkurencji gotowanie zdobywa w Kazaniu srebrny medal!

2020 na Selfie+ pojawiają się nowe zdjęcia. Do połowy roku platforma wzbogaca się o 30 fotografii prezentujących dokonania rozmaitych inicjatyw i programów FRSE

MEDIATEKA

FOT. DARIUSZ MAJEWSKI

Wydało się!

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji od wielu lat prowadzi działalność wydawniczą, która służy informowaniu o możliwościach programów edukacyjnych oraz promocji ich rezultatów. W latach 2014–2020 oferta wydawnicza rozwijała się bardzo dynamicznie. Artykuły i opracowania przygotowali pracownicy zespołów zajmujących się poszczególnymi sektorami programu Erasmus+ oraz innymi programami i inicjatywami zarządzanymi przez Fundację, a także beneficjenci, eksperci zewnętrzni, naukowcy. Tematyka publikacji, tak samo jak tematyka projektów edukacyjnych, była bardzo zróżnicowana, ale dopasowana do potrzeb i zainteresowań czytelników.

W latach 2014–2020 powstało ponad 150 wydań finansowanych lub współfinansowanych ze środków programu Erasmus+. Wszystkie zostały przygotowane w wersji elektronicznej (w formatach PDF, ePUB, Mobi) i drukowanej, a dostęp do nich jest bezpłatny. Wersje elektroniczne można pobrać ze strony www.czytelnia.frse.org.pl oraz z witryny issuu.com/frse. W mijającej

perspektywie publikacje wydane drukiem były także dystrybuowane podczas wydarzeń organizowanych przez Fundację, targów książki lub wysyłane do placówek oświatowych, uczelni, bibliotek czy ośrodków doskonalenia nauczycieli.

Przez ponad 20 lat Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji funkcjonowała bez wydawnictwa. Mimo że działalność wydawnicza stale się rozwijała, brakowało jednostki, która sprawowałaby pieczę nad procesem wydawniczym i odcinałaby poszczególne zespoły. Rok 2017 r. przyniósł zmianę i w strukturze FRSE powołano Zespół Wydawnictwa. Początkowo zajmował się on koordynowaniem procesu wydawniczego publikacji zaplanowanych w poszczególnych sektorach programu Erasmus+, programach i inicjatywach wspierających: od redakcji, przez skład, korektę, po druk i dystrybucję. Pod opiekę Wydawnictwa z innych biur Fundacji trafiły także dwa kwartalniki: „Języki Obce w Szkole” – skierowane do nauczycieli, i „Europa dla Aktywnych” – przygotowywana dla beneficjentów. Na początku 2019 r. Wydawnictwo stało się samodzielnie funkcjonującym kilkunastoosobowym biurem, które ściśle współpracuje z pozostałymi jednostkami Fundacji, jednak podejmuje również własne inicjatywy i rozwija się multimedialnie.

W latach 2014–2020 Fundacja wydała
ponad **150** publikacji finansowanych
lub współfinansowanych ze środków
programu Erasmus+

Przez siedem lat książki i czasopisma FRSE sukcesywnie zrzuciły stare szaty graficzne i przekształcały się w nowoczesne publikacje, dostosowane do wymagań programów i potrzeb czytelników. „Języki Obce w Szkole” weszły w perspektywę Erasmusa+ z odświeżonym wyglądem, a „Europa dla Aktywnych” przeszła w mijającej perspektywie aż dwie metamorfozy. Pismo, które w 2020 r. skończyło 10 lat, z 16-, a następnie 32-stronicowego biuletynu przekształciło się w 72-stronicowy magazyn zdobywający coraz większą popularność i cieszący oko czytelników.

Upowszechniać rezultaty projektów, służyć radą beneficjentom, a naukowcom tworzyć przestrzeń do wymiany idei – to główne cele Wydawnictwa FRSE. Na bieżąco współpracuje ono również z gronem mobilnych korespondentów, którzy opisują wydarzenia towarzyszące fundacyjnym programom i przeprowadzają wywiady z beneficjentami na terenie całej Polski. Wszystkie teksty są ilustrowane profesjonalnymi zdjęciami wykonywanymi przez współpracującego fotografa. Materiały ukazują się na bieżąco na stronie internetowej Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, stronach obu kwartalników oraz portalach Eurodesku i Europejskiego Portalu Młodzieżowego, które prowadzi zespół Wydawnictwa.

W 2020 r. Wydawnictwo powołało Radę Naukową i ogłosiło konkurs dla naukowców na najlepsze monografie dotyczące edukacji i programów zarządzanych przez Fundację. Opracowało także koncepcję nowoczesnego portalu internetowego, którym Fundacja przywita kolejną perspektywę programu. Zespół na bieżąco dystrybuuje publikacje, a nowości wydawnicze promuje chwytliwym zwrotem: „Wydało się!”.

2014 program Erasmus+ jest szeroko promowany za pośrednictwem publikacji. Powstają ulotki dotyczące wszystkich jego sektorów: na język polski są tłumaczone materiały przygotowywane przez Komisję Europejską. Wszystkie materiały są udostępniane na stronie www.erasmusplus.org.pl

2015 powstaje raport Erasmus+ w Polsce prezentujący osiągnięcia pierwszego roku funkcjonowania programu oraz przykłady dobrych praktyk wypracowanych w projektach. Publikacja zapoczątkowuje serię raportów, które będą wydawane do końca perspektywy

2016 prace wydawnicze owocują wydaniem 14 publikacji, a magazyn „Europa dla Aktywnych”, w tym roku wzbogaca się o dodatek „Twój Eurodesk”

2017 powstaje Wydawnictwo FRSE. Do istniejących już serii dołącza nowa – seria naukowa

2018 rok upływa na tworzeniu nowoczesnej szaty graficznej dla serii wydawniczych i wprowadzaniu usprawnień organizacyjnych, dzięki którym ukazuje się coraz więcej książek sygnowanych przez Fundację

2019 rekordowy rok pod względem liczby publikacji – jest ich ponad 30. Wszystkie są udostępniane bezpłatnie online – na stronie internetowej czytelnia.frse.org.pl, dystrybuowane do bibliotek i instytucji oraz udostępniane podczas targów i wydarzeń organizowanych przez Narodową Agencję

2020 Wydawnictwo FRSE rozwija się w sieci. Pod opiekę zespołu trafiają portale Eurodesku i Europejskiego Portalu Młodzieżowego, a grono osób z nim współpracujących powiększa się o Radę Naukową

Popularność Mediateki online

Wydawnictwo FRSE

www.frse.org.pl/wydawnictwo:

ponad **3,4** tys. odsłon w ciągu roku

Czytelnia FRSE

www.czytelnia.frse.org.pl:

30,3 tys. użytkowników
od chwili powstania w 2016 r.

Europa dla Aktywnych

www.frse.org.pl/eda:

średnio niemal **1,8** tys.
odwiedzin w miesiącu

Języki Obce w Szkole

www.jows.pl:

2 607 531 odsłon
dokonanych przez
997 193 użytkowników
w ciągu siedmiu lat programu Erasmus+

Nakłady publikacji

20 tys. – terminarz akademicki

8–15 tys. – publikacje
programów wspierających

8 tys. – kwartalnik
„Europa dla Aktywnych”

1–2 tys. – serie tematyczne,
raporty, poradniki, przewodniki

0,5–2 tys. – seria naukowa

500 – raporty Eurydice

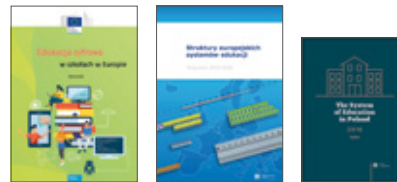
Serie wydawnicze

Publikacje Eurydice

Seria z 40-letnią tradycją.

Prestawia informacje
o europejskich systemach
edukacji, aktualne dane staty-
styczne oraz wiele informacji
przydatnych dla odbiorcy

zainteresowanego edukacją na każdym etapie. W mijającej perspektywie
programu Erasmus+ seria wzbogaciła się o ponad 50 tłumaczeń i publikacji
autorskich.

Seria analityczno-badawcza

Publikacje wydane w tej serii pre-
zentują wyniki badań dotyczących
programów edukacyjnych FRSE.

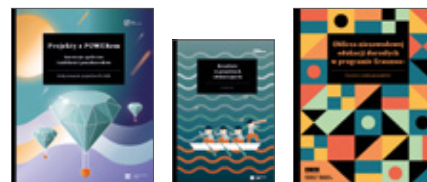
Dotychczas omówiono w nich
tematy związane z wolontariatem
europejskim, mobilnością nauczycieli, losami absolwentów programu
Erasmus+ na rynku pracy, zwiększaniem trwałości rezultatów projektów,
wspieraniem osób dorosłych o niskich umiejętnościach podstawowych
czy współpracą szkół z samorządem.

Seria tematyczna

W tym zbiorze znajdują
się poradniki, przewodniki,
opisy rezultatów projektów
realizowanych w ramach
programu Erasmus+ oraz
inicjatyw wspierających.

Zawierają cenne informacje i wskazówki dla obecnych i przyszłych beneficjen-
tów, czyli wszystko na temat projektów edukacyjnych w pigułce.

Seria naukowa

Najmłodsza seria wydawnicza FRSE
porusza kluczowe zagadnienia
współczesnej edukacji. W tomach
wydanych od 2018 r. naukowcy omó-
wili koncepcje rozwijania kompetencji

cenionych na rynku pracy, przywództwa nauczycieli, przedstawili także wyniki
badań dotyczących edukacji włączającej i bezpieczeństwa w internecie. Seria
jest polecana pedagogom oraz wszystkim zainteresowanym zagadnieniami
kluczowymi dla rozwoju osobistego i społecznego.

Publikacje jubileuszowe

Każde wydanie w tej
serii służy podsumo-
waniu intensywnej,
stale poszerzającej się

działalności Fundacji. Publikacje opisują najważniejsze wydarzenia i osiągnięcia minionych lat. Czytelnicy znajdą w nich także inspirujące wywiady, historie sukcesów, daty i dane – wszystko, co warto wiedzieć o programach i inicjatywach zarządzanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji.

Raporty roczne

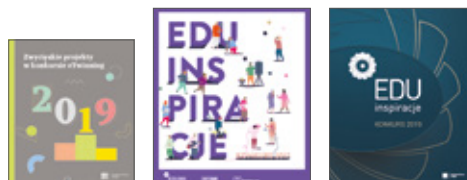
Publikacje szczegółowo opisują każdy zakończony rok działalności programu Erasmus+ w Polsce. Zapoznają z przykładami

dobrych praktyk opracowanych przez beneficjentów, statystykami, działaniami Narodowej Agencji oraz programami i inicjatywami wspomagającymi realizację celów programu. Do raportów powinny zajrzeć osoby zainteresowane osiągnięciami Erasmusa+ w mijającej perspektywie.

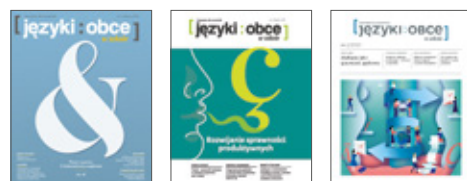
Dobre praktyki w projektach

W tej serii powstały publikacje opisujące rezultaty projektów nagradzanych w konkursach organizowanych dla beneficjentów programów zarządzanych przez Fundację. Bogata zawartość zbioru to dowód na to, że źródło inspiracji jest niewyczerpane, a nowe pomysły pojawiają się każdego roku. Warto je podglądać, by uczyć się od tych, którym się udało.

Języki Obce w Szkole

Kwartalnik dostarcza nauczycielom języków obcych informacji teoretycznych i praktycznych z zakresu glottodydaktyki, językoznawstwa, psycholingwistyki i kulturoznawstwa. W piśmie są poruszane zagadnienia odnoszące się do projektów realizowanych w ramach unijnych programów edukacyjnych, w tym opisujące działania realizowane w programie Erasmus+, przede wszystkim projekty nagrodzone w konkursie European Language Label.

Europa dla Aktywnych

To bezpłatny magazyn FRSE, skierowany do beneficjentów zarządzanych przez nią programów – głównie Erasmusa+. Inspiruje, doradza, wyjaśnia i wspiera – tak aby projekty przynosiły jak największe korzyści osobom w nie zaangażowanym i całemu otoczeniu.

W latach 2014–2020 Fundacja wydała łącznie ponad **250** publikacji, a wśród nich znalazło się:

80 numerów czasopism współfinansowanych przez program Erasmus+:

41 wydań „Europy dla Aktywnych”

oraz

39 numerów „Języków Obcych w Szkole”

10 tomów serii naukowej

150 publikacji współfinansowanych przez program Erasmus+:

ponad **50** poradników, przewodników i instrukcji

ponad **20** wydań w jęz. angielskim

ponad **20** publikacji Polskiego Biura Eurydice

ponad **20** raportów analityczno-badawczych

ponad **20** publikacji eTwinning

ponad **20** publikacji poświęconych inicjatywom wspierającym

7 wydań jubileuszowych

6 raportów rocznych na temat programu Erasmus+ w Polsce

6 publikacji Krajowego Biura Eurodesk Polska

4 terminarze akademickie dla zagranicznych studentów Erasmusa+ w Polsce

BADANIA

FOT. KRZYSZTOF KUCZYK

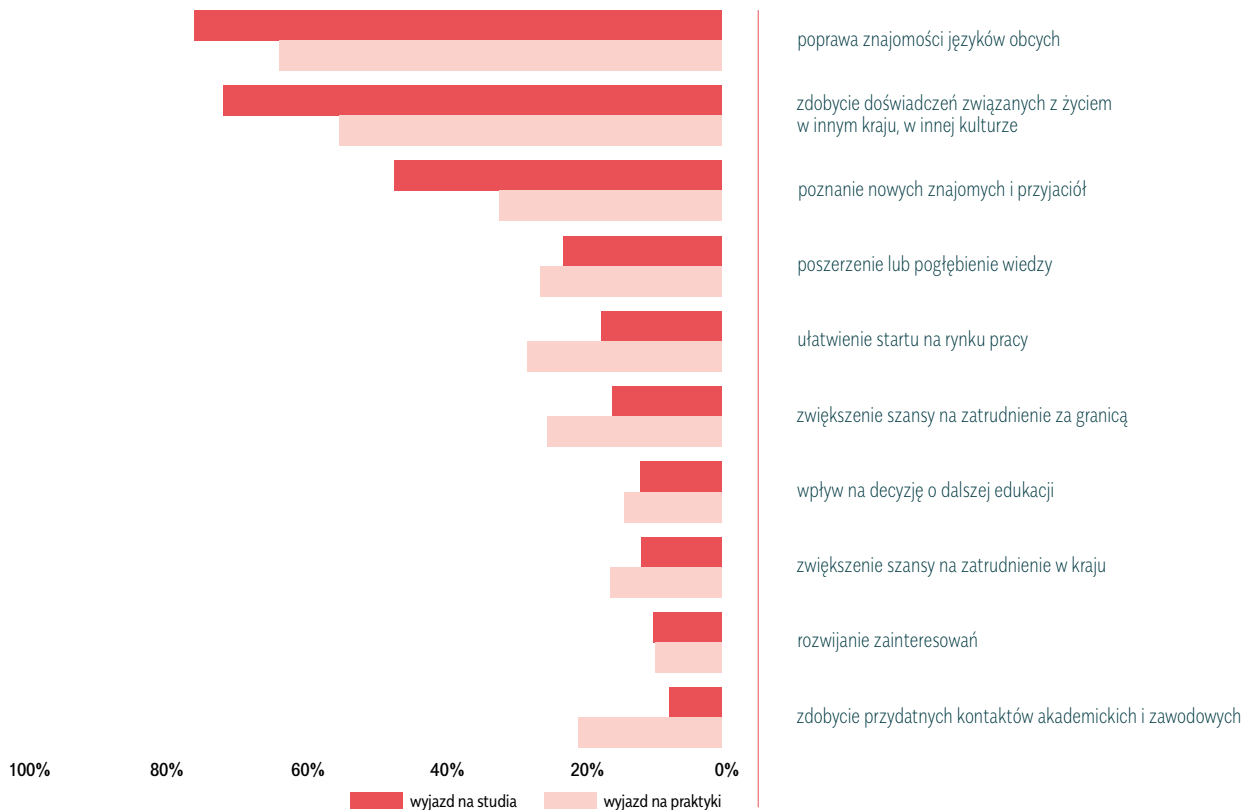
Badania przebiegu i skutków programów zarządzanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji służą spełnianiu wytycznych Komisji Europejskiej w zakresie wdrażania polityki opartej na dowodach

Źródło: Erasmus+, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Europejski Korpus Solidarności – raport 2019

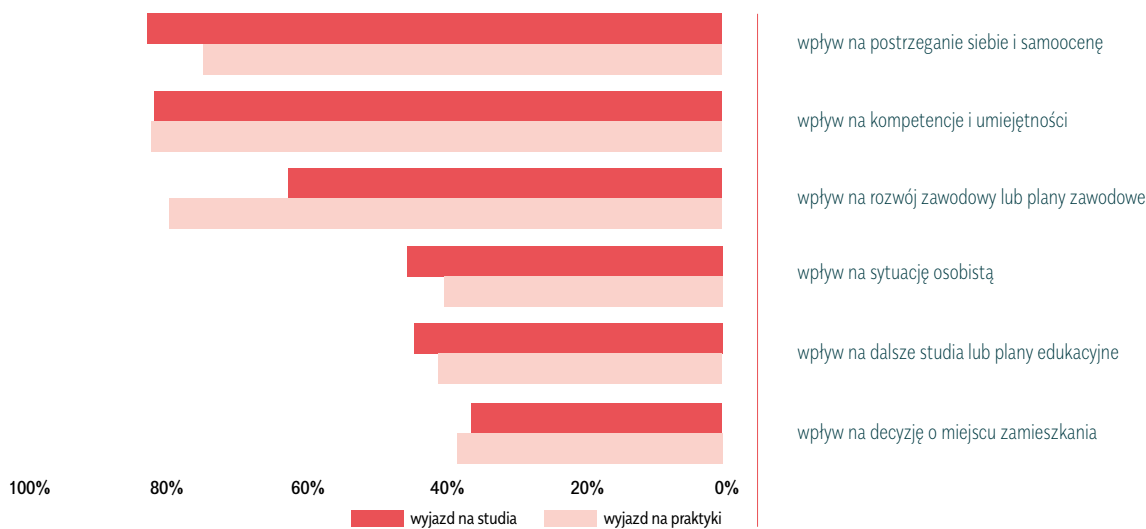
Erasmus+ w liczbach

pozytywne zmiany opisywane przez beneficjentów znajdują odzwierciedlenie w wynikach badań. W mijającej perspektywie Narodowa Agencja Programu Erasmus+ stworzyła unikalny w skali europejskiej zespół analizujący różne aspekty programu. Obszar zainteresowań obejmuje wszystkie sektory Erasmusa+, a zwłaszcza akcje zdecentralizowane, obsługiwane na poziomie krajowym. Wyniki analiz pozwalają ocenić rezultaty programów europejskich, a także korzyści wynikające z realizacji projektów. To źródło rzetelnych informacji, które w dłuższej perspektywie umożliwi efektywne planowanie i zarządzanie projektami przez beneficjentów, a jednocześnie przyczyni się do skuteczniejszego realizowania działań związanych z wdrażaniem programu Erasmus+ w Polsce. Przeprowadzone badania dotyczyły przede wszystkim efektów podejmowanych działań oraz wpływu projektów programu na uczestników indywidualnych i instytucjonalnych. Celem była również diagnoza potrzeb poszczególnych grup docelowych oraz sprawdzenie sposobów podnoszenia kompetencji uczestników wspieranych ze środków programu.

Najważniejsze korzyści z wyjazdów na studia i praktyki w opiniach uczestników projektów mobilności

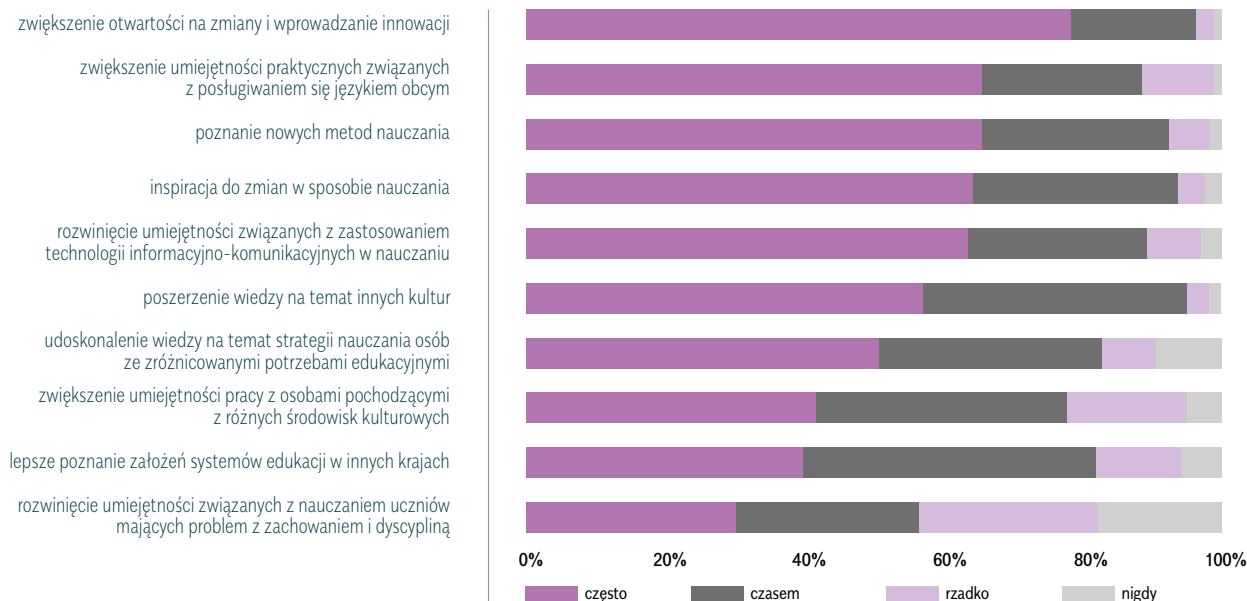
Odsetek respondentów zgadzających się z opinią, że wyjazd oddziaływał na dany aspekt życia

n = 6877. Respondent mógł wskazać kilka odpowiedzi.
Źródło: Dąbrowska-Resiak, J. (2018). Erasmus... i co dalej? Badanie losów edukacyjnych i zawodowych polskich studentów uczestniczących w projektach mobilności w programie Erasmus. Warszawa: Wydawnictwo FRSE, s. 36 i 42.

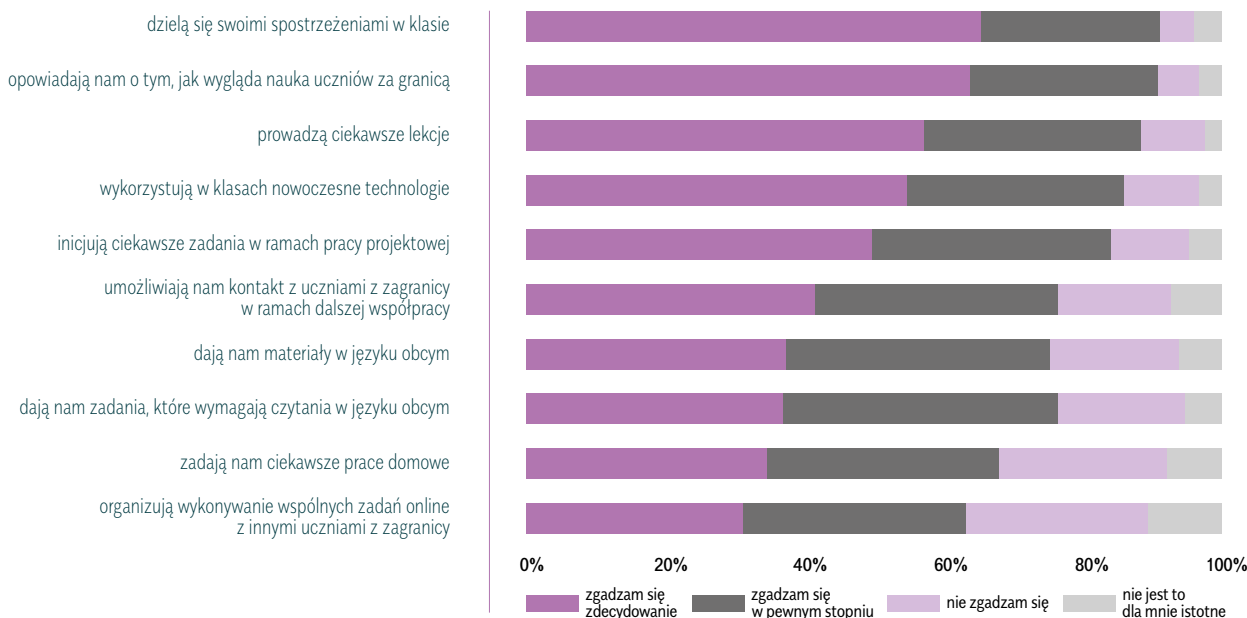
Deklarowany poziom wykorzystania w codziennej pracy kompetencji zdobytych dzięki realizacji projektu mobilności

n = 156; badanie przeprowadzone w 2018 r. Respondent mógł wskazać kilka odpowiedzi. Grafika odzwierciedla Wykres 6. przedstawiony w publikacji: Pachocki, M. (2019). *Jak mobilni nauczyciele zmienili swoje szkoły? Raport z badania długofalowych efektów zagranicznych mobilności szkolnej kadry edukacyjnej*. Warszawa: Wydawnictwo FRSE, s. 26.

Opinie uczniów na temat efektów mobilności zrealizowanych przez nauczycieli

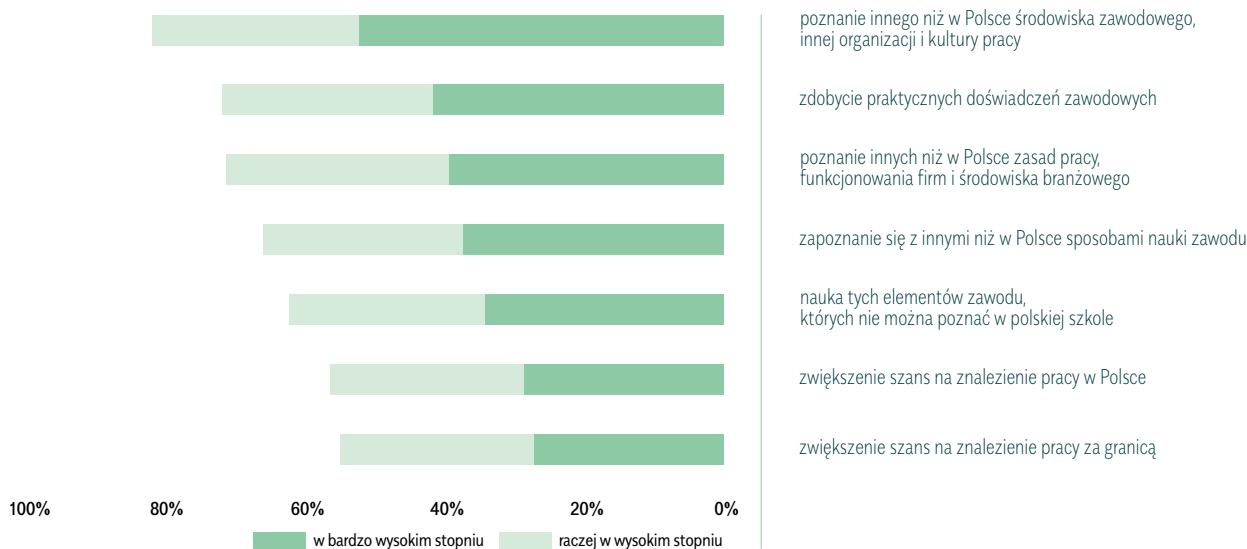
Zestawienie odpowiedzi na pytanie: „Oceń, czy zgadzasz się z następującym stwierdzeniem: nauczyciele po powrocie z wyjazdów szkoleniowych za granicą...”

n = 596; badanie przeprowadzone w 2016 r. Respondent mógł wskazać kilka odpowiedzi. Grafika odzwierciedla Wykres 13. przedstawiony w publikacji: Pachocki, M. (2019). *Jak mobilni nauczyciele zmienili swoje szkoły? Raport z badania długofalowych efektów zagranicznych mobilności szkolnej kadry edukacyjnej*. Warszawa: Wydawnictwo FRSE, s. 43.

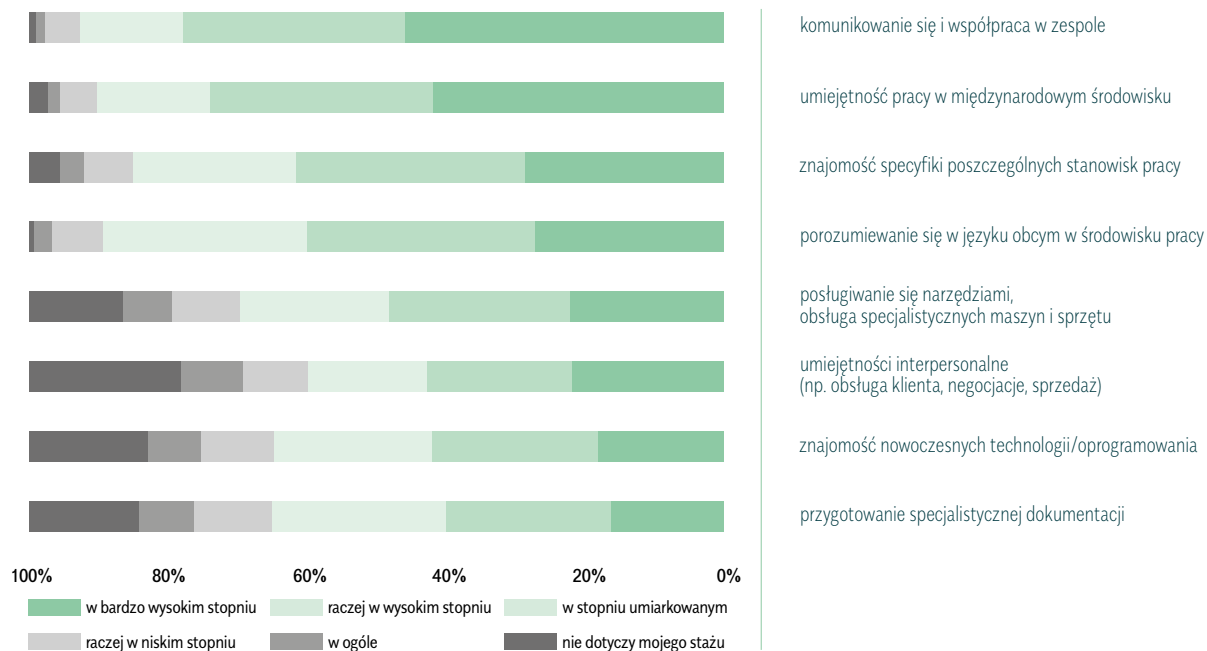
Korzyści z realizacji mobilności w kontekście oferty praktyk zawodowych w Polsce

Odsetek respondentów zgadzających się z poszczególnymi stwierdzeniami:

Wpływ mobilności na rozwój kompetencji zawodowych

Odpowiedzi na pytanie o to, w jakim stopniu zagraniczny staż lub zagraniczna praktyka przyczyniły się do nabycia lub zwiększenia wybranych kompetencji:

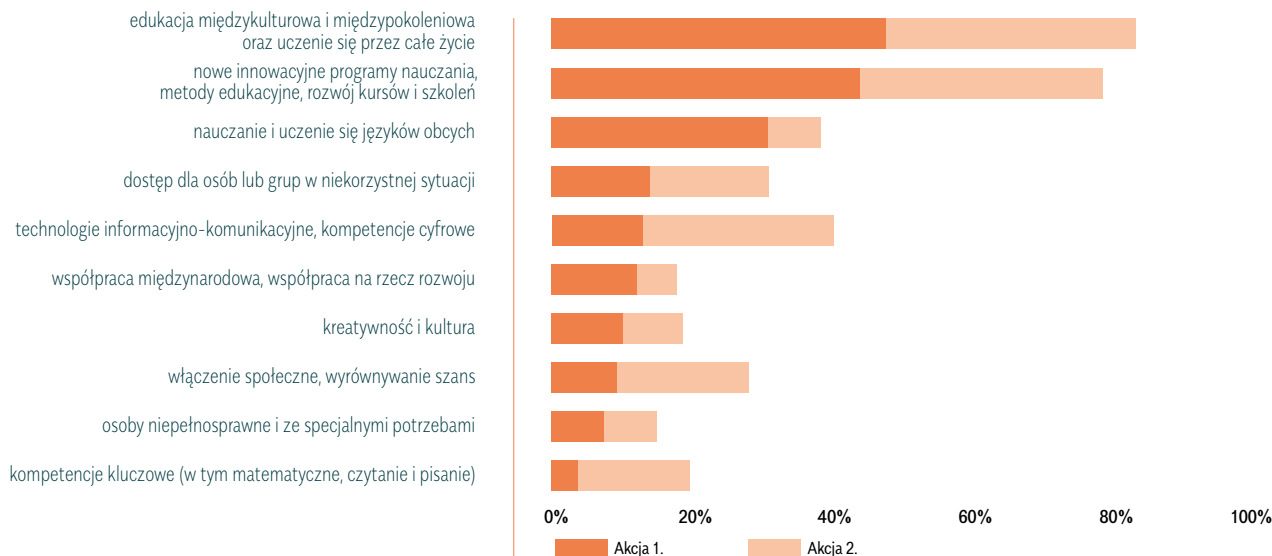

n = 2592. Na wykresach zaprezentowano odsetki odpowiedzi respondentów zgadzających się z poszczególnymi stwierdzeniami. Możliwe było wskazanie kilku odpowiedzi. Respondenci brali udział w zagranicznych stażach i praktykach zawodowych organizowanych w ramach programu Erasmus+ w sektorze Kształcenia i szkoleń zawodowych (lata 2014–2016) oraz programu sektorowego Leonardo da Vinci realizowanego w ramach „Uczenia się przez całe życie” (lata 2012–2013).

Źródło: Pachocki, M. (2018). *Mobilność kluczem do kariery? Raport z badania losów uczestników zagranicznych staży i praktyk zawodowych*. Warszawa: Wydawnictwo FRSE, s. 34 i 46.

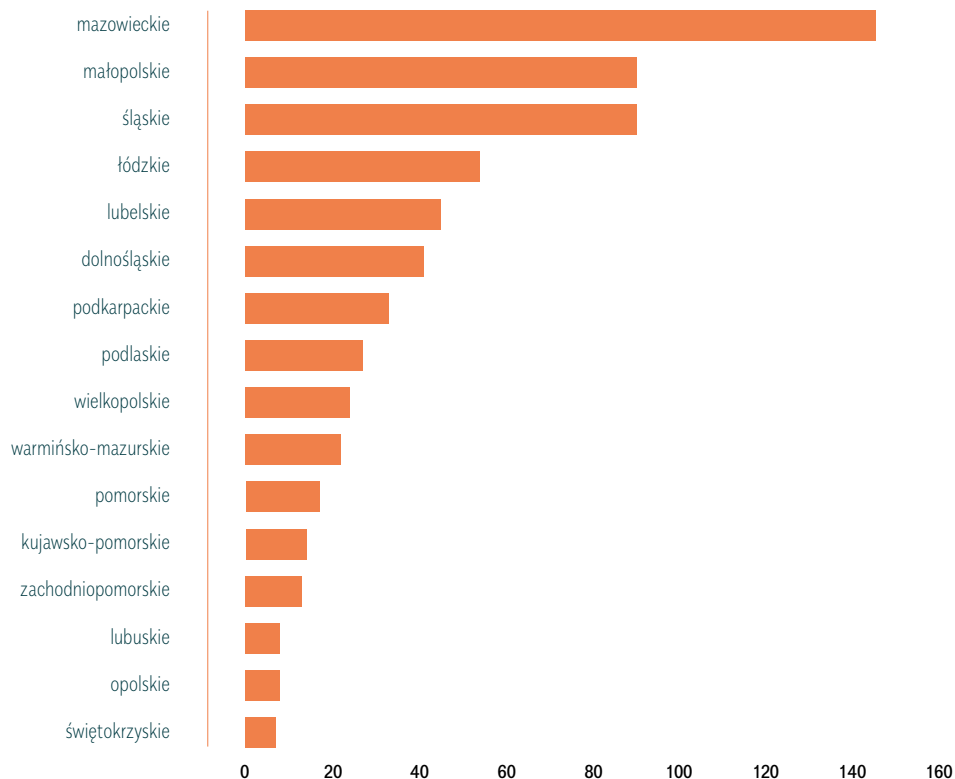

Tematyka najczęściej podejmowana w projektach realizowanych w sektorze

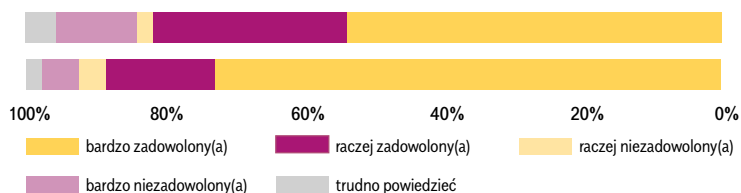
Institucje ubiegające się o dofinansowanie mogły wskazać więcej niż jeden cel projektu. Źródło: baza EPlusLink, stan na 25.08.2020 r.

Liczba projektów realizowanych w Akcjach 1. i 2. w podziale na województwa

n= 638. Źródło: baza EPlusLink, stan na 25.08.2020 r.

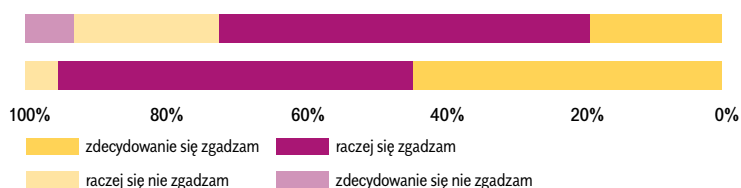
Ocena satysfakcji z długoterminowego projektu wolontariatu – odpowiedzi byłych wolontariuszy

wolontariat w szkole

wolontariat w przedszkolu

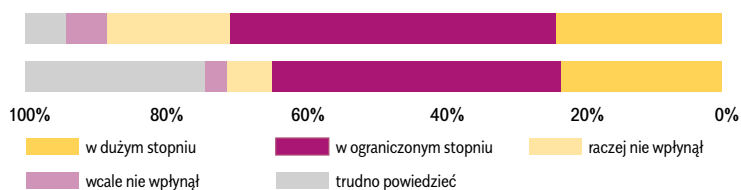
Wpływ wolontariuszy na działania szkoły

miałem(am) wpływ na metody stosowane w szkole

miałem(am) swobodę realizowania własnych pomysłów

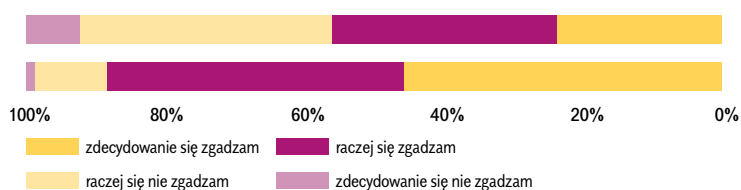
Oddziaływanie projektu na życie zawodowe i dalszą edukację byłych wolontariuszy w szkołach

na dalszą edukację

na życie zawodowe

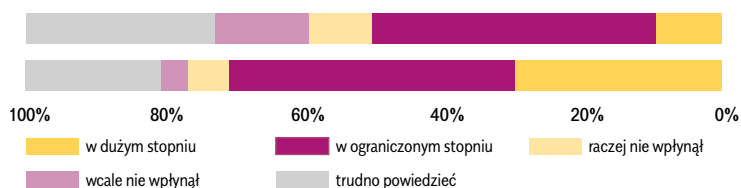
Wpływ wolontariuszy na działania przedszkola

miałem(am) wpływ na metody stosowane w przedszkolu

miałem(am) swobodę realizowania własnych pomysłów

Oddziaływanie projektu na życie zawodowe i dalszą edukację byłych wolontariuszy w przedszkolach

na dalszą edukację

na życie zawodowe

Odpowiedzi udzieliło 43 respondentów, którzy odbywali wolontariat w szkołach i 77 byłych wolontariuszy w przedszkolach. Badanie dotyczyło uczestników projektów realizowanych w ramach Wolontariatu Europejskiego, który w latach 2014–2018 był częścią sektora Młodzieży programu Erasmus+, a obecnie jest realizowany w programie Europejskiego Korpusu Solidarności.

Źródło: Jeżowski, (2020). M. Zagraniczni wolontariusze w polskich szkołach i przedszkolach. Raport z badania wpływu długoterminowych projektów Wolontariatu Erasmus+ na placówki edukacyjne w Polsce. Warszawa: Wydawnictwo FRSE, s. 22, 39, 44, 63.

